QUINTI

HORATII FLACCI

OPERA OMNIA.

AD OPTIMORUM EXEMPLARIUM FIDEM
RECENSITA.

EDITIO NOVA.

EDINBURGI:

IMPENSIS J. DICKSON ET C. ELLIOT.

M DCC LXXXIX.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER I.

ODE I.

AD MAECENATEM.

MAECENAS atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos:
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis;
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit; nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
Multos castra juvant, et lituo tubae

Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. manet ſub Jove frigido
Venator, tenerae conjugis immemor;
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.
Me doctarum hederae praemia frontium
Dîs miſcent ſuperis; me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo: ſi neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Leſboum refugis tendere barbiton.
Quòd ſi me Lyricis vatibus inſeris,
Sublimi feriam ſidera vertice.

ODE II.

AD AUGUSTUM.

JAM ſatis terris nivis atque dirae
Grandinis miſit Pater; et rubente
Dextera ſacras jaculatus arces
Terruit Urbem:
Terruit gentes, grave ne rediret
Seculum Pyrrhae, nova monſtra queſtae:
Omne cùm Proteus pecus egit altos
Viſere montes;
Piſcium et ſumma genus haeſit ulmo,
Nota quae ſedes fuerat columbis;
Et ſuperjecto pavidae natarunt
Aequore damae.
Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis,
Templaque Veſtae:
Iliae dum ſe nimium querenti
Jactat ultorem, vagus et ſiniſtra
Labitur ripa, Jove non probante, uxorius amnis.

Audiet cives acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſae melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctae minus audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo:
Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Iocus circumvolat, et Cupido:
Sive neglectum genus, et nepotes
Reſpicis, auctor,
Heu, nimis longo ſatiate ludo:
Quem juvat clamor, galeaeque leves,
Acer et Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem:
Sive mutata juvenem figura
Ales in terris imitaris, almae
Filius Maiae, patiens vocari
Caeſaris ultor.
Serus in coelum redeas, diuque
Laetus interſis populo Quirîni:
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat. hîc magnos potius triumphos,
Hîc ames dici Pater atque Princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos,
Te duce, Caeſar.

ODE III.

Ad NAVEM, qua VIRGILIUS ATHENAS proficiſcens vehebatur.

SIC te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis aliis, praeter Iapyga,
Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animae dimidium meae.
Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti;
Quo non arbiter Adriae
Major, tollere, ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, et
Infames ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras: ſi tamen impiae
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem aetheria domo
Subductum, macies, et nova febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas

Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Daedalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Coelum ipſum petimus ſtultitia: neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

ODE IV.

AD SEXTIUM.

SOLVITUR acris hyems grata vice Veris et Favoni:
Trahuntque ſiccas machinae carinas:
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna:
Junctaeque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt ſolutae.
Nunc et in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agnâ, ſive malit hoedo.
Pallida mors aequo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. ô beate Sexti,
Vitae ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam:
Jam te premet nox fabulaeque Manes,
Et domus exilis Plutonia: quo ſimul mearis,
Nec regna vini ſortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

ODE V.

AD PYRRHAM.

QUIS multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex mundiciis? heu, quoties fidem,
Mutatoſque Deos flebit, et aſpera
Nigris aequora ventis
Emirabitur inſolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea,
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius aurae
Fallacis! miſeri, quibus
Intentata nites. me tabula ſacer
Votiva paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

ODE VI.

AD AGRIPPAM.

SCRIBERIS Vario fortis, et hoſtium
Victor, Maeonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox, navibus aut equis,
Miles, te duce, geſſerit.
Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem
Pelidae ſtomachum cedere neſcii,
Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei,
Nec ſaevam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyrae Muſa potens vetat
Laudes egregii Caeſaris, et tuas

Culpâ deterere ingenî.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Dignè ſcripſerit? aut pulvere Troïco
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos convivia, nos proelia virginum,
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus, vacui, ſive quid urimur,
Non praeter ſolitum leves.

ODE VII.

AD MUNATIUM PLANCUM.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſignes, aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus unum opus eſt intactae Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, et
Undique decerptam fronti praeponere olivam.
Plurimus, in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, diteſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedaemon,
Nec tam Lariſſae percuſſit campus opimae,
Quam domus Albuneae reſonantis,
Et praeceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obſcuro deterget nubila coelo
Saepe Notus; neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitaeque labores
Molli, Plance, mero; ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,

Sic triſtes affatus amicos:
Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
Ibimus, ô ſocii, comiteſque.
Nil deſperandum, Teucro duce, et auſpice Teucro:
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes, pejoraque paſſi
Mecum ſaepe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus aequor.

ODE VIII.

AD LYDIAM.

LYDIA, dic, per omnes
Te Deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere? cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris, atque ſolis?
Cur neque militaris
Inter aequales equitet, Gallica nec lupatis
Temperet ora frenis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſaepe diſco,
Saepe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis ſub lacrimoſa Trojae
Funera; ne virilis
Cultus in caedem, et Lycias proriperet catervas?

ODE IX.

AD THALIARCHUM.

VIDES, ut alta ſtet nive candidum
Soracte, nec jam ſuſtineant onus

Sylvae laborantes, geluque
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Largè reponens: atque benigniùs
Deprome quadrimum Sabinâ,
O Thaliarche, merum diotâ.
Permitte Divis caetera, qui ſimul
Stravere ventos aequore fervido
Depraeliantes, nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quaerere: et
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone: nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. Nunc et campus, et areae,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſitâ repetantur horâ:
Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellae riſus ab angulo,
Pignuſque dereptum lacertis,
Aut digito malè pertinaci.

ODE X.

AD MERCURIUM.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formâſti catus, et decorae
More palaeſtrae:
Te canam magni Jovis, et Deorum
Nuntium, curvaeque lyrae parentem,
Callidum, quidquid placuit jocoſo
Condere furto.
Te, boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci

Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.
Quin et Atridas, duce te, superbos
Ilio dives Priamus relicto,
Thessalosque ignes, et iniqua Trojae
Castra fefellit.
Tu pias laetis animas reponis
Sedibus; virgâque levem coërces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus, et imis.

ODE XI.

AD LEUCONOEN.

TU ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dî dederint, Leuconoë: nec Babylonios
Tentâris numeros. ut melius, quidquid erit, pati,
Seu plures hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. sapias, vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. dum loquimur, fugerit invida
Aetas. carpe diem, quàm minimùm credula postero.

ODE XII.

AD AUGUSTUM.

QUEM virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Haemo?
Unde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,
Arte maternâ rapidos morantem

Fluminum lapſus, celereſque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis Parentis
Laudibus, qui res hominum, ac Deorum,
Qui mare, ac terras, variiſque mundum
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipſo;
Nec viget quidquam ſimile, aut ſecundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Praeliis audax, neque te ſilebo
Liber; et ſaevis inimica Virgo
Beluis; nec te, metuende certa
Phoebe ſagitta.
Dicam et Aleiden, puerosque Ledae,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit,
Defluit ſaxis agitatus humor:
Concidunt venti, fugiuntque nubes:
Et minax (quòd ſic voluere) ponto
Unda recumbit.
Romulum poſt hos prius, an quietum
Pompilî regnum memorem, an ſuperbos
Tarquinî faſces, dubito, an Catonis
Nobile letum.
Regulum, et Scauros, animaeque magnae
Prodigum Paulum, ſuperante Poeno,
Gratus inſigni referam camoenâ,
Fabriciumque.
Hunc, et incomptis Curium capillis
Utilem bello tulit, et Camillum
Saeva paupertas, et avitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit, occulto velut arbor aevo,
Fama Marcelli, micat inter omnes

Julium ſidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanae pater, atque cuſtos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caeſaris fatis data: tu ſecundo
Caeſare regnes.
Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit juſto domitos triumpho:
Sive ſubjectos orientis orae
Seras et Indos;
Te minor latum reget aequus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum;
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

ODE XIII.

AD LYDIAM.

CUM tu, Lydia, Telephi
Cervicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia; vae, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mea, nec color
Certa ſede manet: humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quàm lentis penitus macerer ignibus.
Uror, ſeu tibi candidos
Turparunt humeros immodicae mero
Rixae; ſive puer furens
Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbarè
Laedentem oſcula, quae Venus
Quinta parte ſui nectaris imbuit!
Felices ter et amplius,
Quos irrupta tenet copula; nec malis

Divulsus querimoniis,
Suprema citius solvet amor die.

ODE XIV.

AD REMPUBLICAM.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus? ô quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides, ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri saucius Africo,
Antennaeque gemant? ac sine funibus
Vix durare carinae
Possint imperiosius
Aequor? non tibi sunt integra lintea:
Non Dî, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvae filia nobilis,
Jactes et genus, et nomen inutile:
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper sollicitum quae mihi taedium
Nunc desiderium, curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites aequora Cycladas.

ODE XV.

Nerei vaticinium de ruina Trojae.

Pastor cum traheret per freta navibus
Idaeis Helenam perfidus hospitam;
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. Mala ducis avi domum,

Quam multo repetet Graecia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae
Genti! jam galeam Pallas, et aegida,
Curruſque, et rabiem parat.
Nequicquam, Veneris praeſidio ferox,
Pectes caeſariem, grataque feminis
Imbelli citharâ carmina divides:
Nequicquam thalamo graves
Haſtas, et calami ſpicula Gnoſſii
Vitabis, ſtrepitumque, et celerem ſequi
Ajacem: tamen, heu, ſerus adulteros
Crines pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuae
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucerque, et Sthenelus ſciens
Pugnae, ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. Ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in alterâ
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuae.
Iracunda diem proferet Ilio,
Matroniſque Phrygum, claſſis Achilleï.
Poſt certas hiemes uret Achaïcus
Ignis Iliacas domos.

ODE XVI.

PALINODIA.

O Matre pulchrâ filia pulchrior,
Quem criminosis cumque voles modum
Pones iambis; sive flammâ,
Sive mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber aequè; non acuta
Sic geminant Corybantes aera,
Tristes ut irae: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec saevus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam, et insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.
Irae Thyesten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimae
Stetere causae, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem. Me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor, et in celeres iambos
Misit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quaero tristia; dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

ODE XVII.

AD TYNDARIDEM.

VElox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus, et igneam
Defendit aestatem capellis
Usque meis, pluviosque ventos.
Impunè tutum per nemus arbutos
Quaerunt latentes, et thyma deviae
Olentis uxores mariti:
Nec viridis metuunt colubras,
Nec Martiales hoedilia lupos:
Utcumque dulci, Tyndari, fistulâ
Valles, et Usticae cubantis
Levia personuere saxa.
Dî me tuentur: Dîs pietas mea,
Et musa cordi est. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hîc in reductâ valle, Caniculae
Vitabis aestus, et fide Teïa
Dices laborantes in uno
Penelopen, vitreamque Circen.
Hîc innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbrâ: nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Praelia: nec metues protervum
Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes injiciat manus,
Et scindat haerentem coronam
Crinibus, immeritamque vestem.

ODE XVIII.

AD VARUM.

NULLAM, Vare, sacrâ vite priùs severis arborem
Circa mite solum Tiburis, et moenia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat? 5
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Evius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam, nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quae subsequitur caecus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem, 15
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

ODE XIX.

DE GLYCERA.

MATER saeva Cupidinum,
Thebanaeque jubet me Semeles puer,
Et lasciva Licentia,
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glycerae nitor 5
Splendentis Pario marmore purius
Urit grata protervitas,
Et vultus nimiùm lubricus aspici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deserit; nec patitur Scythas, 10
Et versis animosum equis

Parthum dicere, nec quae nihil attinent.
Hîc vivum mihi cespitem, hîc
Verbenas, pueri, ponite, thuraque
Bimi cum patera meri:
Mactatâ veniet lenior hostiâ.

ODE XX.

AD MAECENATEM.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graecâ quod ego ipse testâ
Conditum levi, datus in theatro
Cùm tibi plausus,
Care Maecenas eques; ut paterni
Fluminis ripae, simul et jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Caecubum, et praelo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernae
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

ODE XXI.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

Dianam tenerae dicite virgines:
Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitùs Jovi.
Vos laetam fluviis, et nemorum comam,
Quaecumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,

Insignemque pharetrâ
Fraternâque humerum lyrâ.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem,
Pestemque, à populo, et principe Caesare in
Persas, atque Britannos,
Vestrâ motus aget prece.

ODE XXII.

AD ARISTIUM FUSCUM.

Integer vitae, scelerisque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravidâ sagittis,
Fusce, pharetrâ:
Sive per Syrtes iter aestuosas,
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quae loca fabulosus
Lambit Hydaspes.
Namque me silvâ lupus in Sabinâ,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit esculetis;
Nec Jubae tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor aestivâ recreatur aurâ;
Quod latus mundi, nebulae, malusque
Jupiter urget:
Pone sub curru nimiùm propinqui
Solis, in terrâ domibus negatâ;
Dulcè ridentem Lalagen amabo,
Dulcè loquentem.

ODE XXIII.

AD CHLOEN.

VITAS hinnuleo me similis, Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum et silvae metu.
Nam, seu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis, seu viridis rubum
Dimovere lacertae,
Et corde, et genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Gaetulusve leo, frangere persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

ODE XXIV.

AD VIRGILIUM.

QUIS desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis? praecipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quinctilium perpetuus sopor
Urget? cui Pudor, et Justitiae soror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu, non ita creditum,
Poscis Quintilium Deos.
Quòd si Threïcio blandiùs Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;
Non vanae redeat sanguis imagini,
Quam virgâ semel horridâ,

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: sed levius fit patientiâ,
Quidquid corrigere est nefas. 20

ODE XXV.

AD LYDIAM.

PArcius junctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi:
Nec tibi somnos adimunt: amatque
Janua limen,
Quae priùs multùm facilis movebat
Cardines. audis minùs et minùs jam:
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis.
Invicem moechos anus arrogantes
Flebis, in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento:
Cùm tibi flagrans amor, et libido,
Quae solet matres furiare equorum,
Saeviet circa jecur ulcerosum, 35
Non sine questu:
Laeta quòd pubes hederâ virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto;
Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro. 20

ODE XXVI.

DE AELIO LAMIA.

MUsis amicus, tristitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis; quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,

Quid Tiridatem terreat, unicè
Securus. ô quae fontibus integris
Gaudes, apricos nectè flores,
Nectè meo Lamiae coronam,
Pimplea dulcis. nil ſine te mei
Poſſunt honores. hunc fidibus novis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro
Teque, tuaſque decet ſorores.

ODE XXVII.

AD SODALES.

NATIS in uſum laetitiae ſcyphis
Pugnare Thracum eſt. tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat! impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, quâ pereat ſagittâ.
Ceſſat voluntas? non aliâ bibam
Mercede. quae te cunque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miſer,
Quantâ laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flammâ!
Quae ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimaerae.

ODE XXVIII.

AD ARCHYTAM.

TE maris et terrae, numeroque carentis arenae
Menſorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera; nec quidquam tibi prodeſt
Aërias tentâſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.
Occidit et Pelopis genitor conviva Deorum,
Tithonuſque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus; habentque
Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demiſſum; quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti conceſſerat atrae;
Judice te, non fordidas auctor
Naturae, verique. Sed omnes una manet nox;
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios Furiae torvo ſpectacula Marti:
Exitio eſt avidum mare nautis.
Miſta ſenum, ac juvenum denſantur funera. nullum
Saeva caput Proſerpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
Oſſibus, et capiti inhumato
Particulam dare. ſic, quodcumque minabitur Eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinae
Plectantur ſilvae, te ſoſpite: multaque merces,
Unde poteſt, tibi defluat aequo
Ab Jove, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere? fors et
Debita jura, viceſque ſuperbae
Te maneant ipſum. precibus non linquar inultis,

Teque piacula nulla reſolvent.
Quanquam feſtinas, (non eſt mora longa) licebit
Injecto ter pulvere, curras.

ODE XXIX.

AD ICCIUM.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras
Non ante deviĉtis Sabaeae
Regibus; horribilique Medo
Nectis catenas. quae tibi virginum,
Sponſo necato, barbara ſerviet?
Puer quis ex aulâ capillis
Ad cyathum ſtatuetur unctis,
Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi poſſe rivos
Montibus, et Tiberim reverti:
Cùm tu coëmptos undique nobiles
Libros Panaetî, Socratîcam et domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

ODE XXX.

AD VENEREM.

O Venus, regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Thure te multo Glycerae decoram
Transfer in aedem.
Fervidus tecum puer, et ſolutis
Gratiae zonis, properentque Nymphae,
Et parùm comis ſine te Juventas,
Mercuriuſque.

ODE XXXI.

AD APOLLINEM.

QUID dedicatum poſcit Apollinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniae ſegetes feracis;
Non aeſtuoſae grata Calabriae
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
Non rura, quae Liris quietâ
Mordet aquâ, taciturnus amnis.
Premant Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: dives et aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce,
Dis carus ipſis; quippe ter et quater
Anno reviſens aequor Atlanticum
Impunè. me paſcunt olivae,
Me cichorea, leveſque malvae.
Frui paratis et valido mihi,
Latoë, dones; ac, precor, integrâ
Cum mente, nec turpem ſenectam
Degere, nec citharâ carentem.

ODE XXXII.

AD LYRAM.

POSCIMUS, ſi quid vacui ſub umbrâ
Luſimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat, et plures; age, dic Latinum,
Barbite, carmen,
Lesbio primum modulate civi:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religârat udo

Littore navim;
Liberum, et Muſas, Veneremque, et illi
Semper haerentem puerum canebat;
Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O decus Phoebi, et dapibus ſupremi
Grata Teſtudo Jovis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cumque ſalve
Ritè vocanti.

ODE XXXIII.

AD ALBIUM TIBULLUM.

ALBI, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glycerae, neu miſerabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Laeſa praeniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in aſperam
Declinat Pholoën: ſed prius Appulis
Jungentur capreae lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas, atque animos ſub juga ahenea
Saevo mittere cum joco.
Ipſum me melior cùm peteret Venus,
Gratâ detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriae
Curvantis Calabros ſinus.

ODE XXXIV.

AD SEIPSUM.

PARCUS Deorum cultor et infrequens,
Inſanientis dum ſapientiae
Conſultus erro: nunc retrorſum

Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila dividens,
Plerumque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum,
Quo bruta tellus, et vaga flumina,
Quo Styx, et inviſi horrida Taenari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur. valet ima ſummis
Mutare, et inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Sustulit. hic poſſuiſſe gaudet.

ODE XXXV.

AD FORTUNAM.

O Diva, gratum quae regis Antium,
Praeſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicitâ prece
Ruris colonus: te dominam aequoris,
Quicumque Bithynâ laceſſit
Carpathium pelagus carinâ.
Te Dacus aſper, te profugi Scythae,
Urbeſque, genteſque, et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, et
Purpurei metuunt tyranni:
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam; neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſaeva Neceſſitas,
Clavos trabales, et cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumque plumbum.

Te Spes, et albo rara Fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat
  Utcumque mutata potentes
    Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, et meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
  Cum faece ſiccatis amici,
    Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Caeſarem in ultimos
Orbis Britannos, et juvenum recens
  Examen, Eois timendum
    Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu, cicatricum et ſceleris pudet,
Fratrumque. quid nos dura refugimus
  Aetas? quid intactum nefaſti
    Liquimus? unde manum juventus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ô utinam nova
  Incude diffingas retuſum in
    Maſſagetas, Arabaſque ferrum.

ODE XXXVI.

AD POMPONIAM NUMIDIAM.

ET thure, et fidibus juvat
  Placare, et vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidae Deos:
  Qui nunc Heſperiâ ſoſpes ab ultimâ
Caris multa ſodalibus,
  Nulli plura tamen dividit oſcula,
Quàm dulci Lamiae, memor
  Actae non alio rege puertiae,
Mutataeque ſimul togae.
  Creſsâ ne careat pulchra dies nota:
Neu promptae modus amphorae,
  Neu morem in Salium ſit requies pedum:
Neu multi Damalis meri

Baſſum Threïcia vincat amyſtide:
Neu deſint epulis roſae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Laſcivis hederis ambitioſior

ODE XXXVII.

AD SODALES.

NUNC eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis; dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum: quidlibet impotens
Sperare, fortunâque dulci
Ebria. ſed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Caeſar, ab Italiâ volantem
Remis adurgens; (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Aemoniae) daret ut catenis
Atale monſtrum: quae generoſius
Perire quaerens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe citâ reparavit oras.
Ille et jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, et aſperas

Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberatâ morte ferocior:
Saevis Liburnis, ſcilicet invidens,
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

ODE XXXVIII.

AD PUERUM.

PERSICOS odi, puer, apparatus:
Diſplicent nexae philyrâ coronae:
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo. neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arctâ
Vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER II.

ODE I.

AD ASINIUM POLLIONEM.

MOTUM ex Metello conſule civicum,
Bellique cauſas, et vitia, et modos,
Ludumque Fortunae, graveſque
Principum amicitias, et arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſae plenum opus aleae
Tractas, et incedis per ignes
Suppoſitos cineri doloſo.
Paulùm ſeverae Muſa tragoediae
Deſit theatris: mox, ubi publicas
Res ordinâris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Inſigne moeſtis praeſidium reis,
Et conſulenti, Pollio, curiae:
Cui laurus aeternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures: jam litui ſtrepunt:
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Videre magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere ſordidos:
Et cuncta terrarum ſubacta,

Praeter atrocem animum Catonis.
Juno, et Deorum quiſquis amicior
Afris, inultâ ceſſerat impotens
Tellure: victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthae.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulchris impia proelia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiae ſonitum ruinae?
Qui gurges? aut quae fluminа lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore noſtro?
Sed ne relictis Muſa procax jocis
Ceae retractes munera naeniae:
Mecum Dionaeo ſub antro
Quaere modos leviore plectro.

ODE II.

AD CRISPUM SALUSTIUM.

NULLUS argento color eſt, avaris
Abdito terris, inimice lamnae
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculeius aevo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.
Latiùs regnes, avidum domando
Spiritum, quàm ſi Libyam remotis
Gadibus jungas, et uterque Poenus
Serviat uni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phraaten,
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus, populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus, regnum, et diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

ODE III.

AD QUINTUM DELIUM.

AEQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem; non secus in bonis,
Ab insolenti temperatam
Laetitiâ, moriture Deli;
Seu moestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum beâris
Interiore notâ Falerni;
Quo pinus ingens, albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo.
Huc vina, et unguenta, et nimiùm breves
Flores amoenae ferre jube rosae:
Dum res, et aetas, et sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis saltibus, et domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes; et extructis in altum
Divitiis potietur haeres.
Divesne, prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper, et infimâ
De gente sub dio moreris,
Victima nil miserantis Orci.
Omnes eòdem cogimur: omnium

Verſatur urnâ, ſeriùs, ociùs
Sors exitura, et nos in aeternum
Exilium impoſitura cymbae.

ODE IV.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

NE ſit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu: priùs inſolentem
Serva Briſeïs niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivae dominum Tecmeſſae;
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine raptâ
Barbarae poſtquam cecidere turmae
Theſſalo victore, et ademptus Hector
Tradidit feſſis leviora tolli
Pergama Graiis.
Neſcias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:
Regium certè genus, et penates
Moeret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſtâ
Plebe delectam; neque ſic fidelem,
Sic lucro averſam potuiſſe naſci
Matre pudendâ.
Brachia, et vultum, teretesque ſuras
Integer laudo. fuge ſuſpicari,
Cujus octavum trepidavit aetas
Claudere luſtrum.

ODE V.

NONDUM ſubactâ ferre jugum valet
Cervice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuae
Campos juvencae, nunc fluviis gravem
Solantis aeſtum, nunc in udo
Ludere cum vitulis ſalicto
Praegeſtientis. tolle cupidinem
Immitis uvae: jam tibi lividos
Diſtinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te ſequetur; currit enim ferox
Aetas; et illi, quos tibi dempſerit,
Apponet annos. jam protervâ
Fronte petet Lalage maritum;
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo ſic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiuſve Gyges;
Quem ſi puellarum inſereres choro,
Mirè ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

ODE VI.

AD SEPTIMIUM.

SEPTIMI Gades aditure mecum, et
Cantabrum indoctum juga ferre noſtra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura ſemper
Aeſtuat unda:
Tibur Argaeo poſitum colono
Sit meae ſedes utinam ſenectae;

Sit modus laſſo maris, et viarum,
Militiaeque.
Unde ſi Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galeſi
Flumen, et regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:
Ver ubi longum, tepidaſque praebet
Jupiter brumas, et Amicus Aulon
Fertili Baccho minimùm Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, et beatae
Poſtulant arces: ibi tu calentem
Debitâ ſparges lacrymâ favillam
Vatis amici.

ODE VII.

AD POMPEIUM VARUM.

O Saepe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiae duce,
Quis te redonavit Quiritem
Diis patriis, Italoque caelo,
Pompei, meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſaepè diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, et celerem fugam
Senſi, relictâ non bene parmulâ;
Cùm fracta virtus, et minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo paventem ſuſtulit aëre:
Te rurſus in bellum reſorbens

Unda fretis tulit aestuosis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem;
Longâque fessum militiâ latus
Depone sub lauru meâ; nec
Parce cadis tibi destinatis.
Oblivioso laevia Massico
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de conchis. quis udo
Deproperare apio coronas,
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.

ODE VIII.

IN BARINEN.

ULLA si juris tibi pejerati
Poena, Barine, nocuisset unquam;
Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungui;
Crederem. sed tu simul obligâsti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, et toto taciturna noctis
Signa cum caelo, gelidâque divos
Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipsa; rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruentâ.
Adde quòd pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova: nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt
Saepe minati.

Te ſuis matres metuunt juvencis,
Te ſenes parci, miſeraeque nuper
Virgines nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

ODE IX.

AD VALGIUM.

NON ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros; aut Mare Caſpium
Vexant inaequales procellae
Uſque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademptum: nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.
At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos; nec impubem parentes
Troïlon, aut Phrygiae ſorores
Flevere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum; et potiùs nova
Cantemus Auguſti trophaea
Caeſaris; et rigidum Niphaten;
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices;
Intraque praeſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

ODE X.

AD LICINIUM.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo; neque, dum procellas
Cautus horreſcis, nimiùm premendo
Litus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidendâ
Sobrius aulâ.
Saepius ventis agitatur ingens
Pinus; et celſae graviore caſu
Decidunt turres, feriuntque ſummos
Fulmina montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene praeparatum
Pectus. informes hyemes reducit
Jupiter; idem
Summovet. non, ſi male nunc, et olim
Sic erit. quondam citharae tacentem
Suſcitat muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis appare. ſapienter idem
Contrahes vento nimiùm ſecundo
Turgida vela.

ODE XI.

AD Q. HIRPINUM.

Quid bellicoſus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet Hadriâ
Diviſus objecto, remittas
Quaerere: nec trepides in uſum

Poſcentis aevi pauca. fugit retro
Levis juventas et decor, aridâ
Pellente laſcivos amores
Canitie, facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis: neque uno Luna rubens nitet
Vultu. quid aeternis minorem
Conſiliis animum fatigas?
Cur non ſub altâ vel platano, vel hâc
Pinu jacentes ſic temere, et rosâ
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriâque nardo
Potamus uncti? diſſipat Evius
Curas edaces. quis puer ociùs
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lymphâ?
Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburnâ, dic age, cum lyrâ
Maturet, incomptam Lacaenae
More comam religata nodo.

ODE XII.

AD MAECENATEM.

NOllis longa ferae bella Numantiae,
Nec durum Hannibalem, nec Siculum mare
Poeno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharae modis;
Nec ſaevos Lapithas, et nimium mero
Hylaeum; domitoſque Herculeâ manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtoriis proelia Caeſaris,
Maecenas, meliùs, ductaque per vias
Regum colla minacium.
Me dulces dominae Muſa Licymniae

Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianae celebris die.
Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniae,
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem; aut facili saevitiâ negat
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupat.

ODE XIII.

ILLE et nefasto te posuit die,
Quicunque primum, et sacrilegâ manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum et parentis crediderem sui
Fregisse cervicem, et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena Colcha,
Et quicquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. navita Bosphorum
Poenus prohorrescit; neque ultra
Caeca timet aliunde fata;
Miles sagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus, et Italum
Robur: sed improvisa lethi
Vis rapuit, rapietque gentes.

Quàm pene furvae regna Proſerpinae,
Et judicantem vidimus Aeacum,
Sedeſque diſcretas piorum, et
Aeoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus;
Et te ſonantem pleniùs aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli.
Utrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur umbrae dicere: ſed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin et Prometheus, et Pelopis parens
Dulci laborem decipitur ſono:
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

ODE XIV.

AD POSTUMUM.

EHEU fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis et inſtanti ſenectae
Afferet, indomitaeque morti.
Non ſi trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrimabilem
Plutona tauris; qui ter amplum
Geryonen, Tityonque triſti
Compeſcit undâ, ſcilicet omnibus,
Quicunque terrae munere veſcimur,
Enavigandâ, ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,

Fractisque rauci fluctibus Adriae:
Frustra per Autumnos nocentem
Corporibus metuemus Austrum.
Visendus ater flumine languido
Cocytus errans, et Danaï genus
Infame, damnatusque longi
Sisyphus Aeolides laboris.
Linquenda tellus, et domus, et placens
Uxor: neque harum, quas colis, arborum,
Te, praeter invisas cupressos,
Ulla brevem dominum sequetur.
Absumet heres Caecuba dignior
Servata centum clavibus, et mero
Tinguet pavimentum superbum,
Pontificum potiore coenis.

ODE XV.

JAM pauca aratro jugera regiae
Moles relinquent: undique latiùs
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu; platanusque coelebs
Evincet ulmos. tum violaria, et
Myrtus, et omnis copia narium,
Spargent olivetis odorem
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Praescriptum, et intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque normâ.
Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes, et Deorum
Templa novo decorare saxo.

ODE XVI.

AD GROSPHUM.

OTium divos rogat in patenti
Prenſus Aegaeo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetrâ decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpurâ venale, neque auro.
Non enim gazae, neque conſularis
Summovet lictor miſeros tumultus
Mentis, et Curas laqueata circum
Tecta volantes.
Vivitur parvo benè, cui paternum
Splendet in menſâ tenui ſalinum;
Nec leves ſomnos timor aut cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur aevo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriae quis exul
Se quoque fugit?
Scandit aeratas vitioſa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis, et agente nimbos
Ocior Euro.
Laetus in praeſens animus, quod ultra eſt
Oderit curare, et amara lento
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negârit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculaeque circum
Mugiunt vaccae; tibi tollit hinnitum

Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctae
Veſtiunt lanae: mihi parva rura, et
Spiritum Graiae tenuem Camenae
Parca non mendax dedit, et malignum
Spernere vulgus.

ODE XVII.

AD MAECENATEM AEGROTUM.

CUR me querelis exanimas tuis?
Nec Dîs amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Maecenas, mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah! te meae ſi partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus aequè, nec ſuperſtes
Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Utcunque praecedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Nec Chimaerae ſpiritus igneae,
Nec, ſi reſurgat, centimanus Gyges,
Divellet unquam: ſic potenti
Juſtitiae, placitumque Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horae, ſeu tyrannus
Heſperiae Capricornus undae:
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas; cùm populus frequens
Laetum theatris ter crepuit ſonum:
Me truncus illapſus cerebro

Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextrâ levâsset, Mercurialium
Custos virorum. reddere victimas
Aedemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

NON ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultimâ recisas
Africâ: neque Attali
Ignotus heres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestae purpuras clientae.
At fides, et ingenî
Benigna vena est; pauperemque dives
Me petit. nihil supra
Deos lacesso, nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novaeque pergunt interire Lunae:
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus; et sepulcri
Immemor, struis domos;
Marisque Baiis obstrepentis urges
Summovere litora,
Parum locuples continente ripâ.
Quid, quòd usque proximos
Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur paternos
In sinu ferens Deos
Et uxor, et vir, sordidosque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci sede destinatâ

Aula divitem manet
Herum. quid ultra tendis? aequa tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris: nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Revexit, auro captus. hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet: hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus, audit.

ODE XIX.

AD BACCHUM.

BAcchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite, poſteri)
Nymphaſque diſcentes, et aures
Capripedum Sátyrorum acutas.
Euoe! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur. euoe! parce, Liber,
Parce, gravi metuende thyrſo.
Fas pervicaces eſt mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis iterare mella:
Fas et beatae conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Diſjecta non leni ruina,
Thracis et exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis uvidus in jugis
Nodo coërces viperino
Biſtonidum ſine fraude crines.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhoetum retorſiſti leonis

Unguibus, horribilique mala:
Quanquam choreïs aptior et jocis
Ludoque dictus, non ſat idioneus
Pugnae ferebaris; ſed idem
Pacis eras mediuſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam; et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

ODE XX.

AD MAECENATEM.

NON uſitata, nec tenui ferar
Pennâ, biformis per liquidum aethera
Vates; neque in terris morabor.
Longiùs; invidiâque major
Urbes relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas
Dilecte, Maecenas, obîbo,
Nec Stygiâ cohibebor unda.
Jam jam reſidunt cruribus aſperae
Pelles; et album mutor in alitem
Superne: naſcunturque leves
Per digitos humeroſque plumae.
Jam Daedaleo ocior Icaro,
Viſam gementis litora Boſphori,
Syrteſque Getulas, canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, et, qui diſſimulat metum
Marſae cohortis, Dacus, et ultimi
Noſcent Geloni: me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inani funere naeniae,
Luctuſque turpes, et querimoniae:
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte ſupervacuos honores

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER III.

ODE I.

AD ASINIUM POLLIONEM.

ODI profanum vulgus, et arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est ut viro vir latiùs ordinet
Arbusta sulcis; hic generosior
Descendat in campum petitor;
Moribus hic meliorque famâ
Contendat; illi turba clientium
Sit major: aequâ lege Necessitas
Sortitur insignes et imos;
Omne capax movet urna nomen.
Districtus ensis cui super impiâ
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt saporem;
Non avium citharaeque cantus
Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.

Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſaevus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hoedi:
Non verberatae grandine vineae,
Fundusque mendax; arbore nunc aquas
Culpante; nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta piſces aequora ſentiunt,
Jactis in altum molibus: huc frequens
Caementa demittit redemptor
Cum famulis, dominuſque terrae
Faſtidioſus: ſed Timor et Minae
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit aeratâ triremi, et
Poſt equitem ſedet atra Cura.
Quòd ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit uſus, nec Falerna
Vitis, Achaemeniumque coſtum;
Cur invidendis poſtibus, et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operoſiores?

ODE II.

AD AMICOS.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militiâ puer
Condiſcat, et Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſtâ;
Vitamque ſub dio et trepidis agat
In rebus: illum ex moenibus hoſticis
Matrona bellantis Tyranni
Proſpiciens, et adulta virgo
Suſpiret: Eheu, ne rudis agminum

Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.
Dulce et decorum eſt pro patriâ mori.
Mors et fugacem perſequitur virum;
Nec parcit imbellis juventae
Poplitibus, timidove tergo.
Virtus, repulſae neſcia ſordidae,
Intaminatis fulget honoribus;
Nec ſumit aut ponit ſecures
Arbitrio popularis aurae.
Virtus, recludens immeritis mori
Coelum, negatâ tentat iter viâ;
Coetuſque vulgares, et udam
Spernit humum fugiente pennâ.
Eſt et fideli tuta ſilencio
Merces: vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgârit arcanae, ſub îſdem
Sit trabibus, fragilemve mecum
Solvat phaſelum. ſaepe Dieſpiter
Neglectus incesto addidit integrum:
Rarò antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede Poena claudo.

ODE III.

Justum, et tenacem propoſiti virum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis Tyranni
Mente quatit ſolidâ, neque Auſter
Dux inquieti turbidus Adriae,
Nec fulminantis magna manus Jovis:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.
Hâc arte Pollux, et vagus Hercules
Enixus, arces attigit igneas:
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.

Hâc te merentem, Bacche pater, tuae
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hâc Quirinus
Martis equis Acheronta fugit;
Gratum elocutâ conſiliantibus
Junone Divis: Ilion, Ilion
Fatalis inceſtuſque judex,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo deſtituit Deos
Mercede pactâ Laomedon, mihi
Caſtaeque damnatum Minervae,
Cum populo, et duce fraudulento.
Jam nec Lacaenae ſplendet adulterae
Famoſus hoſpes; nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. protinus et graves
Iras, et inviſum nepotem,
Troïca quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, et adſcribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.
Dum longus inter ſaeviat Ilion
Romamque pontus; qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridiſque buſto
Inſultet armentum, et catulos ferae
Celent inultae: ſtet Capitolium
Fulgens, triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda latè nomen in ultimas
Extendat oras, quà medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arva Nilus:
Aurum irrepertum, et ſic melius ſitum
Cùm terra celat, ſpernere fortior,

Quàm cogere humanos in usus
Omne sacrum rapiente dextra.
Quicunque mundo terminus obstitit,
Hunc tangat armis; visere gestiens
Quâ parte debacchentur ignes,
Quâ nebulae pluviique rores.
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico; ne nimiùm pii,
Rebusque fidentes, avitae
Tecta velint reparare Trojae.
Trojae renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis, et sorore.
Ter si resurgat murus aëneus,
Auctore Phoebo; ter pereat meis
Excisus Argivis; ter uxor
Capta virum puerosque ploret.
Non haec jocosae conveniunt lyrae.
Quo Musa tendis? desine pervicax
Referre sermones Deorum, et
Magna modis tenuare parvis.

ODE IV.

AD CALLIOPEN.

Descende coelo, et dic age tibiâ
Regina longum Calliope melos;
Seu voce nunc mavis acutâ,
Seu fidibus citharâve Phoebi.
Auditis? ân me ludit amabilis
Insania? audire, et videor pios
Errare per lucos, amoenae
Quos et aquae subeunt, et aurae.
Me fabulosae Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliae,
Ludo fatigatumque somno,

Fronde novâ puerum palumbes
Texere; mirum quod foret omnibus,
Quicunque celſae nidum Acherontiae,
Saltuſque Bantinos, et arvum
Pingue tenent humilis Ferenti;
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et urſis; ut premerer ſacrâ
Lauroque, collatâque myrto,
Non ſine Dîs animoſus infans.
Veſter, Camenae, veſter in arduos
Tollor Sabinos: ſeu mihi frigidum
Praeneſte, ſeu Tibur ſupinum,
Seu liquidae placuere Baiae:
Veſtris amicum fontibus et choris,
Non me Philippis verſa acies retro,
Devota non extinxit arbos,
Nec Siculâ Palinurus undâ.
Utcunque mecum vos eritis; libens
Inſanientem navita Boſphorum
Tentabo, et arentes arenas
Litoris Aſſyrii viator.
Viſam Britannos hoſpitibus feros,
Et laetum equino ſanguine Concanum:
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Caeſarem altum, militiâ ſimul
Feſſas cohortes abdidit oppidis,
Finire quaerentem labores,
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium et datis, et dato
Gaudetis almae. ſcimus ut impios
Titanas immanemque turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, et urbes, regnaque triſtia,
Divoſque, mortaleſque turbas
Imperio regit unus aequo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi

Videns juventus horrida brachiis,
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid Typhoeus, et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhoetus, evulsisque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? hinc avidus stetit
Vulcanus; hinc matrona Juno, et
Nunquam humeris positurus arcum,
Qui rore puro Castaliae lavit
Crines solutos, qui Lyciae tenet
Dumeta, natalemque silvam,
Delius et Patareus Apollo.
Vis consilî expers mole ruit suâ:
Vim temperatam Dî quoque provehunt
In majus: idem odêre vires
Omne nefas animo moventes.
Testis mearum centimanus Gyges
Sententiarum, notus et integrae
Tentator Orion Dianae,
Virgineâ domitus sagittâ.
Injecta monstris Terra dolet suis;
Maeretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis Aetnam:
Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiae additus
Custos: amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae.

ODE V.

AUGUSTI LAUDES.

COELO tonantem credidimus Jovem
Regnare: praesens Divus habebitur

Auguſtus, adjectis Britannis
Imperio, gravibuſque Perſis.
Mileſne Craſſi conjuge barbarâ
Turpis maritus vixit? et hoſtium
(Proh curia, inverſique mores!)
Conſenuit ſocerorum in arvis
Sub rege Medo Marſus, et Appulus,
Anciliorum, et nominis, et togae
Oblitus, aeternaeque Veſtae,
Incolumi Jove, et urbe Româ?
Hoc caverat mens provida Reguli
Diſſentientis conditionibus
Foedis, et exemplo trahenti
Perniciem veniens in aevum,
Si non periret immiſerabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, et arma
Militibus ſine caede, dixit,
Derepta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſque non clauſas, et arva
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum; neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco;
Nec vera virtus, cúm ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Poenos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic, unde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit. ô pudor!
O magna Carthago, probroſis
Altior Italiae ruinis!

Fertur pudicae conjugis osculum,
Parvosque natos, ut capitis minor,
Ab se removisse, et virilem
Torvus humi posuisse vultum;
Donec labantes consilio Patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque moerentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui sciebat quae sibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimovit obstantes propinquos,
Et populum reditus morantem;
Quam si clientum longa negotia,
Diudicatâ lite, relinqueret.
Tendens Venafranos in agros
Aut Lacedaemonium Tarentum.

ODE VI.

AD ROMANOS.

Delicta majorum immeritus lues,
Romane; donec templa refeceris,
Aedesque labentes Deorum, et
Foeda nigro simulacra fumo.
Dis te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.
Jam bis Monaeses, et Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros, et adjecisse praedam
Torquibus exiguis renidet.
Jam occupatam seditionibus
Delevit urbem Dacus, et Aethiops;
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.
Fecunda culpae secula nuptias

Primùm inquinavere, et genus, et domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, et fingitur artubus
Jam nunc, et inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quaerit, adulteros
Inter mariti vina; neque eligit,
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed juſſa coràm non ſine conſcio
Surgit marito; ſeu vocat inſtitor,
Seu navis Hiſpanae magiſter,
Dedecorum pretioſus emptor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit aequor ſanguine Punico,
Pyrrhumque, et ingentem cecidit
Antiochum, Hannibalemque dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas, et ſeverae
Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſtes; ſol ubi montium
Mutaret umbras, et juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
Aetas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

ODE VII.

AD ASTERIEN.

QUID fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii,

Thynâ merce beatum
Constantis juvenem fide
ygen? ille Notis actus ad Oricum
ost insana Caprae sidera, frigidas
Noctes, non sine multis
Insomnis lacrimis, agit.
tqui sollicitae nuntius hospitae,
uspirare Chloën, et miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
t Proetum mulier perfida credulum
alsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
arrat penè datum Pelea Tartaro,
agnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet,
ustra: nam scopulis surdior Icari
oces audit, adhuc integer. at, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus justo placeat, cave:
uamvis non alius flectere equum sciens
equè conspicitur gramine Martio;
Nec quisquam citus aequè
Tusco denatat alveo.
rima nocte domum claude: neque in vias
b cantu querulae despice tibiae:
Et te saepè vocanti
Duram, difficilis mane.

ODE VIII.

AD MAECENATEM.

MArtiis coelebs quid agam Calendis,
Quid velint flores et acerra thuris
na, miraris, positusque carbo in

Ceſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguae.
Voveram dulces epulas, et album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem adſtrictum pice dimovebit
Amphorae fumum bibere inſtitutae
Conſule Tullo.
Sume, Maecenas, cyathos amici
Soſpitis centum; et vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis eſto
Clamor et ira.
Mitte civiles ſuper urbe curas:
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medus infeſtus ſibi luctuoſis
Diſſidet armis:
Servit Hiſpanae vetus hoſtis orae
Cantaber, ſerâ domitus catenâ:
Jam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne quâ populus laboret,
Parce privatus nimiùm cavere; et
Dona praeſentis rape laetus horae, ac
Linque ſevera.

ODE IX.

AD LYDIAM.

HORATIUS.

DONEC gratus eram tibi,
Nec quiſquam potior brachia candidae
Cervice juvenis dabat;
Perſarum vigui rege beatior.

LYDIA.

Donec non alia magis
Arſiſti, neque erat Lydia poſt Chloën:

Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.

HORATIUS.

Me nunc Threſſa Chloë regit,
Dulces docta modos, et citharae ſciens:
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata ſuperſtiti.

LYDIA.

Me torret face mutua
Thurini Calaïs filius Ornyti
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata ſuperſtiti.

HORATIUS.

Quid ſi priſca redit Venus,
Diductoſque jugo cogit aëneo?
Si flava excutitur Chloë,
Rejectaeque patet janua Lydiae?

LYDIA.

Quanquam ſidere pulchrior
Ille eſt; tu levior cortice, et improbo
Iracundior Adria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

ODE X.

AD LYCEN.

VXtremum Tanain ſi biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen aſperas
Protectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu janua, quo nemus
Inter pulchra ſatum tecta remugiat
Ventis? et poſitas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?
Ignoratam Veneri pone ſuperbiam;
Ne curvante rotâ funis eat retro.
Divae te Penelopen difficilem procis

Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieriâ pellice saucius
Curvat; supplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior aesculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis aut aquae
Coelestis patiens latus.

ODE XI.

AD MERCURIUM.

MERCURI, (nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque Testudo resonare septem
Callida nervis,
Nec loquax olim neque grata, nunc et
Divitum mensis et amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures:
Quae, velut latis equa trima campis,
Ludit exsultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, et adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque silvas
Ducere, et rivos celeres morari.
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulae
Cerberus; quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, saniesque manet
Ore trilingui.
Quin et Ixion, Tityosque vultu
Risit invito: stetit urna paulùm
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum poenas, et inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,
Quae manent culpas etiam sub Orco.
Impiae, (nam quid potuere majus?)
Impiae sponsos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendidè mendax, et in omne virgo
Nobilis aevum:
Surge, quae dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur: socerum et scelestas
Falle sorores;
Quae, velut nactae vitulos leaenae,
Singulos, eheu! lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam, neque intra
Claustra tenebo.
Me pater saevis oneret catenis,
Quod viro clemens misero perperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
I pedes quò te rapiunt et aurae,
Dum favet nox et Venus: i secundo
Omine; et nostri memorem sepulchro
Scalpe querelam.

ODE XII.

AD NEOBULEN.

Miserarum est, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere; aut exanimari, metuentes patruae verbera linguae.
Tibi qualum Cytherae puer ales,
Tibi telas, operosaeque Minervae

Studium aufert, Neobule, Liparaei nitor Hebri;
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus:
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, et
Celer arcto latitantem fruticeto excipere aprum.

ODE XIII.

AD FONTEM BANDUSIAE.

O Fons Bandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis haedo;
Cui frons turgida cornibus
Primis, et Venerem, et proelia destinat,
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Praebes, et pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphae desiliunt tuae.

ODE XIV.

AD POPULUM ROMANUM.

Herculis ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum
Caesar, Hispanâ repetit penates
Victor ab orâ.
Unico gaudens mulier marito

Prodeat, justis operata divis;
Et soror clari ducis, et decorae
Supplice vittâ
Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. vos ô pueri, et puellae
Jam virum expertae, malè ominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Caesare terras.
Ille pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli;
Spartacum si quâ potuit vagantem
Fallere testa.
Hic et argutae properet Neaerae
Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus
Litium et rixae cupidos protervae.
Non ego hoc ferrem calidus juventâ,
Consule Planco.

ODE XV.

IN CHLORIN.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuae,
famosisque laboribus:
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, si quid Pholoën satis,
Et te, Chlori, decet: filia rectiùs
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyias uti concita tympano.

Illam cogit amor Nothi
Lascivae similem ludere capreae:
Te lanae prope nobilem
Tonsae Luceriam, non citharae, decent,
Nec flos purpureus rosae,
Nec poti vetulam faece tenus cadi.

ODE XVI.

AD MAECENATEM.

INCLUSAM Danaën turris aënea
Robustaeque fores, et vigilum canum
Tristes excubiae munierant satis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acrisium virginis abditae
Custodem pavidum Jupiter et Venus
Risissent: fore enim tutum iter et patens,
Converso in pretium Deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demersa exitio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, et subruit aemulos
Reges muneribus. munera navium
Saevos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. jure perhorrui
Late conspicuum tollere verticem,
Maecenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi plura negaverit,
Ab Dîs plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto; et transfuga divitum
Partes linguere gestio,
Contemptae dominus splendidior rei,
Quam si quidquid arat non piger Appulus
Occultare meis dicerer horreis,

Magnas inter opes inops.
Purae rivus aquae, silvaque jugerum
Paucorum, et segetis certa fides meae,
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit, sorte beatior.
Quanquam nec Calabrae mella ferunt apes,
Nec Laestrigoniâ Bacchus in amphorâ
Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis;
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva Cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam si Mygdoniis regnum Alyatteï
Campis continuem. multa petentibus
Desunt multa. bene est, cui Deus obtulit
Parca quod satis est manu.

ODE XVII.

AD AELIUM LAMIAM.

AELI, vetusto nobilis ab Lamo,
(Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, et nepotum
Per memores genus omne fastos,
Auctore ab illo ducit originem,
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps, et innantem Maricae
Litoribus tenuisse Lirin
Late tyrannus) cras foliis nemus
Multis, et algâ litus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet; aquae nisi fallit augur
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras genium mero
Curabis, et porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

ODE XVIII.

AD FAUNUM.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas, abeasque parvis
Aequus alumnis:
Si tener pleno cadit haedus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina craterae; vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboso pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres:
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus:
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes tibi silva frondes:
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

ODE XIX.

AD TELEPHUM.

QUANTUM distet ab Inacho
Codrus, pro patriâ non timidus mori,
Narras, et genus Aeaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo praebente domum, et quotâ
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunae propere novae,
Da noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut novem
Miscentor cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates: tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta sororibus.
Insanire juvat: cur Berecynthiae
Cessant flamina tibiae?
Cur pendet tacitâ fistula cum lyrâ?
Parcentes ego dexteras
Odi: sparge rosas: audiat invidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spissâ te nitidum comâ,
Puro te similem, Telephe, vespero,
Tempestiva petit Chloë:
Me lentus Glycerae torret amor meae.

ODE XX.

AD PYRRHUM.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
Dum post paulò fugies inaudax
Proelia raptor;
Cui per obstantes juvenum catervas
Insignem repetens Nearchum:
Quae certamen, tibi praeda cedat
Major, an illi.
Interim dum tu celeres sagittas
Promis, haec dentes acuit timendos,
Arcer pugnae possuisse nudo
Sub pede palmam
Fur, et leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qui aut Nireus fuit, aut aquosâ
Raptus ab Idâ.

ODE XXI.

AD AMPHORAM.

O Nata mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam, et inſanos amores,
Seu facilem, pia Teſta, ſomnum:
Quocunque lectum nomine Maſſicum
Servas, moveri digna bono die;
Deſcende, Corvina jubente
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus.
Narratur et priſci Catonis
Saepe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas et arcanum jocoſo
Conſilium retegis Lyaeo:
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Viresque; et addis cornua pauperi,
Poſt te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, et, ſi laeta aderit, Venus,
Segneſque nodum ſolvere Gratiae,
Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fugat aſtra Phoebus.

ODE XXII.

IN DIANAM.

MONTIUM cuſtos nemorumque Virgo,
Quae laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque letho,
Diva triformis;

Imminens villae tua pinus esto,
Quam per exactos ego laetus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

ODE XXIII.

AD PHIDYLEN.

COELO supinas si tuleris manus
Nascente Lunâ, rustica Phidyle;
Si thure placâris et hornâ
Fruge lares, avidâque porcâ;
Nec pestilentem sentiet Africum
Foecunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam, quae nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter et ilices,
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, Pontificum secures
Cervice tinguet: te nihil attinet
Tentare multa caede bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia
Mollivit aversos Penates
Farre pio, et saliente micâ.

ODE XXIV.

IN AVAROS.

INTACTIS opulentior
Thesauris Arabum et divitis Indiae
Caementis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, et mare Apulicum;

Si figit adamantinos
Summis verticibus dira Neceſſitas
Clavos; non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres meliùs Scythae,
Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos,
Vivunt, et rigidi Getae;
Immetata quibus jugera liberas
Fruges et Cererem ferunt;
Nec cultura placet longior annuâ;
Defunctumque laboribus
Aequali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Priviginis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit Adultero:
Dos eſt magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri
Certo foedere caſtitas:
Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
O quiſquis volet impias
Caedes, et rabiem tollere civicam;
Si quaeret Pater Urbium
Subſcribi ſtatuis; indomitam audeat
Refraenare licentiam
Clarus poſtgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quaerimus invidi.
Quid triſtes querimoniae.
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanae proficiunt? ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreae finitimum latus,
Durataeque ſolo nives
Mercatorem abigunt; horrida callidi
Vincunt aequora navitae;
Magnum pauperies opprobrium, jubet

Quidvis et facere et pati,
Virtutiſque viam deſerit arduae.
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat et turba faventium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
Summi materiem mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene poenitet,
Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt elementa, et tenerae nimis
Mentes aſperioribus
Formandae ſtudiis. neſcit equo rudis
Haerere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,
Seu Graeco jubeas trocho,
Seu malis vetitâ legibus aleâ:
Cum perjura patris fides
Conſortem ſocium fallat et hoſpitem,
Indignoque pecuniam
Heredi properet. ſcilicet improbae
Creſcunt divitiae: tamen
Curtae neſcio quid ſemper abeſt rei.

ODE XXV.

AD BACCHUM.

QUO me, Bacche, rapis tui
Plenum? quae nemora, aut quos agor in ſpecus,
Velox mente novâ? quibus
Antris, egregii Caeſaris audiar
Aeternum meditans decus
Stellis inſerere, et concilio Jovis?
Dicam inſigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. non ſecus in jugis
Exſomnis ſtupet Evias,
Hebrum proſpiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro

Luſtratam Rhodopen. ut mihi devio
Ripas et vacuum nemus
Mirari libet! ô Naïadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. dulce periculum eſt
O Lenaee, ſequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

ODE XXVI.

AD VENEREM.

VIXI puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloria:
Nunc arma defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Laevum marinae qui Veneris latus
Cuſtodit, hîc, hîc ponite lucida
Funalia, et vectes, et arcus
Oppoſitis foribus minaces.
O, quae beatam diva tenes Cyprum, et
Memphin carentem Sithoniâ nive,
Regina, ſublimi flagello
Tange Chlocn ſemel arrogantem.

ODE XXVII.

AD GALATEAM.

IMPIOS parrae recinentis omen
Ducat, et praegnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Foetaque vulpes:
Rumpat et ſerpens iter inſtitutum,
Si per obliquum ſimilis ſagittae
Terruit mannos. ego cui timebo

Providus auſpex,
Antequam ſtantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oſcinem corvum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor noſtri, Galatea, vivas:
Teque nec laevus vetet ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego quid ſit ater
Hadriae, novi, ſinus; et quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium uxores puerique caecos
Sentiant motus orientis Auſtri, et
Aequoris nigri fremitum, et trementes
Verbere ripas.
Sic et Europe niveum doloſo
Credidit tauro latus, et ſcatentem
Belluis pontum, mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, et
Debitae Nymphis opifex coronae,
Nocte ſubluſtri nihil aſtra praeter
Vidit et undas.
Quae ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten; Pater ô relictum
Filiae nomen, pietaſque! dixit
Victa furore.
Unde? quò veni? levis una mors eſt
Virginum culpae. vigilanſne ploro
Turpe commiſſum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quae portâ fugiens eburnâ
Somnium ducit? meliuſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum

Dedat iratae, lacerare ferro, et
Frangere enitar modò multùm amati
Cornua monſtri.
Impudens liqui patrios penates:
Impudens Orcum moror. ô Deorum
Si quis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneraeque ſuccus
Defluat praedae, ſpecioſa quaero
Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater urget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hâc ab orno
Pendulum zonâ bene te ſecutâ
Laedere collum.
Sive te rupes, et acuta letho
Saxa delectant; age, te procellae
Crede veloci: niſi herile mavis
Carpere penſum,
Regius ſanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex. aderat querenti
Perfidùm ridens Venus, et remiſſo
Filius arcu:
Mox ubi luſit ſatìs; abſtineto,
Dixit, irarum, calidaeque rixae;
Cùm tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus; bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducet.

ODE XXVIII.

AD LYDEN.

FESTO quid potiùs die
Neptuni faciam? prome reconditum,

Lyde ſtrenua, Caecubum,
Munitaeque adhibe vim ſapientiae.
Inclinare meridiem
Sentis; ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, et virides Nereïdum comas:
Tu curvâ recines lyrâ
Latonam et celeris ſpicula Cynthiae:
Summo carmine, quae Cnidon
Fulgenteſque tenet Cycladas, et Paphon
Junctis viſit oloribus,
Dicetur; merita Nox quoque naenia.

ODE XXIX.

AD MAECENATEM.

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non antè verſo lene merum cado,
Cum flore, Maecenas, roſarum, et
Preſſa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me eſt. eripe te morae:
Ne ſemper udum Tibur, et Aeſulae
Declive contempleris arvum, et
Teligoni juga parricidae.
Faſtidioſam deſere copiam, et
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatae
Fumum et opes ſtrepitumque Romae.
Plerumque gratae divitibus vices,
Mundaeque parvo ſub lare pauperum
Coenae, ſine aulaeis et oſtro,
Sollicitam explicuêre frontem.
Jam clarus occultum Andromedae pater
Oſtendit ignem: jam Procyon furit,
Et ſtella veſani Leonis,

Sole dies referente ſiccos.
Jam paſtor umbras cum grege languido
Rivumque feſſus quaerit, et horridi
Dumeta Silvani: caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat ſtatus
Curas, et urbi ſollicitus times,
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent, Tanaiſque diſcors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus;
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. quod adeſt, memento
Componere aequus: caetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas, et pecus, et domos
Volventis unâ, non ſine montium
Clamore, vicinaeque ſilvae;
Cùm fera diluvies quietos
Irritat amnes. ille potens ſui
Laetuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, vixi: cras vel atrâ
Nube polum Pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retrò eſt, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſaevo laeta negotio, et
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pennas, reſigno que dedit, et mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem ſine dote quaero.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis

Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere, et votis pacisci,
Ne Cypriae Tyriaeque merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis praesidio scaphae
Tutum per Aegaeos tumultus
Aura feret, geminusque Pollux.

ODE XXX.

Exegi monumentum aere perennius,
Regalique situ Pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, et fuga temporum.
Non omnis moriar; multaque pars mei
Vitabit Libitinam. usque ego posterâ
Crescam laude recens; dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine Pontifex.
Dicar, quà violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens,
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. sume superbiam
Quaesitam meritis, et mihi Delphicâ
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM

LIBER IV.

ODE I.

AD VENEREM.

INTERMISSA, Venus, diu
Rursus bella moves? parce precor, precor.
Non sum qualis eram bonae
Sub regno Cinarae: desine, dulcium
Mater saeva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi,
Quò blandae juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Commissabere Maximi;
Si torrere jecur quaeris idoneum:
Namque et nobilis, et decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Late signa feret militiae tuae:
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces thura; lyraeque et Berecynthiae
Delectabere tibiae

Miſtis carminibus, non ſine fiſtulâ.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salîum ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer
Jam, nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacrima per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
Jam captum teneo, jam volucrem ſequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

ODE II.

AD ANTONIUM IULUM.

Indarum quiſquis ſtudet aemulari,
Iule, ceratis ope Daedalea
Nitur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluêre ripas,
Fervet, immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore;
Laureâ donandus Apollinari,
Quem per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numeriſque fertur
Lege ſolutis:
Deos, regeſque canit Deorum
Crimen, per quos cecidêre juſtâ
Sub Centauri, cecidit tremendae
Flamma Chimaerae:

Sive, quos Elea domum reducit
Palma coeleſtes, pugilemve, equumve
Dicit, et centum potiore ſignis
Munere donat:
Flebili ſponſae juvenemve raptum
Plorat, et vires, animumque moreſque
Aureos educit in aſtra, nigroque
Invidet Orco.
Multa Dircaeum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus. ego, apis Matinae
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operoſa parvus
Carmina fingo.
Concines majore poëta plectro
Caeſarem, quandoque trahet feroces
Per ſacrum clivum, meritâ decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus, meliuſve terris
Fata donavêre, bonique Divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines laetoſque dies, et urbis
Publicum ludum, ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meae (ſi quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars; et, ô Sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
Caeſare, felix.
Tuque dum procedis, Io triumphe,
Non ſemel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis, dabimuſque Divis
Thura benignis.
Te decem tauri totidemque vaccae,
Me tener ſolvet vitulus, relictâ

Matre, qui largis juveneſcit herbis
In mea vota :
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
Quà notam duxit niveus videri,
Cætera fulvus.

ODE III.

AD MELPOMENEN.

QUEM tu, Melpomene, ſemel
Naſcentem placido lumine videris,
Illum non labor Iſthmius
Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaïco
Victorem : neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio.
Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
Et ſpiſſæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros :
Et jam dente minus mordeor invido.
O teſtudinis aureæ
Dulcem quæ ſtrepitum, Pieri, temperas :
O mutis quoque piſcibus
Donatura cycni, ſi libeat, ſonum,
Totum muneris hoc tui eſt,
Quòd monſtror digito prætereuntium,
Romanæ fidicen lyræ :
Quòd ſpiro, et placeo : ſi placeo, tuum eſt.

ODE IV.

DRUSI LAUDES.

QUALEM ministrum fulminis alitem,
(Cui rex Deorum regnum in aves vagas
Permisit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo:)
Olim juventas, et patrius vigor
Nido laborum propulit inscium;
Vernique, jam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti paventem: mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ:
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam lacte depulsum leonem,
Dente novo peritura vidit:
Videre Rhoeti bella sub Alpibus
Drusum gerentem, et Vindelici: quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quaerere distuli,
Nec scire fas est omnia. sed diu,
Lateque victrices catervae
Consiliis juvenis revictae
Sensere quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset. quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, et bonis:
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant:
Utcumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpae.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen, et Asdrubal
Devictus, et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma risit adorea:
Dirus per urbes Afer ut Italas
Ceu flamma per taedas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, et impio
Vastata Poenorum tumultu
Fana Deos habuere rectos.
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cervi luporum praeda rapacium
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere, et effugere est triumphus.
Gens, quae cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis aequoribus sacra
Natosque, maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbes;
Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido
Per damna, per caedes ab ipso
Ducit opes, animumque ferro.
Non Hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monstrumve submisere Colchi
Majus, Echioniaeve Thebae.
Merses profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem geretque
Proelia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Intam superbos: occidit, occidit

Spes omnis, et fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interempto.
Nil Claudiae non perficient manus,
Quas et benigno numine Jupiter
Defendit, et curae ſagaces
Expediunt per acuta belli.

ODE V.

AD AUGUSTUM.

DIVIS orte bonis, optime Romulae
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu,
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuae, Dux bone, patriae.
Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulſit, populo gratior it dies,
Et Soles meliùs nitent.
Ut mater juvenem, quem notus invido
Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem ſpatio longiùs annuo
Dulci diſtinet à domo,
Votis, ominibuſque, et precibus vocat,
Curvo nec faciem littore demovet:
Sic deſideriis icta fidelibus
Quaerit patria Caeſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas:
Pacatum volitant per mare navitae:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
Mos et lex maculoſum edomuit nefas:
Laudantur ſimili prole puerperae:
Culpam poena premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit,

Foetus incolumi Caesare? quis ferae
Bellum curet Iberiae?
Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit laetus, et alteris
Te mensis adhibet Deum.
Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris, et Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ô utinam, Dux bone, ferias
Praestes Hesperiae, dicimus integro
Sicci manè die: dicimus uvidi,
Cùm Sol Oceano subest.

ODE VI.

AD APOLLINEM ET DIANAM.

Dive, quem proles Niobaea magnae
Vindicem linguae, Tityosque raptor
Sensit, et Trojae propè victor altae
Phthius Achilles,
Caeteris major, tibi miles impar:
Filius quamvis Thetidos marinae
Dardanas turres quateret, tremenda
Cuspide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit latè, posuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille, non inclusus equo Minervae
Sacra mentito, malè feriatos
Troas, et laetam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palàm captis gravis, heu nefas, heu!
Nescios fari pueros Achivis

Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
Ni tuis victus, Venerisque gratae
Vocibus, Divûm pater annuisset
Rebus Æneae potiore ductos
Alite muros.
Doctor Argutae fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniae defende decus Camoenae
Laevis Agyieu.
Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis, nomenque dedit poëtae.
Virginum primae, puerique claris
Patribus orti,
Deliae tutela Deae, fugaces
Lyncas, et servos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum:
Ritè Latonae puerum canentes,
Ritè crescentem face noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menses.
Nupta jam dices; ego Dîs amicum,
Seculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horatî.

ODE VII.

AD TORQUATUM.

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comae.
Mutat terra vices, et decrescentia ripas
Flumina praetereunt:
Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus audet
Ducere nuda chores.

Immortalia ne ſperes, monet annus, et almum
Quae rapit hora diem.
Frigora miteſcunt Zephyris: ver proterit aeſtas,
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant coeleſtia Lunae:
Nos ubi decidimus,
Quò pater Æneas, quò Tullus dives, et Ancus,
Pulvis et umbra ſumus.
Quis ſcit an adjiciant hodiernae craſtina ſummae
Tempora Dii ſuperi.
Cuncta manus avidas fugient haeredis, amico
Quae dederis animo.
Cùm ſemel occideris, et de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria;
Non Torquate genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Lethaea valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

ODE VIII.

AD CENSORINUM.

DONAREM pateras, grataque commodus,
Cenſorine, meis aera ſodalibus;
Donarem tripodas, praemia fortium
Graïorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, divite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas,
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Soleris nunc hominem ponere, nunc Deum.
Sed non haec mihi vis, non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens:

Gaudes carminibus, carmina poſſumus
Donare, et pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quae ſpiritus, et vita redit bonis
Poſt mortem ducibus: non celeres fugae,
Rejectaeque retrorſum Annibalis minae,
Non incendia Carthaginis impiae,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clariùs indicant
Laudes, quàm Calabrae Pierides: neque
Si chartae ſileant, quòd bene feceris,
Mercedem tuleris. quid foret Iliae,
Mavortiſque puer, ſi taciturnitas
Obſtaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, et favor, et lingua potentium
Vatum divitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum Muſa vetat mori.
Coelo Muſa beat. ſic Jovis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules.
Clarum Tyndaridae ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt aequoribus rates.
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

ODE IX.

AD LOLLIUM.

NE fortè credas interitura, quae
Longè ſonantem natus ad Aufidum
Non antè vulgatas per artes
Verba loquor ſocianda chordis.
Non ſi priores Maeonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricae latent,
Ceaeque, et Alcaei minaces,
Steſichorique graves Camoenae,

Nec si quid olim lusit Anacreon,
Delevit aetas. spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Aeoliae fidibus puellae.
Non sola comtos arsit adulteri
Crines, et aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus,
Et comites, Helene Lacaena:
Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus, Sthenelusve solus
Dicenda Musis proelia: non ferox
Hector, vel acer Deïphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus, puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrimabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.
Suum sepultae distat inertiae
Nata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum sileri:
Totve tuos patiar labores
Sunne, Lolli, carpere lividas
Obliviones. est animus tibi,
Rerumque prudens et secundis
Temporibus, dubiisque rectus,
Index avarae fraudis, et abstinens
Pecentis ad se cuncta pecuniae:
Consulque non unius anni,
Sed quoties bonus, atque fidus
Vex honestum praetulit utili, et
Stecit alto dona nocentium
Vultu, et per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.
O posſidentem multa vocaveris
Qui beatum, rectiùs occupat

Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque letho flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

ODE X.

IN LIGURINUM.

O Crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens,
Inſpirata tuae cùm veniet pluma ſuperbiae,
Et quae nunc humeris involitant, deciderint comae,
Nunc et qui color eſt Puniceae flore prior roſae,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hiſpidam,
Dices, heu (quoties te ſpeculo videris alterum)
Quae mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

ODE XI.

AD PHYLLIDEM.

Eſt mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus. eſt in horto
Phylli, nectendis apium coronis,
Eſt ederae vis
Multa, qua crines religata fulges.
Ridet argento domus. ara, caſtis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.
Cuncta feſtinat manus, huc et illuc
Curſitant miſtae pueris puellae.
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.

Ut tamen nôris, quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi ſunt agendae,
Qui dies menſem Veneris marinae
Findit Aprilem :
Iure ſolennis mihi, ſanctiorque
Pene natali proprio, quôd ex hac
Luce Maecenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuae ſortis juvenem puella
Dives, et laſciva, tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaëthon avarus
Spes, et exemplum grave praebet ales
Pegaſus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,
Semper ut te digna ſequare, et ultrà
Quàm licet, ſperare, nefas putando,
Diſparem vites. age, jam meorum
Finis amorum,
Non enim poſthac alia calebo
Femina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atrae
Carmine curae.

ODE XII.

AD VIRGILIUM.

IAM veris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae,
Et nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hiberna nive turgidi.
Cum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiae domus
Aeternum opprobrium, quod male barbaras
Regum eſt ulta libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula :
Delectantque Deum, cui pecus, et nigri
Colles Arcadiae placent.
Adduxere sitim tempora, Virgili :
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitiis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quae si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verum pone moras, et studium lucri :
Nigrorumque memor dum licet ignium,
Misce stultitiam consiliis brevem.
Dulce est desipere in loco.

ODE XIII.

IN LYCEN.

AUDIVERE, Lyce, Dii mea vota, Dii
Audivere, Lyce. fis anus, et tamen
Vis formosa videri,
Ludisque, et bibis impudens.
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum sollicitas. ille virentis,
Et doctae psallere Chiae,
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim transvolat aridas
Quercus, et refugit te : quia luridi
Dentes : te quia rugae
Turpant, et capitis nives.

Nec Coae referunt jam tibi purpurae,
Nec clari lapides tempora, quae ſemel
Notis condita faſtis,
Incluſit volucris dies.
Quo fugit Venus ? heu quòve color decens ?
Quò motus ? quid habes illius, illius
Quae ſpirabat amores,
Quae me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram, notaque et artium
Gratarum facies ? ſed Cynarae breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulae temporibus Lycen :
Poſſent ut juvenes viſere fervidi,
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

ODE XIV.

AD AUGUSTUM.

QUAE cura patrum, quaeve Quiritium,
Plenis honorum muneribus, tuas,
Auguſtae, virtutes in aevum
Per titulos, memoreſque faſtos
Aeternet ? ô, quà Sol habitabiles
Illuſtrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinae
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte poſſes. milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennoſque veloces, et arces
Alpibus impoſitas tremendis
Dejecit acer plus vice ſimplici.
Major Neronum mox grave proelium
Commiſit immaneſque Rhoetos
Auſpiciis pepulit ſecundis,

Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberae
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas propè qualis undas
Exercet Auster, Pleïadum choro
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, et frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus:
Qui regna Dauni praefluit Appuli,
Cum saevit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris:
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu,
Primosque, et extremos metendo
Stravit humum sine clade victor,
Te copias, te consilium, et tuos
Praebente divos. nam tibi, quo die
Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque, et optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non antè domabilis,
Medusque, et Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela praesens
Italiae, dominaeque Romae;
Te, fontium qui celat origenes
Nilusque, et Ister, te rapidus Tigris,
Te belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis funera Galliae,
Duraeque tellus audit Iberiae;
Te caede gaudentes Sicambri,
Compositis venerantur armis.

ODE XV.

AUGUSTI LAUDES.

PHoebus volentem proelia me loqui,
Victas et urbes, increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. tua Caesar, aetas
Fruges et agris retulit uberes,
Et signa nostro restituit Jovi,
Derepta Parthorum superbis
Postibus, et vacuum duellis
Janum Quirini clausit, et ordinem
Rectum evaganti frena licentiae
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,
Per quas Latinum nomen, et Italiae
Crevere vires, famaque, et imperî
Porrecta majestas ad ortum
Solis ab Hesperio cubili.
Custode rerum Caesare, non furor
Civilis, aut vis eximet otium:
Non ira, quae procudit enses,
Et miseras inimicat urbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia, non Getae,
Non Seres, infidive Persae,
Non Tanaim prope flumen orti.
Nos quique et profestis lucibus, et sacris
Inter jocosi munera Liberi
Cum prole, matronisque nostris,
Ritè Deos priùs apprecati,
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remisto carmine tibiis,
Trojamque, et Anchisen, et almae
Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI

EPODON

LIBER.

ODE I.

AD MAECENATEM.

IBIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superstite
Jucunda, si contrà, gravis?
Utrumne jussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros,
Feremus? et te vel per Alpium juga,
Inhospitalem et Caucasum,
Vel occidentis usque ad ultimum sinum
Forti sequemur pectore?
Roges, tuum labore quid juvem meo
Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absentes habet:
Ut assidens implumibus pullis avis
Serpentium allapsus timet
Magis relictis, non, ut adsit, auxilî
Latura plus praesentibus.

Libenter hoc, et omne militabitur
Bellum in tuae ſpem gratiae;
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis;
Pecuſve Calabris ante ſidus fervidum
Lucana mutet paſcua:
Nec ut ſuperni villa candens Tuſculi
Circaea tangat moenia.
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditavit. haud paravero,
Quod, aut avarus, aut Chremes, terra premam,
Diſcinctus aut perdam ut nepos.

ODE II.

VITAE RUSTICAE LAUDES.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni foenore:
Nec excitatur claſſico miles truci,
Nec horret iratum mare:
Forumque vitat, et ſuperba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat errantes greges:
Inutileſque falce ramos amputans,
Feliciores inſerit:
Aut preſſa puris mella condit amphoris,
Aut tondet infirmas oves.
Vel cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit:
Ut gaudet inſitiva decerpens pyra,
Certantem et uvam purpurae,

Qua muneretur te, Priape, et te pater
Sylvane, tutor finium!
Libet jacere modò ſub antiqua ilice:
Modò in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquae:
Queruntur in ſilvis aves,
Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At cùm tonantis annus hibernus Jovis
Imbres, niveſque comparat:
Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
Apros in obſtantes plagas:
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos:
Pavidumque leporem, et advenam laqueo gruem
Jucunda capta praemia:
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Haec inter obliviſcitur?
Quòd ſi pudica mulier in partem juvet
Domum, atque dulces liberos,
Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
Pernicis uxor Appuli:
Sacrum vetuſtis extruat lignis focum
Laſſi ſub adventum viri:
Claudenſque textis cratibus laetum pecus,
Diſtenta ſiccet ubera:
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas apparet:
Non me lucrina juverint conchylia,
Magiſve rhombus, aut ſcari,
Si quos Eois Intonita fluctibus
Hiems ad hoc vertat mare:
Non Afra avis deſcendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus
Jucundior, quàm lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
Malvae ſalubres corpori:

Vel agna festis caesa Terminalibus,
Vel haedus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat pastas oves
Videre properantes domum!
Videre festos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido
Positosque vernas, ditis examen domus,
Circum renidentes Lares!
Haec ubi locutus foenerator Alphius,
Jamjam futurus rusticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam,
Quaerit Kalendis ponere.

ODE III.

AD MAECENATEM.

PARENTIS olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit sicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni saevit in praecordiis?
Num viperinus his cruor
Concretus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Argonautas praeter omnes candidum
Medea mirata est ducem,
Nota taurus illigaturum juga,
Perunxit hoc Iasonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor
Siticulosae Apuliae,
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit aestuosius.
Quod si quid unquam tale concupiveris,
Iocose Maecenas, precor,

Manum puella ſuavio opponat tuo,
Extrema et in ſponda cubet.

ODE IV.

IN MENAM POMPEII LIBERTUM.

LUPIS et agnis quanta ſortitò obtigit.
Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet ſuperbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videſne ſacram metiente te viam
Cum bis ter ulnarum toga,
Ut ora vertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus
Praeconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit,
Sedilibuſque magnus in primis eques
Othone contempto ſedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
Roſtrata duci pondere
Contra latrones, atque ſervilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum?

ODE V.

IN CANIDIAM VENEFICAM.

AT ô Deorum quidquid in coelo regit
Terras, et humanum genus,
Quid iſte fert tumultus? aut quid omnium
Vultus in unum me truces?

Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpurae decus precor,
Per improbaturum haec Jovem,
Quid ut Noverca me intueris, aut uti
Petita ferro bellua?
Ut haec trementi questus ore, constitit
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
Molire Thracum pectora,
Canidia brevibus implicata viperis
Crines, et incomtum caput,
Jubet sepulcris caprificos erutas,
Jubet cupressus funebres,
Et uncta turpis ova ranae sanguine,
Plumamque, nocturnae strigis
Herbasque, quas et Colchos, atque Iberia
Mittit venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta jejunae canis
Flammis aduri Colchicis.
Et expedita Sagana per totam domum
Spargens avernales aquas,
Horret capillis, ut marinus, asperis
Echinus, aut currens aper:
Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus,
Quò posset infossus puer
Longo die bis, terve mutatae dapis
Inemori spectaculo:
Cum promineret ore, quantum extant aqua
Suspensa mento corpora,
Siccata uti medulla, et aridum jecur
Amoris esset poculum,
Interminato cum semel fixae cibo
Intabuissent pupulae.
Non defuisse masculae libidinis
Ariminensem Foliam

Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum,
Quae sidera excantata voce Thessala,
Lunamque coelo deripit.
Hîc irrefectum saeva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? ô rebus meis
Non infideles arbitrae
Nox, et Diana, quae silentium regis,
Arcana cùm fiunt sacra:
Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos
Iram, atque numen vertite,
Formidolosis dum latent silvis ferae
Dulci sopore languidae,
Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent suburanae canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meae laborarint manus.
Quid accidit? cur dira barbarae minus
Venena Medeae valent,
Quibus superbam fugit ulta pellicem
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens in asperis
Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah, Ah, solutus ambulat veneficae
Scientioris carmine.
Non usitatis, Vare, potionibus
(O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
Fastidienti poculum,
Priusque coelum sidet inferius mari
Tellure porrecta super,

Quàm non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub haec puer, jam non, ut antè, mollibus
Lenire verbis impias:
Sed dubius unde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces.
Venena, magnum fas nefaſque non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire juſſus expiravero,
Nocturnus occurram furor,
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
Quae vis Deorum eſt Manium:
Et inquietis aſſidens praecordiis.
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc, et hinc ſaxis petens
Contundet obſcenas anus.
Quòd inſepulta membra different lupi
Et Eſquilinae alites.
Eque hoc, parentes heu mihi ſuperſtites!
Effugerit ſpectaculum.

ODE VI.

IN CASSIUM SEVERUM.

Quid immerentes hoſpites vexas, canis,
Ignavus adverſum lupos?
Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?
Nam qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus,
Agam per altas aure ſublata nives,
Quaecumque praecedet fera.
Tu cum timenda voce compleſti nemus,
Projectum odoraris cibum.

Cave, cave: namque in malos aſperrimus
Parata tollo cornua:
Qualis Lycambae ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bupalo.
An ſi quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

ODE VII.

AD POPULUM ROMANUM.

QUò, quò ſceleſti, ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enſes conditi?
Parumne campis, atque Neptuno ſuper
Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non ut ſuperbas invidae Carthaginis
Romanus arces ureret:
Intactus aut Britannus ut deſcenderet
Sacra catenatus via:
Sed ut ſecundum vota Parthorum, ſua
Urbs haec periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam, niſi in diſpar feris.
Furorne coecus, an rapit vis acrior,
An culpa? reſponſum date.
Tacent: et ora pallor albus inficit,
Menteſque perculſae ſtupent.
Sic eſt. acerba fata Romanos agunt,
Sceluſque fraternae necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

ODE VIII.

IN ANUM LIBIDINOSAM.

ROGARE longo putidam te ſeculo,
Vires quid enervet meas?
Cùm ſit tibi dens ater, et rugis vetus
Frontem ſenectus exaret:
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudae bovis.
Sed incitat me pectus, et mammae putres,
Equina quales ubera,
Venterque mollis, et femur tumentibus
Exile ſuris additum.
Iſto beata: funus atque imagines
Ducant triumphales tuum:
Nec ſit marita, quae rotundioribus
Onuſta baccis ambulet.
Quid, quòd libelli Stoici inter ſericos
Jacere pulvillos amant?
Iterati num minùs nervi rigent?
Minuſve languet faſcinum?
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
Ore allaborandum eſt tibi.

ODE IX.

AD MAECENATEM.

QUANDO repoſtum Caecubum ad feſtas dapes
Victore laetus Caeſare,
Cum ſub alta (ſic Jovi gratum) domo,
Beate Maecenas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyra?
Hac Dorium, illis Barbarum,

Ut nuper, actus cùm freto Neptunius,
Dux fugit ustis navibus,
Minatus urbi vincla, quae detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus, (eheu posteri negabitis)
Emancipatus foeminae
Fert vallum, et arma miles, et spadonibus
Servire rugosis potest,
Interque signa turpe militaria
Sol aspicit conopium.
Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Caesarem:
Hostiliumque navium portu latent
Puppes sinistrorsum citae.
Iò triumphe, tu moraris aureos
Currus, et intactas boves.
Iò triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportâsti ducem:
Neque Africano, cui super Carthaginem
Virtus sepulcrum condidit.
Terra marique victus hostis Punico
Lugubre mutavit sagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit syrtes Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel quod fluentem nauseam coërceat,
Metire nobis Caecubum.
Curam metumque Caesaris rerum juvat
Dulci Lyaeo solvere.

ODE X.

IN MAEVIUM.

MALA ſoluta navis exit alite
Ferens olentem Maevium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
Auſter memento, fluctibus.
Niger rudentes Eurus inverſo mari,
Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec ſidus atra nocte amicum appareat,
Quà triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur aequore,
Quàm Graia victorem manus,
Quam Pallas uſto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.
Quantus inſtat navitis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Illa non virilis ejulatio,
Preces et averſum ad Jovem,
Dum ſius udo cùm remugiens ſinus
Noto carinam ruperit!
Sima quòd ſi praeda curvo littore
Porrecta mergos juveris,
Vidinoſus immolabitur caper,
Et agna tempeſtatibus.

ODE XI.

AD PETTIUM.

PETTI, nihil me, ſicut anteà, juvat
Scribere verſiculos,

Amore perculſum gravi,
Amore, qui me praeter omnes, expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo deſtiti
Inachia furere,
Silvis honorem decutit.
Heu me per urbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui!
Conviviorum et poenitet,
In queis amantem et languor, et ſilentium
Arguit, et latere
Petitus imo ſpiritus.
Contraque lucrum nil valere, candidum
Pauperis ingenium,
Querebar applorans tibi:
Simul calentis inverecundus Deus
Fervidiore mero
Arcana promôrat loco.
Quod ſi meis inaeſtuat praecordiis
Libera bilis, ut haec
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia:
Deſinet imparibus
Certare ſummotus pudor.
Ubi haec ſeverus te palam laudaveram,
Juſſus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu mihi poſtes, et heu
Limina dura, quibus
Lumbos, et infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycifci me tenet,
Unde expedire non amicorum queant
Libera conſilia,
Nec contumeliae graves;
Sed alius ardor, aut puellae candidae,

Aut teretis pueri
Longam renodantis comam,

ODE XII.

IN ANUM FOEDAM.

Quid tibi vis, mulier, nigris dignissima barris?
Munera cur mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, nec naris obesae?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quàm canis acer, ubi lateat sus:
Quis sudor vietis, et quàm malus undique membris
Crescit odor: cùm pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare, nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili: jamque subando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit.
Vel mea cum saevis agitat fastidia verbis,
Inachia langues minus, ac me.
Inachiam ter nocte potes; mihi semper ad unum
Mollis opus. pereat malè, quae te
Lesbia, quaerenti taurum, monstravit inertem.
Cùm mihi Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quàm nova collibus arbor inhaeret.
Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae,
Cui properabantur? tibi nempe.
Ne foret aequales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quàm te.
Ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreaeque leones.

ODE XIII.

AD AMICOS.

HORRIDA tempestas coelum contraxit, et imbres,
Nivesque deducunt Jovem.
Nunc mare nunc sylvae
Threïcio Aquilone sonant: rapiamus amici
Occasionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
Tu vina Torquato move
Consule pressa meo.
Caetera mitte loqui. Deus haec fortasse benigna
Reducet in sedem vice.
Nunc et Achaemenia
Perfundi nardo juvat, et fide Cyllenea
Levare diris pectora
Sollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno,
Invicte mortalis, Dea
Nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus et Simois,
Unde tibi reditum certo subtemine Parcae
Rupere: nec mater domum
Caerula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae
Dulcibus alloquiis.

ODE XIV.

AD MAECENATEM.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem ſenſibus,
Pocula Lethaeos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis ſaepe rogando.
Deus, Deus, nam me vetat,
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Teïum:
Qui perſaepe cava teſtudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipſe miſer: quod ſi non pulchrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua. me libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

ODE XV.

AD NEAERAM.

NOX erat, et coelo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſidera,
Cùm tu magnorum numen laeſura Deorum
In verba jurabas mea:
Arctius atque edera procera aſtringitur ilex,
Lentis adhaerens brachiis:
Dum pecori lupus, et nautis infeſtus Orion
Turbaret hibernum mare,
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.

O dolitura mea multum virtute, Neaera!
Nam si quid in Flacco viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quaeret iratus parem.
Nec semel offensae cedet constantia formae,
Si certus intrârit dolor.
At tu quicumque es felicior, atque me nunc
Superbus incedis malo;
Sis pecore, et multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea:
Eheu translatos aliò moerebis amores:
Ast ego vicissim risero.

ODE XVI.

AD POPULUM ROMANUM.

ALTERA jam teritur bellis civilibus aetas,
Suis et ipsa Roma viribus ruit:
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi.
Minacis aut Etrusca Porsennae manus:
Aemula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer,
Novisque rebus infidelis Allobrox:
Nec fera caerulea domuit Germania pube,
Parentibusque abominatus Annibal;
Impia perdemus devoti sanguinis aetas,
Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres insistet victor, et urbem
Eques sonante verberabit ungula:
Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
Nefas videre, dissipabit insolens.
Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars
Malis carere quaeritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia (Phocaeorum
Velut profugit exsecrata civitas,

Agros atque Lares patrios habitandaque fane
Agris reliquit, et rapacibus lupis)
ire pedes quocumque ferunt: quocumque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
ic placet? an melius quis habet ſuadere? ſecunda
Ratem occupare quid moramur alite?
ed juremus in haec: ſimul imis ſaxa renarint
Vadis levata, ne redire ſit nefas:
eu converſa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina.
mare ſeu celſus procurrerit Apenninus,
Novaque monſtra junxerit libidine
irus amor: juvet ut tigres ſubſidere cervis,
Adulteretur et columba milüo:
edula nec flavos timeant armenta leones,
Ametque falſa levis hircus aequora.
ec, et quae poterunt reditus abſcindere dulces,
Eamus omnis exſecrata civitas,
t pars indocili melior grege: mollis, et exſpes
Inominata perprimat cubilia.
s quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum,
Etruſca praeter et volate littora.
s manet Oceanus circumvagus: arva, beata
Petamus arva, divites et inſulas,
dit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
t imputata floret uſque vinea:
minat et numquam fallentis termes olivae,
uamque pulla ficus ornat arborem:
la cava manant ex ilice, montibus altis
evis crepante lympha deſilit pede.
injuſſae veniunt ad mulctra capellae,
efertque tenta grex amicus ubera:
veſpertinus circumgemit urſus ovile,
ec intumeſcit alta viperis humus:
aque felices mirabimur, ut neque largis
quoſus Eurus arva radat imbribus,
uia nec ſiccis urantur ſemina glebis:
rumque Rege temperante coelitum.

Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torſerunt cornua nautae,
Laborioſa nec cohors Ulyſſeï:
Nulla nocent pecori contagia: nullius aſtri
Gregem aeſtuoſa torret impotentia.
Jupiter illa piae ſecrevit littora genti,
Ut inquinavit aere tempus aureum:
Aere, dehinc ferro duravit ſecula, quorum
Piis ſecunda, vate me, datur fuga.

ODE XVII.

AD CANIDIAM.

JAM jam efficaci do manus ſcientiae,
Supplex et oro regna per Proſerpinae,
Per et Dianae non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo devocare ſidera;
Canidia, parce vocibus tandem ſacris,
Citumque retro ſolve, ſolve turbinem,
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem ſuperbus ordinârat agmina
Myſorum, et in quem tela acuta torſerat:
Unxêre matres Iliae addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
Poſtquam relictis moenibus rex procidit,
Heu, pervicacis ad pedes Achilleï.
Setoſa duris exuêre pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſeï
Volente Circe membra: tunc mens, et ſonus
Relapſus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis, ſuperque poenarum tibi,
Amata nautis multum, et inſtitoribus.
Fugit juventas, et verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida.

Tuis capillus albus eſt odoribus.
Nullum à labore me reclinat otium.
Urget diem nox, et dies noctem: neque eſt
Levare tenta ſpiritu praecordia.
Ergo negatum, vincor, ut credam miſer
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marſa diſſilire naenia.
Quid amplius vis? ô mare, et terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore, nec Sicana fervida
Virens in Aetna flamma. tu, donec cinis
Injurioſis aridus ventis ferar,
Tales venenis officina Colchicis.
Quae finis? aut quod me manet ſtupendium?
Effare: juſſas cum fide poenas luam,
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum juvencos, ſive mendaci lyra
Voles ſonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helenae Caſtor offenſus vice,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Adempta vati reddidere lumina.
At tu (potes nam) ſolve me dementia,
Nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulchris pauperum prudens anus
Novendiales diſſipare pulveres
Ubi hoſpitale pectus, et purae manus,
Tuſque venter Partumeius: et tuo
Luore rubros obſtetrix pannos lavit,
Cumque fortis exſilis puerpera.

CANIDIAE RESPONSIO.

QUID obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus ſalo.
Scitus ut tu riſeris Cotyttia

Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?
Et Eſquilini Pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditâſſe Pelignas anus,
Velociuſve miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata miſero vita ducenda eſt in hoc,
Novis ut uſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignae Tantalus ſemper dapis.
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Jovis.
Voles modò altis deſilire turribus:
Modò enſe pectus Norico recludere:
Fruſtràque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidioſa triſtis aegrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques:
Meaeque terra cedet inſolentiae.
An quae movere cereas imagines,
Ut ipſe nôſti curioſus, et polo
Deripere Lunam vocibus poſſum meis,
Poſſum crematos excitare mortuos,
Deſiderîque temperare poculum.
Plorem artis in te nullum habentis exitum?

CARMEN SECULARE.

PHOEBE, ſilvarumque potens Diana,
Lucidum coeli decus, ô colendi
Semper, et culti, date quae precamur
Tempore ſacro:
Quo Sybillini monuere verſus,
Virgines lectas, pueroſque caſtos
Dîs, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen:

lme Sol, curru nitido diem qui
romis et celas, aliusque, et idem
aſceris, poſſis nihil urbe Roma
Viſere majus.
tè maturos aperire partus
nis Ilithyia tuere matres:
ve tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis.
va, producas ſobolem, patrumque
oſperes decreta ſuper jugandis
eminis, proliſque novae feraci
Lege marita:
rtus undenos decies per annos
bis ut cantus, referatque ludos
r die claro, totieſque grata
Nocte frequentes.
oſque veraces cecinisſe Parcae,
uod ſemel dictum eſt: ſtabiliſque rerum
erminus ſervat, bona jam peractis
Jungite fata.
rtilis frugum, pecoriſque tellus
icea donet Cererem corona:
utriant foetus et aquae ſalubres,
Et Jovis aurae.
ndito mitis, placiduſque telo
pplices audi pueros, Apollo.
derum regina bicornis audi,
Luna, puellas.
oma ſi veſtrum eſt opus, Iliaeque
ttus Etruſcum tenuere turmae,
ſſa pars mutare Lares, et urbem
Soſpite curſu:
i per ardentem ſine fraude Trojam
ſtus Aeneas patriae ſuperſtes
berum munivit iter, daturus
Plura relictis:
probos mores docili juventae,

Dî ſenectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque, prolemque,
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchiſae Veneriſque ſanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari terraque manus potentes
Medus, Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythae reſponſa petunt ſuperbi
Nuper, et Indi:
Jam fides, et pax, et honor, pudorque
Priſcus, et neglecta redire virtus
Audet, apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, et fulgente decorus arcu
Phoebus, acceptuſque novem Camoenis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus:
Si Palatinas videt equus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper
Proroget aevum.
Quaeque Aventinum tenet, Algidumque
Quindecim Diana preces virorum
Curet; et votis puerorum amicas
Applicet aures.
Haec Jovem ſentire, Deoſque cunctos
Spem bonam, certamque domum reporto,
Doctus, et Phoebi chorus, et Dianae
Dicere laudes.

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM

LIBER I.

SATYRA I.

QUI fit, Maecenas, ut nemo, quam ſibi ſortem,
Seu ratio dederit, ſeu ſors objecerit, illa
contentus vivat: laudet diverſa ſequentes?
O fortunati mercatores, gravis annis
miles ait, multo jam fractus membra labore.
contrà. Mercator, navim jactantibus Auſtris,
militia eſt potior. quid enim? concurritur: horae
momento cita mors venit, aut victoria laeta.
agricolam laudat juris legumque peritus,
ub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
ille datis vadibus, qui rure extractus in urbem eſt,
solos felices viventes clamat in urbe.
cetera de genere hoc (adeo ſunt multa) loquacem
delaſſare valent Fabium. ne te morer, audi,
quo rem deducam. ſiquis Deus, En ego, dicat,
jam faciem, quod vultis. eris tu, qui modò miles,
mercator: tu conſultus modò, ruſticus. hinc vos,
vos hinc mutatis diſcedite partibus: eia
quid ſtatis? nolint. atqui licet eſſe beatis.
quid cauſae eſt, merito quin illis Jupiter ambas
iratus buccas inflet, neque ſe fore poſthac
tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
cetera, ne ſic, ut qui jocularia, ridens

Percurram : quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat ? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima.
Sed tamen amoto quaeramus ſeria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautaeque per omne
Audaces mare qui currunt : hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cùm ſibi ſint congeſta cibaria. ſicut
Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris
Ore trahit quodcumque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit haud ignara, ac non incauta futuri.
Quae, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, et illis utitur antè
Quaeſitis patiens. cum te neque fervidus aeſtus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus, et auri
Furtim defoſſa timidum deponere terra ?
Quod ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At ni id fit, quid habet pulchri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum :
Non tuus hoc capiet venter plus, quàm meus : ut ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quàm
Qui nil portârit. vel dic, quid referat intra
Naturae fines viventi, jugera centum, an
Mille aret ? at ſuave eſt ex magno tollere acervo,
Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris ?
Ut, tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho : et dicas, magno de flumine mallem ?
Quàm ex hoc fonticulo tantundem ſumere : eo fit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripa ſimul avulſos ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quanto eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in un
At bona pars hominum decepta cupidine falſo,

Nil ſatis eſt, inquit, quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? jubeas miſerum eſſe libenter,
Quatenus id facit; ut quidam memoratur Athenis
Sordidus, ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: populus me ſibilat: at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians, et tanquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quò valeat nummus, quem praebeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque, dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
Ne te compilent fugientes: hoc juvat? horum
Semper ego optârim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus:
Aut alius caſus lecto te affixit: habes qui
Aſſideat: fomenta paret: medicum roget, ut te
Reſcitet, ac reddat natis, cariſque propinquis.
Non uxor ſalvum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellae.
Miraris, cùm tu argento poſt omnia ponas,
Nemo praeſtet, quem non merearis, amorem?
Aut ſi cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, ſervareque amicos:
Infelix operam perdas, ut ſi quis aſellum
Gymnaſium doceat parentem currere frenis.
Denique ſit finis quaerendi: eùmque habeas plus,
Pluperiem metuas minus, et finire laborem
Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
Ille ſidius quidam (non longa eſt fabula) dives,
Ne metiretur nummos, ita ſordidus, ut ſe
Non umquam ſervo melius veſtiret: ad uſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc liberta ſecuri

Diviſit medium fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mî igitur ſuades? ut vivam Maenius? aut ſic,
Ut Nomentanus? pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere. non ego avarum
Cùm veto te fieri, vappam jubeo, ac nebulonem;
Eſt inter Tanaïm quiddam, ſocerumque Viſelli.
Eſt modus in rebus: ſunt certi denique fines,
Quos ultra, citraque nequit conſiſtere rectum.
illuc, unde abii, redeo: nemon' ut avarus
Se probet? ac potiùs laudet diverſa ſequentes:
Quòdque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat? neque ſe majori pauperiorum
Turbae comparet: hunc atque hunc ſuperare laboret.
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat:
Ut cùm carceribus miſſos rapit ungula currus:
Inſtat equis auriga, ſuos vincentibus, illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, et exacto contentus tempore vitae
Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt, ne me Criſpini ſcrinia Lippi
Compilâſſe putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

AMBUBAJARUM collegia, pharmacopolae,
Mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
Moeſtum, ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigellî.
Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus eſſe
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo, duramque famem depellere poſſit.
Hunc ſi perconteris, avi cur, atque parentis
Praeclaram ingrata ſtringat malus ingluvie rem:
Omnia conductis coëmens opſonia nummis:
Sordidus, atque animi quòd parvi nolit haberi,
Reſpondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappae famam timet, ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in foenere nummis.

Quinas hic capiti mercedes exſecat: atque
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urget.
Nomina ſectatur, modò ſumpta veſte virili
Sub patribus duris tironum. maxime, quis non,
Jupiter, exclamet, ſimul atque audivit? at in ſe
Pro quaeſtu ſumptum facit. hic vix credere poſſis,
Quàm ſibi non ſit amicus: ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum nato vixiſſe fugato
Inducit: non ſe pejus cruciaverit, atque hic.
Si quis nunc quaerat, quò res haec pertinet. illuc,
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demiſſis ambulat: eſt qui
Inguen ad obſcenum ſubductis uſque facetus.
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte.
Contrà, alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem,
Quidam notus homo, cùm exiret fornice, macte
Virtute eſto, inquit, ſententia dia Catonis.
Nam ſimul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes aequum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores. nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operae pretium, procedere rectè
Qui moechis non vultis, ut omni parte laborent:
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque haec rara, cadat dura inter ſaepe pericla.
Hic ſe praecipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem caeſus: fugiens hic decidit acrem
Praedonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones. quinetiam illud
Accidit, ut cuidam teſtes, caudamque ſalacem
Demeteret ferrum; jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda,
Libertinarum dico, Salluſtius in quas
Non minus inſanit, quàm qui moechatur. at hic ſi,
Quà res, quà ratio ſuaderit, quàque modeſtè
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus

Esse: daret quantum satis esset: nec sibi damno,
Dedecorique foret. verùm hoc se amplectitur uno,
Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango:
Ut quondam Marsaeus amator Originis, ille,
Qui patrium mimae donat fundumque, laremque:
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus umquam alienis.
Verùm est cum mimis, est cum meretricibus, unde
Fama malum gravius, quàm res, trahit. an tibi abunde
Personam satis est, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum est ubicumque. quid interest in matrona, ancilla, peccesve togata?
Villius in Fausta Sullae gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, poenas dedit usque, superque,
Quàm satis est, pugnis caesus, ferroque petitus,
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret haec animus, Quid vis tibi? numquid ego à te
Magno prognatum depoſco consule cunnum,
Velatumque stolla, mea cùm conferbuit ira?
Quid responderet? magno patre nata puella est.
At quanto meliora monet, pugnantiaque istis,
Dives opis natura suae, tu si modò rectè
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere; tuo vitio, rerumne labores,
Nil referre putas? quare, ne poeniteat te,
Desine matronas sectarier: unde laboris,
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos, virideſque lapillos
Sit licet hoc Cerinthe tuum, tenerum est femur, aut cr
Rectiùs: atque etiam melius persaepe togatae.
Adde huc, quòd mercem sine fucis gestat, apertè
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid honesti est,
Jactat, habetque palam: quaerit quo turpia celet.
Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, opertos
Inspiciunt; ne, si facies (ut saepe) decora,
Molli fulta pede est, emtorem inducat hiantem,
Quòd pulchrae clunes, breve quòd caput, ardua cervi
Hoc illi rectè; ne corporis optima lynceis

Contemplere oculis: Hypſaea caecior, illa
Quae mala ſunt, ſpectes, ô crus, ô brachia! verum
Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longo eſt.
Matronae praeter faciem nil cernere poſſis,
Caetera, ni Catia eſt, demiſſa veſte tegentis.
Si interdicta petes, vallo circundata, (nam te
Hoc facit inſanum) multae tibi tum officient res:
Cuſtodes, lectica, ciniflones, paraſitae,
Ad talos ſtola demiſſa, et circumdata palla:
Plurima, quae invideant purè apparere tibi rem.
Altera nil obſtat: Cois tibi penè videre eſt
Ut nudam: ne crure malo, ne ſit pede turpi:
Metiri poſſis oculo latus. an tibi mavis
Diſidias fieri, pretiumque avellier, antè,
Quàm mercem oſtendî? leporem venator, ut alta
In nive ſectetur, poſitum ſic tangere nolit:
Tantat, et apponit: meus eſt amor huic ſimilis: nam,
Tranſvolat in medio poſita, et fugientia captat.
Iſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque aeſtus, curaſque graves è pectore pelli?
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum, quem,
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quaerere plus prodeſt, et inane abſcindere ſoldo?
Nam tibi cùm fauces urit ſitis, aurea quaeris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia praeter
Struthonem, rhobumque? tument tibi cùm inguina, num, ſi
Puncilla, aut verna eſt praeſto puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis tetigine rumpi?
Non ego. namque parabilem amo Venerem, facilemque:
Nam, Poſt paulo; Sed pluris; Si exierit vir.
Illis hanc. Philodemus ait, ſibi, quae neque magno
Eſt pretio, neque cunctetur, cùm eſt juſſa, venire.
Candida, rectaque ſit, munda hactenus, ut neque longa
Sit magis alba velit, quàm det natura, videri.
Sic ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi laevum:
Nam et Aegeria eſt: do nomen quodlibet illi.
Sed vereor, ne dum futuo, vir rure recurrat:
Janua frangatur; latret canis undique magno

Pulsa domus strepitu resonet, ne pallida lecto
Desiliat mulier, miseram se conscia clamet ;
Cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mî.
Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo ;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miserum est ; Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut numquam inducant animum cantare, rogati
Injussi numquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris, atque suam non
Quidquam proficeret : si collibuisset, ab ovo
Usque ad mala citaret, Iö Bacche, modo summa
Voce, modò hac resonat, quae chordis quatuor ima :
Nil aequale homini fuit illi : saepe velut qui
Currebat fugiens hostem : persaepe velut qui
Junonis sacra ferret. habebat saepe ducentos,
Saepe decem servos. modò reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens. modò sit mihi mensa tripes,
Concha salis puri, et toga, quae defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. decies centena dedisses
Huic parco paucis contento : quinque diebus
Nil erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipsum
Mane : diem totum stertebat. nil fuit umquam
Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, quid tu,
Nullane habes vitia ? immò alia, haud fortasse minor
Maenius absentem Novium cum carperet, Heus tu,
Quidam ait, ignoras te ? an ut ignotum dare nobis
Verba putas ? egomet mî ignosco, Maenius inquit,
Stultus, et improbus hic amor est, dignusque notari
Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quàm ut aquila, aut serpens Epidaurius ? at tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.

Iracundior eſt paulò, minùs aptus acutis
Naribus horum hominum : rideri poſſit, eo quòd
Ruſticiùs tonſo toga defluit, et malè laxus
In pede calceus haeret. at eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam : at tibi amicus, at ingenium ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
Concute : num qua tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala. namque
Neglectis urenda filix inaſcitur agris.
Huc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipſa haec
Delectant; veluti Balbinum polypus Agnae.
Essem in amicitia ſic erraremus, et iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
Ut, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire. ſtrabonem
Appellat paetum pater; et pullum, malè parvus
Si cui filius eſt ; ut abortivus fuit olim
Sysyphus. hunc varum, diſtortis cruribus, illum
Balbutit ſcaurum, pravis fultum malè talis.
Parcius hic vivit : frugi dicatur. ineptus
Et jactantior hic paulo eſt : concinnus amicis
Poſtulat ut videatur. at eſt truculentior, atque
Plus aequo liber : ſimplex, fortiſque habeatur.
Caldior eſt : acres inter numeretur. opinor,
Haec res et jungit, junctos et ſervat amicos.
Ne nos virtutes ipſas invertimus ; atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum vivit, multum demiſſus homo : illi
Tardo, cognomen pingui damus. hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus obdit apertum :
Hic genus hoc inter vitae verſetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina ; pro bene ſano,
Si non incauto, fictum, aſtutumque vocamus.
Simplicior ſi quis; (qualem me ſaepe libenter
Obtulerim tibi, Maecenas,) ut fortè legentem,
Aut tacitum impellat, quovis ſermone moleſtus :
Communi ſenſu planè caret, inquimus. eheu
Quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam !

Nam vitiis nemo ſine naſcitur. optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut aequum eſt
Cum mea compenſet vitiis bona, pluribus hiſce,
(Si modò plura mihi bona ſunt) inclinet, amari
Si volet: hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Poſtulat; ignoſcat verrucis illius. aequam eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Caetera item nequeunt ſtultis haerentia, cur non
Ponderibus, moduliſque ſuis ratio utitur? ac, res
Ut quaeque eſt, ita ſuppliciis delicta coercet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus,
Semeſos piſces, tepidumque ligurrierit jus,
In cruce ſuffigat: Labeone inſanior, inter
Sanos dicatur. quanto hoc furioſius, atque
Majus peccatum eſt? paulum deliquit amicus;
Quod niſi concedas, habeare inſuavis, acerbus;
Odiſti, et fugis, ut Druſonem debitor aeris,
Qui, niſi cùm triſtes miſero venêre Kalendae,
Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo, hiſtorias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus; menſave catillum
Evandri manibus tritum dejecit, ob hanc rem,
Aut poſitum antè mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens: minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit commiſſa fide, ſponſumve negârit?
Queis paria eſſe ferè placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum eſt: ſenſus, moreſque repugnant
Atque ipſa utilitas juſti propè mater, et aequi.
Cùm prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum, et turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Unguibus, et pugnis, dein fuſtibus, atque ita porrò
Pugnabant armis, quae poſt fabricaverat uſus:
Donec verba, quibus voces, ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere. dehinc abſiſtere bello,
Oppida coeperunt munire, et ponere leges,

Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter,
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſa; ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes, more ferarum,
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus,
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt:
Tempora ſi, faſtoſque velis evolvere mundi.
Nec natura poteſt juſto cecernere iniquum,
Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc: tantundem ut peccet, idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus divum ſacra legerit. adſit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne ſcutica dignum, horribili ſectere flagello.
Nam ut ferula cædas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor: cum dicas eſſe pares res
Furta latrociniis & magnis parva mineris
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. ſi dives, qui ſapiens eſt
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt rex:
Cur optas, quod habes? non nôſti quid pater, inquit,
Chryſippus dicat: ſapiens crepidas ſibi numquam,
Nec ſoleas fecit: ſutor tamen eſt ſapiens. quo?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus eſt modulator: ut Alfenus vafer omni
Abjecto inſtrumento artis, clauſaque taberna
Tutor erat, ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex, ſic rex ſolus. vellunt tibi barbam
Raſcivi pueri, quos tu niſi fuſte coërces,
Urgeris turba circum te ſtante, miſerque
Jumperis, & latras magnorum maxime regum.
Ne longum faciam, dum tu quadrante lavatum
Rex ibis: neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum ſectabitur: & mihi dulces
Poſcent, ſi quid peccavero ſtultus, amici:
Neque vicem illorum patiar delicta libenter;
Curatuſque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV.

EUPOLIS, atque Cratinus, Ariſtophaneſque poëtæ,
Atque alii, quorum Comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quòd malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus: multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus, numeriſque facetus,
Emunctæ naris, durus componere verſus,
Nam fuit hoc vitioſus: in hora ſæpe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat ſtans pede in uno.
Cum flueret lutulentus: erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem,
Scribendi rectè. nam ut multum, nil moror. ecce
Criſpinus minimo me provocat: accipe ſi vis,
Accipiam tabulas. detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit.
Dii bene fecerunt, inopis me, quodque puſilli:
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
At tu concluſas hircinis follibus auras
Uſque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis imitare. beatus Fannius, ultro
Delatis capſis, & imagine: cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod ſunt, quos genus hoc minime juvat, utpote plur
Culpari dignos. quem vis media erue turba:
Aut ob avaritiam, aut miſera ambitione laborat.
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius ære:
Hic mutat merces ſurgente à Sole ad eum, quo
Veſpertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine: ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt verſus, odere poëtas.
Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo ri

Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico.
Et quodcunque ſemel chartis illeverit, omnes
Geſtiet à furno redeuntes ſcire, lacuque,
Et pueros, & anus. agedum pauca accipe contrà.
Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe poëtas,
Excerpam numero. neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis : neque ſiquis ſcribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poëtam.
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum : des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam comœdia, necne poëma
Eſſet, quæſivere : quòd acer ſpiritus, ac vis,
Nec verbis, nec rebus ineſt : niſi quòd pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. at pater ardens
Sævit, quòd meretrice nepos inſanit amica.
Filius : uxorem grandi cum dote recuſet :
Ebrius, & (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. numquid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater ſi viveret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis :
Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem,
Quo perſonatus pacto pater. his, ego quæ nunc,
Olim quæ ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa, modoſque : & quod prius ordine verbum eſt.
Poſterius facias præponens ultima primis :
Non ut ſi ſolvas, *Poſtquam diſcordia tetra*
Belli ferratos poſtes, portaſque refregit :
Invenias etiam diſjecti membra poëtæ.
Hactenus hæc : alias juſtum ſit, necne poëma.
Nunc illud tantum quæram : meritòne tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus : at bene ſi quis,
Et vivat puris manibus : contemnat utrumque.
Sit ſis tu ſimilis Cæli, Byrrhique latronum :
Non ego ſim Capri, neque Sulci : cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos :

Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?
Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus.
Non ubivis, coramve quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi: quique lavantes:
Suave locus voci resonant conclusus. inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. lædere gaudes,
Inquis: & hoc studio pravus facis. unde petitum
Hoc in me jacis? est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum;
Qui non defendit alio culpante: solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis:
Fingere qui non visa potest: commissa tacere
Qui nequit: hic niger est; hunc tu Romane caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:
E quibus unus avet, quavis aspergere cunctos,
Præter eum, qui præbet aquam: post, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur
Infesto nigris. ego si risi, quòd ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum:
Lividus, & mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit: defendas, ut tuus est mos.
Me Capitolinus convictore usus, amicoque
A puero est: causaque mea permulta rogatus
Fecit, & incolumis lætor quòd vivit in urbe.
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. hic nigræ succus loliginis, hæc est
Ærugo mera: quod vitium procul affore chartis,
Atque animo prius, ut siquid promittere de me
Possum aliud: verè promitto. liberius si
Dixero quid, si fortè jocosius: hoc mihi juris
Cum venia dabis. insuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem, exemplis vitiorum quæque notando,
Cum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mî ipse parasset:

Nonne vides, Albî ut malè vivat filius? utque
Barus inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. à turpi meretricis amore
Cùm deterreret, Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessà cùm Venere uti
Possem, deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. Sapiens vitatu, quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possim. simul ac duraverit ætas
Membra, animumque tuum: nabis sine cortice. sic me
Formabat puerum dictis: et sive jubebat
Ut facerem, quid, Habes auctorem, quo facias hoc:
Unum ex judicibus selectis objiciebat.
Sive vetabat, An hoc inhonestum, & inutile factu
Necne sit, addubites? flagret rumore malo cum
Hic, atque ille? avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat: mortisque metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quæcumque ferunt: mediocribus & queis
Ignoscas, vitiis teneor. fortassis et isthinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium. neque enim cùm lectulus, aut me
Porticus excepit, desum mihi. rectius hoc est,
Hoc faciens vivam melius: sic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam non belle. numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? hæc ego mecum
Compressis agito labris. ubi quid datur otî,
Ludo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum: cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniat manus, auxilioque
Sit mihi: nam multo plures sumus: ac veluti te
Judæi, cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

FGressum magna, me accepit Aricia, Roma,
Hoſpitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longè doctiſſimus: inde Forum Appî
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi diviſimus, altius ac nos
Præcinctis, unum. minus eſt gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Expectans comites. jam nox inducere terris
Umbras, et cœlo diffundere ſigna parabat:
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. Huc appelle. trecentos inſeris: ohe
Jam ſatis eſt. dum æs exigitur: dum mula ligatur:
Tota abit hora. mali culices, ranæque paluſtres,
Avertunt ſomnos. abſentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. tandem feſſus dormire viator
Incipit: ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat: ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat: cùm nîl procedere lintrem
Sentimus: donec cerebroſus proſilit unus:
Ac mulæ, nautæque caput, lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. quarta vix demum exponimur hora.
Ora, manuſque tua lavimus Feronia lympha.
Millia tum pranſi tria repimus: atque ſubimus
Impoſitum ſaxis latè candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
Cocceius, miſſi magnis de rebus uterque
Legati, averſos ſoliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque ſimul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus
Fundos Aufidio Luſco prætore libenter

Linquimus, insani ridentes præmia scribæ,
Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius, et Varius Sinuessæ, Virgiliusque
Occurrunt: animæ, quales neque candidiores
Terra tulit: neque queis me sit devinctior alter,
O, qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit, et parochi, quæ debent, ligna, salemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusque:
Namque pila lippis inimicum, et ludere crudis.
Hinc nos Cocceji recipit plenissima villa;
Quæ super est Claudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam, Messique Cicerri
Musa velim memores: et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messî clarum genus Osci:
Sarmenti domina exstat. ab his majoribus orti
Ad pugnam venêre. prior Sarmentus. Equi te
Esse feri similem dico. ridemus, et ipse
Messius, accipio: caput et movet. ô, tua cornu
Ni foret exsecto frons, inquit; quid faceres? cùm
Sic mutilus minitaris? at illi fœda cicatrix
Setosam lævi frontem turpaverat oris,
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larva, aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc, Donasset jamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,
Deterius nihilo dominæ jus esse. rogabat
Denique, cur umquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
Porsus jucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
Pæne arsit, macros dum turdos versat in igne

Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Volcano, ſummum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam, ſervoſque timentes
Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus, et quos
Numquam erepſemus, niſi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet lacrimoſo non ſine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino,
Hîc ego mendacem ſtultiſſimus uſque puellam
Ad mediam noctem exſpecto. ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri. tum immundo ſomnia viſu
Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum.
Quattuor hinc rapimur, viginti et millia, rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt:
Signis perfacile eſt. venit viliſſima rerum
Hîc aqua: ſed panis longè pulcerrimus, ultrà
Callidus ut ſoleat humeris portare viator
Nam Canuſî lapidoſus, aquæ non ditior urna
Qui locus á forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hinc Varius diſcedit mœſtus amicis.
Inde Rubos feſſi pervenimus: utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior: via pejor, aduſque
Bari mœnia piſcoſi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exſtructa dedit riſuſque, jocoſque,
Dum flamma ſine, thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. credat Judæus Apella,
Non ego. namque Deos didici ſecurum agere ævum:
Nec ſiquid miri faciat natura: Deos id
Triſtes ex alto cœli demittere tecto.
Brunduſium longæ finis chartæque viæque eſt.

SATYRA VI.

NON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te:

Nec, quòd avus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint:
Ut plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum
Dum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus, persuades hoc tibi verè,
Ante potestatem Tullî, atque ignobile regnum
Multos sæpe viros nullis majoribus ortos,
Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos.
Contrà Lævinum Valerî genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non umquam pretio pluris licuisse, notante
Judice, quem nôsti, populo: qui stultus honores
Saepe dat indignis, et famæ servit ineptus:
Cui stupet in titulis, et imaginibus. quid oportet
Nos facere à vulgo longè, longèque remotos?
Dumque esto, populus Lævino mallet honorem,
Quàm Decio mandare novo: censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
Vel meritò? quoniam in propria non pelle quiessem.
Vel fulgente trahit constrictos gloria curru
Non minus ignotos generosis. quòd tibi Tulli
Sinere depositum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit: privato quæ minor esset.
Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
Pellibus, et latum demisit pectore clavum:
Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?
Si qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi
Concupiat formosus: eat quacumque, puellis
Deditus, habeat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sed qui promittit, cives, urbem sibi curæ,
Imperium fore, et Italiam, et delubra Deorum:
Num patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Parcentes mortales curare, et quaerere cogit.
Tune Syri, Damae, aut Dionysî filius, audes
Adspicere è saxo cives, aut tradere Cadmo?
Novius collega gradu post me sedet uno:

Namque eſt ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paullus,
Et Meſſala videris? at hic ſi plauſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera: magna ſonabit.
Cornua quod, vincatque tubas. ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc, quia ſim tibi, Maecenas, convictor: at olim
Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſſimile hoc illi eſt: quia non ut forſit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum:
Praeſertim cautum dignos aſſumere, prava
Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me poſſum, caſu quòd te ſortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius dixere, quid eſſem.
Ut veni coràm, ſingultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo:
Sed, quod eram, narro. reſpondes, ut tuus eſt mos,
Pauca: abeo, et revocas nono pòſt menſe, jubeſque
Eſſe in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum:
Non patre praeclaro, ſed vita, et pectore puro.
Atqui ſi vitiis mediocribus, ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta: velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore naevos:
Si neque avaritiam, neque ſordes, ac mala luſtra
Objiciet verè quiſquam mihi: purus, et inſons:
(Ut me collaudem) ſi et vivo carus amicis,
Cauſa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavî ludum me mittere, magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti
Laevo ſuſpenſi loculos, tabulamque lacerto
Ibant octonis referentes Idibus aera.
Sed puerum eſt auſus Romam portare docendum
Artes, quas doceat quivis eques, atque ſenator
Semet prognatos. veſtem, ſervoſque ſequentes

In magno ut populo si quis vidisset: avita
Ex re praeberi sumtus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus, omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solùm facto, verùm opprobrio quoque turpi:
Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim
Si praeco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer: neque ego essem questus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, et à me gratia major.
Sit me pœniteat sanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars
Quòd non ingenuos habeat, claroque parentes:
Ne me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox, et ratio. nam si natura juberet
A certis annis aevum remeare peractum,
Atque alios legere ad fastum, quoscumque parentes
Optaret sibi quisque, meis contentus, onustos
Fascibus et sellis, nollem mihi sumere; demens
Judicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem onus haud unquam solitus portare molestum.
Nam mihi continuò major quaerenda foret res:
Atque salutandi plures: ducendus et unus,
Et comes alter, uti ne solus, ruave, peregreve
Queirem: plures calones, atque caballi
Ascendi: ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum;
Et mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tulli,
Sum Tiburte via praetorem quinque sequuntur
Cum pueri lasanum portantes, œnophorumque.
Hic ego commodius, quam tu, praeclare senator,
Multis atque aliis vivo. quacumque libido est,
Incedo solus: percunctor quanti olus, ac far:
Fallacem Circum, vespertinumque pererro
Saepe forum: adsisto divinis: inde domum me
Ad porri, et ciceris refero, laganique catinum.

Cœna miniſtratur pueris tribus: et lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet, adſtat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quòd cras
Surgendum ſit manè, obeundus Marſya: qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo, poſt hanc vagor, aut ego lecto,
Aut ſcripto, quod me tacitum juvet. ungor olivo,
Non quo fraudatis immundis Natta lucernis.
Aſt ubi me feſſum ſol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni.
Pranſus non avidè, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. haec eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione, gravique
His me conſolor, victurum ſuavius, ac ſi
Quaeſtor avus, pater atque meus, patruuſque fuiſſent.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus, atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum, et tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas,
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem,
Confidens: tumiduſque: adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barrōs ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden, animoſumque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
Non aliam ob cauſam, niſi quòd virtus in utroque
Summa fuit. duo ſi diſcordia vexet inertes
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, diſcedat pigrior, ultro

Muneribus miſſis) Bruto praetore tenente
Ditem Aſiam, Rupili, et Perſî par pugnant, uti non
Compoſitus meliùs cum Bitho Baccius. in jus
Acres procurrunt, magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam, ridetur ab omni
Conventu, laudat Brutum, laudatque cohortem,
Solem Aſiae Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Invisum agricolis ſidus veniſſe; ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara ſecuris.
Cum Praeneſtinus ſalſo, multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit convicia, durus
Vindemiator, et invictus, cui ſaepe viator
Aeſtiſſet, magna compellans voce cucullum.
At Graecus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius, exclamat: per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges conſueris tollere: cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum eſt.

SATYRA VIII.

OLim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cùm faber incertus ſcamnum, faceretne Priapum,
Maluit eſſe Deum: Deus inde ego furum, aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
Obſcenoque ruber porrectus ab inguine palus:
Et importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.
Quo prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arca.
Hoc miſerae plebi ſtabat commune ſepulcrum.
Tantolabo ſcurrae, Nomentanoque nepoti:
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat: haeredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Agere in aprico ſpatiari. quo modo triſtes

Cœna miniſtratur pueris tribus: et lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet, adſtat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quòd cras
Surgendum ſit manè, obeundus Marſya: qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo, poſt hanc vagor, aut ego lecto,
Aut ſcripto, quod me tacitum juvet. ungor olivo,
Non quo fraudatis immundis Natta lucernis.
Aſt ubi me feſſum ſol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni.
Pranſus non avidè, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. haec eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione, gravique
His me conſolor, victurum ſuavius, ac ſi
Quaeſtor avus, pater atque meus, patruuſque fuiſſent.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus, atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum, et tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas,
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem,
Confidens: tumiduſque: adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barrós ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden, animoſumque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
Non aliam ob cauſam, niſi quòd virtus in utroque
Summa fuit. duo ſi diſcordia vexet inertes
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, diſcedat pigrior, ultro

Muneribus miſſis) Bruto praetore tenente
Ditem Aſiam, Rupili, et Persî par pugnant, uti non
Compoſitus meliùs cum Bitho Baccius. in jus
Acres procurrunt, magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam, ridetur ab omni
Conventu, laudat Brutum, laudatque cohortem,
Solem Aſiae Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Inviſum agricolis ſidus veniſſe; ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara ſecuris.
Tum Praeneſtinus ſalſo, multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit convicia, durus
Vindemiator, et invictus, cui ſaepe viator
Aeſtiſſet, magna compellans voce cucullum.
At Graecus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius, exclamat: per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges conſueris tollere: cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum eſt.

SATYRA VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cùm faber incertus ſcamnum, faceretne Priapum,
Maluit eſſe Deum: Deus inde ego furum, aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
Obſcenoque ruber porrectus ab inguine palus:
Et importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.
Hic prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arca.
Hic miſerae plebi ſtabat commune ſepulcrum.
Pantolabo ſcurrae, Nomentanoque nepoti:
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat: haeredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Agere in aprico ſpatiari. quo modo triſtes

Albis informem ſpectabant oſſibus agrum.
Cum mihi non tantùm furesque feraeque ſuëtae
Hunc vexare locum, curae ſunt, atque labori:
Quantùm, carminibus quae verſant, atque venenis
Humanos animos has nullo perdere poſſum,
Nec prohibere modo, ſimul ac vaga Luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant, herbaſque nocentes.
Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla
Canidiam pedibus nudis, paſſoque capillo
Cum Sagana majore ululantem: pallor utraſque
Fecerat horrendas aſpectu. ſcalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt. cruor in foſſam confuſus: ut inde
Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quae poenis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat ſervilibus, utque
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera: ſaevam
Altera Tiſiphonen: ſerpentes, atque videres
Infernas errare canes: Lunamque rubentem
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
Mentior at ſi quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum, atque in me veniat mictum, atque cacatum
Julius, et fragilis Pediatia: furque Voranus.
Singula quid memorem, quo pacto alterna loquentes
Umbrae cum Sagana reſonarent triſte, et acutum?
Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris? et imagine cerea
Largior arſerit ignis? et ut non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum, et facta duarum?
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſſa nate ficus. at illae currere in urbem.
Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque, jocoque videres

SATYRA IX.

BAM forte via ſacra, ſicut meus eſt mos
Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis.
ccurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
rreptaque manu, Quid agis, dulciſſime rerum?
uaviter, ut nunc eſt, inquam: et cupio omnia, quae vis.
um affectaretur, Numquid vis? occupo: at ille
oris nos? inquit, docti ſumus: hic ego, pluris
oc, inquam, mihi eris. miſerè diſcedere quaerens
e modo ocyus, interdum co ſiſtere, in aurem
icere neſcio quid puero. cùm ſudor ad imos
anaret talos, O te Bollane cerebri
licem aiebam tacitus. cum quidlibet ille
rriret, vicos, urbem laudaret: ut illi
il reſpondebam: Miſere cupis, inquit, abire,
mdudum video: ſed nil agis: uſque tenebo.
rſequar. hinc quò nunc iter eſt tibi? nil opus eſt te
cumagi: quemdam volo viſere non tibi notum,
ans Tiberim longè cubat is, prope Caeſaris hortos.
l habeo quod agam: et non ſum piger. uſque ſequar te.
mitto auriculas, ut iniquae mentis aſellus,
m gravius dorſo ſubiit onus. incipit ille,
bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
n Varium facies. nam quis me ſcribere plures,
citiùs poſſit verſus? quis membra movere
lliùs? invideat quod et Hermogenes, ego canto.
rpellandi locus hic erat. eſt tibi mater,
gnati, queis te ſalvo eſt opus? haud mihi quiſquam
ines compoſui. felices. nunc ego reſto.
nfici. namque inſtat fatum mihi triſte: Sabella
od puero cecinit, divina mota anus urna.
ec neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:

Garrulus hunc quando consumet cumque. loquaces,
Si sapiat, vitet: simulatque adoleverit aetas.
Ventum erat ad Vestae, quarta jam parte diei
Praeterita: et casu tunc respondere vadato
Debebat: quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hîc ades. interream, si
Aut valeo stare: aut novi civilia jura:
Et propero, quò scis. dubius sum, quid faciam, inqui
Tene relinquam, an rem. me sodes. non faciam, ille
Et praecedere coepit. ego, ut contendere durum est
Cum victore, sequor. Maecenas, quo modo tecum,
Hinc repetit paucorum hominum et mentis bene sanae
Nemo dexterius fortuna est usus. haberes
Magnum adjutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem velles si tradere. dispeream, ni
Summôsses omnes. Non isto vivimus illic,
Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena malis. nil mî officit umquam,
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus uni
Cuique suus. magnum narras, vix credibile. atqui
Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse. velis tantummodo: quae tua virtus,
Expugnabis. et est qui vinci possit: eoque
Difficiles aditus primos habet. haud mihi deero:
Muneribus servos corrumpam. non, hodie si
Excluſus fuero, desistam: tempora quaeram:
Occurram in triviis: deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. haec dum agit: ecce
Fuscus Aristius occurrit mihi carus: et illum
Qui pulcrè nosset. consistimus. unde venis? et
Quò tendis? rogat: et respondet. vellere coepi,
Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
Distorquens oculos: ut me eriperet. malè salsus
Ridens dissimulare. meum jecur urere bilis.
Certè nescio quid secretò velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene, sed meliori
Tempore dicam, hodie tricesima sabbata. vin' tu
Curtis Judaeis oppedere? nulla mihi, inquam

Relligio eſt. at mî, ſum paullò infirmior, unus
Multorum: ignoſces, aliàs loquar. Hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obvius ille
Adverſariùs, et, quò tu turpiſſime? magna
Inclamat voce, et, licet anteſtari? ego verò
Oppono auriculam. rapit in jus; clamor utrimque,
Undique concurſus. ſic me ſervavit Apollo.

SATYRA X.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucilî. quis tam Lucilî fautor ineptè eſt,
Ut non hoc fateatur? at idem, quòd ſale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque caetera: nata
ſic
Et Laberî mimos, ut pulcra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris, et eſt quaedam tamen hic quoque virtus.
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures.
Et ſermone opus eſt modò triſti, ſaepe jocoſo,
Defendente vicem modò rhetoris, atque poëtae,
Interdum urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas conſultò. ridiculum acri
Fortius, et melius magnas plerumque ſecat res.
Illi ſcripta quibus comoedia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi: quos neque pulcer
Hermogenes umquam legit, neque ſimius iſte
Nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum,
Et magnum fecit, quòd verbis Graeca Latinis
Miſcuit. ô ſeri ſtudiorum! qui ne putetis
Difficile, et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at ſermo lingua concinnus utraque
Suavior: ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.

Cùm verſus facias, teipſum percontor, an et cùm
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petilli:
Scilicet oblîtus patriaeque patriſque Latini
Cùm Pedius cauſas exſudet Poplicola, atque
Corvinus: patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis.
Atqui ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
Verſiculos: vetuit me tali voce Quirinus
Poſt mediam noctem viſus, cùm ſomnia vera:
In ſilvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Graecorum malis implerè catervas.
Turgidus Alpinus, jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput, haec ego ludo,
Quae nec in aede ſonent certantia, judice Tarpa:
Nec redeant iterum, atque iterum ſpectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chrementa
Eludente ſenem, comis garrire libellos
Unus vivorum Fundani. Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit. molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camoenae.
Hoc erat, experto fruſtrà Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere auſim
Haerentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum: ſaepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comîs Tragici mutat Lucilius Attî?
Non ridet verſus Ennî gravitate minores,
Cùm de ſe loquitur non ut majore reprenſis?
Quid vetat, et noſmet Lucilî ſcripta legentes
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Verſiculos natura magis factos, et euntes
Mollius? at ſi quis pedibus quid claudere ſenis
Hoc tantùm contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem coenatus? Etruſci
Quale fuit Caſîi rapido ferventius amni

Ingenium: capsis quem fama est esse, librisque
Ambustum propriis: fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus: fuerit limatior idem,
Quam rudis, et Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum:
Detereret sibi multa: recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur: et in versu faciendo
Saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues.
Saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint,
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam satis est equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemtis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut crucier, quòd
Vellicet absentem Demetrius? aut quòd ineptus
Gnnius Hermogenis laedat conviva Tigelli?
Octius, et Varius, Maecenas, Virgiliusque,
Pollio, et probet haec Octavius optimus, atque
Fuscus: et haec utinam Viscorum laudet uterque.
Ambitione relegata te dicere possum
Pollio: te Messala tuo cum fratre, simulque
Vos Bibuli, et Servi, simul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos, et amicos
Bidens praetereo: quibus haec, sint qualiacumque
Videre velim: doliturus si placeant spe
Verius nostra. Demetri, teque Tigelli
Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.
Iter, atque meo citus haec subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI

SATYRARUM

LIBER II.

SATYRA I.

SUNT, quibus in Satyra videar nimis acer, et ultra
Legem tendere opus. ſine nervis altera quidquid
Compoſui, pars eſſe putat, ſimileſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe; Trebati,
Quid faciam? praeſcribe. quieſcas. ne faciam, inquis,
Omnino verſus? aio. peream malè, ſi non
Optimum erat, verùm nequeo dormire. ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto,
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Caeſaris invicti res dicere; multa laborum
Praemia laturus. cupidum, pater optime, vires
Deficiunt, neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen et juſtum poteras, et ſcribere fortem,
Scipiadam, ut ſapiens Lucilius. haud mihi deero,
Cùm res ipſa feret: niſi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Caeſaris aurem,
Cui malè ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
Quantò rectius hoc, quàm triſti laedere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem,
Cùm ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, et
dit?

Quid faciam? ſaltat Milonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis: ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba,
Lucilî ritu, noſtrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris: neque, ſi malè geſſerat uſquam,
Decurrens aliò, neque ſi bene quo fit, ut omnis
Votiva pateat veluti deſcripta tabella,
Vita ſenis. ſequor hunc, Lucanus, an Appulus, anceps:
Nam Venuſinus arat finem ſub utrumque colonus;
Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt ut fama) Sabellis,
Quò ne per vacuum Romano incurreret hoſtis:
Sive quòd Appula gens, ſeu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. ſed hic ſtilus haud petet ultro
Quemquam animantem, et me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus: quem cur diſtringere coner
Tutus ab infeſtis latronibus? ô pater, et rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum,
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis; at ille,
Qui me commôrit (melius non tangere, clamo)
Flebit, et inſignis totâ cantabitur urbe.
Servius iratus leges minitatur, et urnam;
Canidia Albuci, quibus eſt inimica, venenum,
Grande malum Turius, ſi quis ſe judice certet.
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. unde, niſi intus
Monſtratum? Scaeva vivacem crede nepoti
Matrem, nil faciet ſceleris pia dextera. mirum,
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos.
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, ſeu me tranquilla ſenectus
Exſpectat, ſeu mors atris circumvolat alis,
Dives, inops, Romae, ſeu fors ita juſſerit, exſul,
Quiſquis erit vitae ſcribam color. ô puer, ut ſis

Vitalis metuo, et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. quid cum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus qua quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis? num Laelius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen
Ingenio offenſi? aut laeſo doluere Metello?
Famoſisque Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim,
Scilicet uni aequus virtuti, atque ejus amicis.
Quin, ubi ſe à vulgo, et ſcena, in ſecreta remorant
Virtus Scipiadae, et mitis ſapientia Laelî:
Nugari cum illo, et diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti. quidquid ſum ego, quamvi
Infra Lucilî cenſum, ingeniumque: tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur uſque
Invidia, et fragili quaerens illidere dentem,
Offendet ſolido. niſi quid tu docte Trebati
Diſſentis. equidem nihil hînc diffindere poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus eſt
Judiciumque. eſto, ſi quis mala, ſed bona ſi quis
Judice condiderit laudatur Caeſare. ſi quis
Opprobrius dignum laceraverit, integer ipſe,
Solventur riſu tabulae: tu miſſus abibis.

SATYRA II.

QUAE virtus, et quanta, boni, ſit vivere parvo:
(Nec meus hic ſermo eſt, ſed quem praecep
Ofellus
Ruſticus, abnormis ſapiens, craſſaque Minerva)
Diſcite non inter lances, menſaſque nitentes:
Cùm ſtupet inſanis acies fulgoribus: et cùm
Acclinis falſis animus meliora recuſat:

erùm hîc impranſi mecum diſquirite. cur hoc?
icam ſi potero. malè verum examinat omnis
orruptus judex. leporem ſectatus, equove
aſſus ab indomito, vel ſi Romana fatigat
ilitia aſſuetum Graecari: ſeu pila velox,
ſolliter auſterum ſtudio fallente laborem,
u te diſcus agit, pete cedentem aera diſco:
ùm labor extuderit faſtidia, ficcus, inanis
erne cibum vilem, niſi Hymettia mella Falerno
biberis diluta. foris eſt promus, et atrum
eſendens piſces hiemat mare. cum ſale panis
trantem ſtomachum bene leniet. unde putas? aut
i partum? non in caro nidore voluptas
mma, ſed in te ipſo eſt. tu pulmentaria quaere
dando. pinguem vitiis, albumque nec oſtrea,
c ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
x tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
c potius, quam gallina tergêre palatum,
rruptus vanis rerum: quia veneat auro
ra avis, et picta pandat ſpectacula cauda:
nquam ad rem attineat quidquam. num veſceris
iſta,
am laudas, pluma? coctove num adeſt honor idem?
ne tamen quamvis diſtat nihil, hac magis illa,
paribus formis deceptum te patet. eſto.
le datum ſentis, lupus hic Tiberinus, an alto
tus hiet? ponteſne inter jactatus, an amnis
ia ſub Tuſci? laudas inſane trilibrem
llum: in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
cit te ſpecies, video. quo pertinet ergo
ceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
jorem natura modum dedit: his breve pondus.
nus rarò ſtomachus vulgaria temnit.
rectum magno magnum ſpectare catino
lem ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos
eſentes Auſtri coquite horum opſonia, quamvis
et aper, rhombuſque recens, mala copia quando
rum ſollicitat ſtomachum; cùm rapula plenus

Atque acidas mavult inulas. nec dum omnis abacta
Pauperies epulis regum. nam vilibus ovis,
Nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni praeconis erat acipensere mensa
Infamis. quid? tum rhombos minus aequor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido:
Donec vos auctor docuit praetorius. ergo
Si quis nunc mergos suaves edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus à tenui victu distabit, Ofello,
Judice. nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorseris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas est, et silvestria corna:
Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, et
Cujus odorem olei nequeas perferre, (licebit
Ille repotia, natales, aliosve dierum
Festos albatus celebret;) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis angi
Mundus erit, qui non offendet sordibus, atque
In neutram partem cultus miser. hic neque servis
Albuci senis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit: nec sic ut simplex Naevius, unctam
Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque m
num.
Accipe nunc, victus tenuis quae, quantaque secum
Afferat: in primis valeas bene. nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit. at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis:
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
Coena desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque praegravat una:
Atque affigit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius, curata sopori

Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, et tractari mollius aetas
Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer et validus praesumis mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
Illis nullus erat: sed, credo, hac mente, quòd hospes
Tardius adveniens, vitiatum commodius, quàm
Integrum edax dominus consumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinaeque
Grande ferunt unà cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustrà mortis cupidum, cùm deerit egenti
Aes, laquei pretium. jure, inquis, Trasius istis
Jurgatur verbis. ego vectigalia magna,
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. ergo
Quod superat, non est melius quò insumere possis?
Cur eget indignus quisquam te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deum? cur improbe carae
Non aliquid patriae tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte semper erunt res?
O magnus post hac inimicis risus! uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assuerit mentem, corpusque superbum:
An, qui contentus parvo, metuensque futuri,
In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius usum,
Quam nunc accisis. videas metato in agello,
Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quidquam, praeter olus fumosae cum pede pernae,
At mihi cum longum post tempus venerat hospes,

Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus; bene erat, non piscibus urbe petitis,
Sed pullo, atque haedo: tum pensilis uva secundas,
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat culpa potare magistra:
Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractae seria frontis.
Saeviat, atque novos moveat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriae telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quemquam statuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris,
Postremum expellet certè vivacior haeres.
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius: sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes:
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

SIC rarò scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
Iratus tibi, quòd vini, somnique benignus
Nil dignum sermone canas, quid fiet? ab ipsis
Saturnalibus hunc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis, incipe, nil est,
Culpantur frustrà calami: immerituſque laborat
Iratus natus paries Diis, atque poëtis.
Atqui vultus erat multa, et praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnère miser. vitanda est improba Siren

Desidia: aut, quidquid vita meliore parasti,
Ponendum aequo animo. Dii te Damasippe, Deaeque
Verum ob consilium donent tonsore, sed unde
Tam bene me nôsti? postquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis. olim nam quaerere amabam,
Quo vafer ille pedes lavisset Sysiphus aere:
Quid sculptum infabrè, quid fusum durius esset.
Callidus huic signo ponebam millia centum:
Hortos, egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram. unde frequentia Mercuriale
Imposuere mihi cognomen compita. novi,
Et morbi miror purgatum te illius. atqui
Immovit veterem mirè novus, ut solet, in cor
Trajecto lateris miseri, capitisque dolore:
Et lethargicus hic, cùm sit pugil, et medicum urget.
Num nequid simile huic, esto ut libet. ô bone, ne te
Frustrere, insanis et tu, stultique propè omnes:
Sed quid Stertinius veri crepat, unde ego mira
Descripsi docilis praecepta haec, tempore, quo me
Delatus jussit sapientem pascere barbam:
Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.
Num malè res gesta cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter stetit, et cave faxis
Te quidquam indignum. pudor, inquit, te malus urget
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Imùm nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Nolo: nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Nempe mala stultitia, et quemcunque insscitia veri
Secum agit, insanum Chrysippi porticus, et grex
Autumat. haec populos, haec magnos formula reges
Praecepto sapiente, tenet. nunc accipe, quare
Desipiant omnes aequè ac tu: qui tibi nomen
Insano posuere. velut silvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit:
Sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique
Error: sed variis illudit partibus. hoc te
Palo modo insanum: nihilo ut sapientior ille

Qui te deridet, caudam trahat. eſt genus unum
Stultitiae nihilum metuenda timentis: ut ignes,
Ut rupes, fluvioſque in campo obſtare queratur.
Alterum et huic varium, et nihilo ſapientius, ignes
Per medios, fluvioſque ruentis. clamet, amica
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis, pater, uxor,
Hîc foſſa eſt ingens: hîc rupes maxima, ſerva.
Non magis audierit, quàm Fuſius ebrius olim,
Cùm Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo:
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? eſto:
Accipe, quod numquam reddas mihi, ſi tibi dicam:
Túne inſanus eris, ſi acci eris? an magis excors
Rejecta praeda, quam praeſens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio. non eſt ſatis, adde Cicutae
Nodoſi tabulas centum: mille adde catenas:
Effugiet tamen haec ſceleratus vincula Proteus.
Cùm rapies in jus malis ridentem alienis:
Fiet aper, modò avis, modò ſaxum, et, cùm volet, arbor.
Si malè rem gerere inſani eſt: contrà, bene ſani:
Putidius multò cerebrum eſt (mihi crede) Perilli,
Dictantis, quod tu numquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam jubeo componere, quiſquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore,
Quiſquis luxuria, triſtive ſuperſtitione,
Aut aliò mentis morbo calet: huc propriùs me,
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multò pars maxima avaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Haeredes Staberî ſummam incidêre ſepulcro.
Ni ſic feciſſent: gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arri,
Frumenti quantum metit Africa. ſive ego prave,
Seu rectè, hoc volui, ne ſis patruus mihi. credo:

Hoc Staberî prudentem animum vidiſſe. quid ergo
Senſit cùm ſummam patrimonî inſculpere ſaxo
Haeredes voluit ? quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius, ut ſi
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulcris
Divitiis parent : quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus, ſapiens etiam, et rex
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. quid ſimile iſti
Graecus Ariſtippus ? qui ſervos projicere aurum
In media juſſit Libya, quia tardius irent
Propter onus ſegnes. uter eſt inſanior horum ?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec ſtudio citharae, nec Muſae deditus ulli :
Si ſcalpra, et formas non ſutor : nautica vela
Averſus mercaturis : delirus, et amens
Undique dicatur meritò. quid diſcrepat iſtis,
Qui nummos, aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum ?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuſte, neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris.
Si poſitis intus Chii, veteriſque Falerni
Mille cadis ; nihil eſt, tercentum millibus ; acre
Potet acetum : age, ſi et ſtramentis incubet, unde-
octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum, ac tinearum epulae, putreſcat in arca,
Nimirum inſanus paucis videatur, eo quòd
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam haec libertus ut ebibat haeres,
Dîs inimice ſenex cuſtodis, ne tibi deſit ?
Quantulum enim ſummae curtabit quiſque dierum,
Ungere ſi caules oleo meliore, caputque
Coeperis impexa foedum porrigine ? quare,

Si quidvis ſatis eſt, perjuras, furripis, aufers
Undique? tun' ſanus? populum ſi caedere ſaxis
Incipias, ſervoſque tuos, quos aere parâris,
Inſanum te omnes pueri, clamentque puellae,
Cùm laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occîdit Oreſtes.
An tu reris eum occiſa inſaniſſe parente,
Ac non antè malis dementem actum Furiis, quàm
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo eſt habitus malè tutae mentis Oreſtes,
Nil ſanè fecit, quod tu reprendere poſſis,
Non Pyladem ferro violare, auſuſve ſororem
Electram: tantùm maledicit utrique, vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, juſſit quod ſplendida bilis.
Pauper Opimius argenti poſiti intus, et auri,
Qui Vejentanum feſtis potare diebus.
Campana ſolitus trulla, vappamque profeſtis:
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus: ut haeres
Jam circum loculos, et claves laetus, ovanſque
Curreret. hunc medicus multum celer, atque fidelis
Excitat hoc pacto. menſam poni jubet: atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem ſic eriget. addit et illud,
Ni tua cuſtodas: avidus jam haec auferet haeres.
Men' vivo? ut vivas igitur, vigila. hoc age. quid vis?
Deficient inopem venae te, ni cibus, atque
Ingens accedat ſtomacho fultura ruenti.
Tu ceſſas? agedum: ſume hoc ptiſanarium orizae.
Quanti emptae? parvo. quanti ergo? octo aſſibus. eheu!
Quid refert morbo, an furtis, pereamne rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? qui non ſtultus. quid avarus?
Stultus et inſanus. quid? ſi quis non ſit avarus:
Continuò ſanus? minimè. cur Stoice? dicam.
Non eſt cardiacus, (Craterum dixiſſe putato,)

Hic aeger: rectè est igitur, surgetque? negabit:
Quòd latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus. immolet aequis
Hic porcum Laribus. verùm ambitiosus et audax.
Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an numquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo praedia dives
Antiquo censu, gnatis divisse duobus
Fertur. et hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare, et ludere vidi:
Te Tiberi numerare, cavis abscondere tristem:
Extimui, ne vos ageret vesania discors:
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per Divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas: tu ne majus facias id,
Quod satis esse putat pater, et natura coercet.
Praeterea ne vos titillet gloria, jure-
Jurando obstringam ambo: uter Aedilis, fuerit, vel
Vestrum Praetor: is intestabilis, et sacer esto.
An cicere, atque faba, bona tu, perdasque lupinis,
Datus ut in circo spatiere, aut aeneus ut stes,
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex sum. nil ultrà quaero plebeius, et aequam
Stem imperito: ac si cui videor non justus, inulto
Dicere, quae sentit, permitto. maxime regum
Si tibi dent capta classem deducere Troja:
Ergo consulere, et mox respondere licebit?
Consule. cur Ajax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties servatis clarus Achivis:
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
Ille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssem
Et Menelaum unà mecum se occidere clamans.
Tu cùm pro vitula statuis dulcem Aulide natam

Ante aras, ſpargiſque mola caput improbe ſalſa :
Rectum animi ſervas ? quorſum ? inſanus quid enim
Ajax
Fecit, cum ſtravit ferro pecus ? abſtinuit vim
Uxore, et nato, mala multa precatus Atridis :
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.
Verùm ego, ut haerentes adverſo littore naves
Eriperem : prudens placavi ſanguine Dives.
Nempe tuo, furioſe. meo, ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veris, ſceleriſque tumultu
Permiſtas capiet, commotus habebitur : atque
Stultitia ne erres, nihilum diſtabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, deſipit, agnos ?
Cùm prudens ſcelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo ? et purum eſt, vitio tibi cùm tumidum eſt
cor ?
Si quis lectica nitidam geſtare amet agnam :
Huic veſtem ut natae, paret ancillas : paret aurum :
Puſam, aut puſillam appellet : fortique matito
Deſtinet uxorem : interdicto huic omne adimat jus
Praetor, et ad fanos abrat tutela propinquos.
Quid, ſi quis natam pro muta devovet agna,
Integer eſt animi ? ne dixeris. ergo ubi prava
Stultitia, hic ſumma eſt inſania. qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, et Nomentanum arripe mecum.
Vincit enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patrimonî mille talenta,
Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum velabro omne macellum,
Manè domum veniant. quid tum ? venêre frequentes.
Verba facit leno : Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domi eſt, id crede tuum : et vel nunc pete, vel
cras.
Accipe, quid contrà juvenis reſponderit aequus.

nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum ,
benem ego. tu piſces hiberno ex aequore verris : 235
gnis ego, indignus qui tantum poſſideam. aufer :
me tibi decies: tibi tantumdem, tibi Triplex,
nde uxor media currat de nocte vocata.
lius Aeſopi detractam ex aure Metellae,
ilicet ut decies ſolidum exſorberet, aceto 240
iluit inſignem baccam. qui ſanior, ac ſi
lud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacum ?
incti progenies Arri, par nobile fratrum,
equitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
ſcinias ſoliti impenſo prandere coëmtas. 245
uorſum abeant ſani ? creta an carbone notandi ?
dificare caſas, plauſtello adjungere mures,
audere par impar, equitare in arundine longa,
quem delectet barbatum : amentia verſet.
puerilius his ratio eſſe evincet amare : 250
ec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus,
ule, prius ludas opus, an meretricis amore
llicitus plores: quaero, faciaſne, quod olim
utatus Polemon, ponas inſignia morbi,
ſciolas, cubital, focalia: potus ut ille 255
icitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
oſtquàm eſt impranſi correptus voce magiſtri ?
orrigis irato puero cùm poma : recuſat.
me Catelle, negat. ſi non des ; optat. amator
xcluſus quî diſtat, agit ubi ſecum, eat, an non, 260
uò rediturus erat non arceſſitus : et haeret
viſis foribus ? nec nunc cum me vocet ultro,
ccedam ? an potius mediter finire dolores ?
xcluſit, revocat, redeam ? non ſi obſecret. ecce
rvus non paullo ſapientior. ô here : quae res 265
ec modum habet, neque conſilium, ratione, modo-
que
ractari non vult. in amore haec ſunt mala : bellum,
a rurſum. haec ſi quis tempeſtatis prope ritu
obilia, et caeca fluitantia ſorte, laboret
ddere certa : ſibi nihilo plus explicet, ac ſi 270

Insanire paret certa ratione, modoque.
Quid ? cùm Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percussti fortè, penes te es ?
Quid, cùm balba feris annoso verba palato :
Aedificante casas qui sanior ? adde cruorem
Stultitiae, atque ignem gladio scrutare, modò, inquam
Hellade percussa Marius cùm praecipitat se,
Cerritus fuit ? an commotae crimine mentis
Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus ?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis manè senex manibus currebat. et unum,
Quiddam magnum addens, unum me surpite morti
Dîs etenim facile est, orabat : sanus utrisque
Auribus, atque oculis : mentem, nisi litigiosus
Exciperet dominus, cùm venderet. hoc quoque vi-
gus
Chrysippus ponit foecunda in gente Menenî.
Jupiter, ingentes qui das, adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Manè die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. casus, medicusve levârit
Aegrum, ex praecipiti : mater delira necabit
In gelida fixum ripa : febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa ? timore Deorum.
Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit : posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet : atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stöice, post damnum sic vendas omnia pluris :
Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas ? ego nam videor mihi sanus.
Quid ? caput abscissum demens cùm portat Agave
Nati infelicis : sibi tum furiosa videtur ?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum : tantum hoc edisserе, quo me
Aegrotare putes animi vitio. accipe : primum

Aedificas: hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis, et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
piritum, et inceſſum: qui ridiculus minus illo?
n quodcumque facit Maecenas: te quoque verum,
eſt,
anto diſſimilem, et tanto certare minorem?
bſentis ranae pullis vituli pede preſſis,
nus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
ellua cognatos eliſerit. illa rogare,
uantane? num tandem ſe inflans, ſic magna fuiſſet.
ajor dimidio. num tanto? cùm magis, atque
magis inflaret: non, ſi te ruperis, inquit,
r eris. haec à te non multùm abludit imago.
dde poëmata nunc, hoc eſt oleum adde camino:
uae ſi quis ſanus fecit, ſanus facis et tu.
on dico horrendam rabiem. jam deſine. cultum
ajorem cenſu. teneas Damaſippe tuis te.
ille puellarum, puerorum mille furores.
major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

JNDE, et quò Catius? non eſt mihi tempus aventi
nere ſigna novis praeceptis, qualia vincunt
thagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
ecatum fateor. cùm te ſic tempore laevo
erpellarim: ſed des veniam bonus, oro.
òd ſi interciderit tibi nunc aliquid: repetes mox.
e eſt naturae hoc, ſive artis, mirus utroque.
in id erat curae, quo pacto cuncta tenerem:
pote res tenues, tenui ſermone peractas.
e hominis nomen: ſimul an Romanus, an hoſpes,
a memor praecepta canam: celabitur auctor.
nga quibus facies ovis erit, illa memento,

Ut ſucci melioris, et ut magis albâ rotundis
Ponere: namque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui ſiccis crevit in agris,
Dulcior. irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes,
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt, aliis malè creditur. ille ſalubres
Aeſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore Solem.
Aufidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſè: quoniam vacuis committere venis,
Nil niſi lene decet. leni praecordia mulſo
Prolueris melius. ſi dura morabitur alvus;
Mitulus, et viles pellent obſtantia conchae,
Et lapathi brevis herba, ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia Lunae.
Sed non omne mare eſt generoſae fertilae teſtae.
Murice Bajano melior Lucrina peloris,
Oſtrea Circaeis, Miſeno oriuntur echini,
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi coenarum quivis temerè arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cara piſces avertere menſa,
Ignarum quibus eſt jus aptius, et quibus affis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, et iligna nutritus glande, rotundas
Curvat aper lances carnem vitantis inertem.
Nam Laurens malus eſt, ulvis, et arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper edules:
Foecundi leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus, atque avibus, quae natura, et foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaeſita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantùm cruſtula promi
Nequaquam ſatis in re una conſumere curam:
Ut ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret,
Quali perfundat piſces ſecurus olivo.

Massica si coelo supponas vina sereno:
nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
et decedet odor nervis inimicus: at illa
integrum perdunt lino vitiata saporem.
Arrentina vafer qui miscet faece Falerna.
vina, columbino limum bene colligit ovo:
quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Ostis marcentem squillis recreabis, et Afra
torem cochlea, nam lactuca innatat acri
post vinum stomacho. perna magis, ac magis illis
agitat in morsus refici: quin omnia malit,
quaecumque immundis fervent allata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere juris
naturam. simplex è dulci constat olivo:
quod pingui miscere mero, muriaque decebit,
non alia, quàm qua Byzantia putruit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
corycioque croco sparsum stetit, insuper addes,
Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae.
Recenis cedunt pomis Tiburtia succo:
Nam facie praestant. Venucula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Haec ego cum malis, ego faecem primus, et alec,
primus et invenior piper album cum sale nigro
concretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello;
Ingustoque vagos pisces urgere catino.
Magna movent stomacho fastidia, seu puer unctis
tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit:
Sive gravis veteri crateræ limus adhaesit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
Sen' lapides varios lutulenta radere palma:
et Tyrias dare circum illota toralia vestes,
oblitum, quanto curam, sumtumque minorem
haec habeant, tanto reprendi justius illis,
quae nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
Docte Cati, per amicitiam, Divosque rogatus,

Ducere me auditum, perges quocumque, memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta:
Non tamen interpres tantundem juveris. adde
Vultum, habitumque hominis: quem tu vidiſſe beatum
Non magni pendis, quia contigit. at mihi cura
Non mediocris ineſt, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.

SATYRA V.

HOC quoque, Tireſia, praeter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus, atque modis. Quid rides? jam ne doloſo
Non ſatis eſt Ithacam revehi: patrioſque penates
Aſpicere? ô nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus, inopſque domum redeam te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. atqui
Et genus, et virtus, niſi cum re, vilior alga eſt.
Quando pauperiem miſſis ambagibus horres:
Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet domino ſene: dulcia poma,
Et quoſcumque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus: ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Utne tegam ſpurco Damae latus? haud ita Trojae
Me geſſi, certans ſemper melioribus. ergo
Pauper eris. fortem hoc animum tolerare jubebo
Et quondam majora tuli. tu protinus, unde
Divitias, aeriſque ruam, dic augur, acervos.
Dixi equidem, et dico. captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum: neu ſi vaſer unus, et alter
Inſidiatorem praeroſo fugerit hamo:
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas.
Magna minorve foro ſi res certabitur olim:

vet uter locuples ſine natis, improbus ultro
i meliorem audax vocet in jus, illius eſto
ſenſor. fama civem, cauſſaque priorem
rne, domi ſi natus erit, foecundave conjux:
incte, puta, aut Publi (gaudent praenomine molles
riculae) tibi me virtus tua fecit amicum.
anceps novi: cauſſas defendere poſſum.
piet quivis oculos citiùs mihi, quàm te
itemtum caſſa nuce pauperet. haec mea cura eſt,
quid tu perdas, neu ſis jocus. ire domum atque
liculam curare jube. ſi cognitor ipſe:
ſta, atque obdura: ſeu rubra Canicula findet
ntes ſtatuas: ſeu pingui tentus omaſo
jus hibernas cana nive conſpuet Alpes.
ne vides, (aliquis cubito ſtantem propè tangens
niet,) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
es annabunt thunni, et cetaria creſcent.
i praeterea validus malè filius in re
clara ſublatus aletur: ne manifeſtum
ibis obſequium nudet te: leniter in ſpem
pe officioſus: ut et ſcribare ſecundus
es, et, ſi quis caſus puerum egerit Orco:
acuum venias. perrarò haec alea fallit.
teſtamentum tradet tibi cumque legendum,
uere, et tabulas à te removere memento:
amen, ut limis rapias, quid prima ſecundo
velit verſu: ſolus, multiſne cohaeres,
ci percurre oculo. plerumque recoctus
a ex quinqueviro corvum deludet hiantem:
atorque dabit riſus Naſica Corano.
furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
ertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non.
nare etenim magnus mihi donat Apollo.
tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
pore quo juvenis Parthis horrendus ab alto
iſſum genus Aenea tellure, marique
us erit: forti nubet procera Corano
Naſicae metuentis reddere ſoldum.

Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit, atque
Ut legat, orabit. multum Naſica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget. invenietque
Nil ſibi legatum, praeter plorare, ſuiſque.
Illud ad haec jubeo: mulier ſi fortè doloſa,
Libertuſve ſenem delirum temperet: illis
Accedas ſocius: laudes, lauderis ut abſens.
Adjuvat hoc quoque: ſed vincit longè prius, ipſum
Expugnare caput. ſcribet mala carmina vecors?
Laudato: ſcortator erit? cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade. putaſne,
Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere curſu?
Venit enim magnum donandi parca juventus:
Nec tantum Veneris, quantum ſtudioſa culinae.
Sic tibi Penelope frugi eſt: quae ſi ſimul uno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum,
Ut canis, à corio numquam abſterrebitur uncto.
Me ſene, quod dicam, factum eſt. annus improba Th
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit haeres:
Scilicet elabi ſi poſſet mortua: credo,
Quòd nimium inſtiterat viventi. cautus adito:
Neu deſis operae: neve immoderatus abundes.
Difficilem, et moroſum offendet garrulus. ultrò
Non etiam ſileas. Davus ſis comicus: atque
Stes capite obſtipo, multùm ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare: mone, ſi increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
Oppoſitis humeris: aurem ſubſtringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec ohe jam
Ad coelum manibus ſublatis dixerit, urge: et
Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Cùm te ſervitio longo, curaque levârit:
Et certum vigilans, quartae ſit partis Ulyſſes,
Audieris haeres: ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt? unde mihi tam fortem, tamque fi
Sparge ſubinde: et ſi paulùm potes, illacrimato.

Gaudia prodentem vultum celare. ſepulcrum
Permiſſum arbitrio, ſine ſordibus extrue. funus
Egregiè factum laudet vicinia. ſi quis
Fortè cohaeredum ſenior malè tuſſiet: huic tu
Dic, ex parte tua, ſeu fundi, ſive domus ſit,
Emtor, gaudentem nummo, te addicere. ſed me
Imperioſa trahit Proſerpina. vive, valeque.

SATYRA VI.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquae fons,
Et paulùm ſylvae ſuper his foret. auctius, atque
Dî melius fecere. bene eſt. Nihil ampliùs oro,
Maja nate, niſi ut propria haec mihi munera faxis:
Nec neque majorem feci ratione mala rem,
Nec ſum facturus vitio, culpave minorem.
Et veneror ſtultus nihil horum: O ſi angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum;
Si urnam argenti Fors quà mihi monſtret: ut illi
Theſauro invento, qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico
Hercule: ſi quid adeſt, gratum juvat: hac prece te oro
Pingue pecus domino facias, et caetera, praeter
Genium: utque ſoles, cuſtos mihi maximus adſis.
Ergo ubi me in montes, et in arcem ex urbe removi,
Quid priùs illuſtrem Satyris, Muſaque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinae queſtus acerbae.
Mercatine pater, ſeu Jane libentiùs audis,
Quae homines operum primos, vitaeque labores
Instituunt, (ſic Diis placitum) tu carminis eſto
Principium. Romae ſponſorem me rapis: eia,
Quid prior officio quiſquam reſpondeat, urge:
Frigus Aquilo radit terras: ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.

Poſtmodò, quod mî obſit. clare, certumque locuto,
Luctandum in turbâ: facienda injuria tardis.
Quid vis, inſane? et quas res agis? improbus urget
Iratis precibus. tu pulſes omne, quod obſtat,
Ad Maecenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat, et melli eſt, non mentiar. at ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias, aliena negotia centum
Per caput, et circa ſaliunt latus. ante ſecundam
Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras.
De re communi ſcribae magnâ, atque nova te
Orabant hodiè meminiſſes, Quincte, reverti.
Imprimat his cura Maecenas ſigna tabellis.
Dixeris, experiar: ſi vis, potes, addit, et inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere ſuorum
In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, et cui concredere nugas
Hoc genus. hora quota eſt? Thrax eſt Gallina Syro p
Matutina parum cautos jam frigora mordent:
Et quae rimoſa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus ſubjectior in diem, et horam
Invidiae. noſter ludos ſpectaverat unà,
Luſerat in campo, fortunae filius, omnes.
Frigidus à Roſtris manat per compita rumor,
Quicumque obvius eſt, me conſulit, O bone (nam t
Scire, Deos quoniam propius contigis, oportet)
Numquid de Dacis audîſti? nil equidem. ut tu
Semper eris deriſor. at omnes Dî exagitent me,
Si quidquam. quid? militibus promiſſa, Triquetr
Praedia Caeſar, an eſt Itala tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil, mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem, altique ſilentî.
Perditur haec inter miſero lux, non ſine votis.
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit
Nunc veterum libris, nunc ſomno, et inertibus hor
Ducere ſollicitae jucunda oblivia vitae?
O quando faba Pythagorae cognata, ſimulque
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?

noctes, coenaeque Deûm: quibus ipſe, meique
Ante larem proprium veſcor: vernaſque procaces
aſco libatis dapibus. prout cuique libido eſt,
iccat inaequales calices conviva, ſolutus
egibus inſanis: ſeu quis cupit acria fortis
ocula: ſeu modicis uveſcit laetius. ergo
ermo oritur non de villis, domibuſve alienis:
ec malè, necne Lepos ſaltet: ſed quod magis ad nos
ertinet, et neſcire malum eſt, agitamus; utrumne
ivitiis homines, an ſint virtute beati:
uidve ad amicitias, uſus, rectumve trahat nos:
t quae ſit natura boni, ſummumque quid ejus.
ervius haec inter vicinus garrit aniles
x re fabellas. nam ſi quis laudet Arelli
ollicitas ignarus opes: ſic incipit: Olim
ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
ecepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum,
ſper, et attentus quaeſitis: ut tamen arctum
olveret hoſpitiis animum quid multa? neque illi
poſiti ciceris, nec longae invidit avenae:
aridum et ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
ruſta dedit, cupiens varia faſtidia coena
incere, tangentis malè ſingula dente ſuperbo:
um pater ipſe domus palea porrectus in horna
ſſet ador, loliumque, dapis meliora relinquens.
andem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
raerupti nemoris patientem vivere dorſo?
in' tu homines, urbemque feris praeponere ſilvis?
arpe viam (mihi crede) comes: terreſtria quando
ortales animas vivunt ſortita: neque ulla eſt,
ut magno, aut parvo lethi fuga. quo, bone, circa,
um licet, in rebus jucundis vive beatus:
ive memor quàm ſis aevi brevis. haec ubi dicta
greſtem pepulere? domo levis exſilit. inde
mbo propoſitum perg unt iter, urbis aventes
oenia nocturni ſubrepere. jamque tenebat
ox medium coeli ſpatium: cùm ponit uterque
locuplete domo veſtigia: rubro ubi cocco

Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos:
Multaque de magna ſupereſſent fercula coena:
Quae procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veſte locavit
Agreſtem, veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes, necnon vernaliter ipſis
Fungitur officiis, praelambens omne, quod affert,
Ille cubans gaudet mutata ſorte, boniſque
Rebus agit laetum convivam: cùm ſubitò ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave, magiſque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. tum ruſticus, Haud mihi vita
Eſt opus hac, ait, et valeat. me ſilva, cavuſque
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur ervo.

SATYRA VII.

JAMDUDUM auſculto, et cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido. Davuſne? ita Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi, quod ſit ſatis: hoc eſt,
Ut vitale putes. age, libertate Decembri,
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, et urget
Propoſitum, pars multa natat, modò recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. ſaepe notatus
Cum tribus annellis, modò laeva Priſcus inani.
Vixit inaequalis: clavum ut mutaret in horas,
Aedibus ex magnis ſubitò ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſtè.
Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
Vivere, Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret, atque
Mitteret in pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pavit. quanto conſtantior idem

n vitiis, tanto levius miſer, ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
on dices hodie, quorſum haec tam putida tendant,
urcifer? ad te, inquam. quo pacto peſſime? laudas
ortunam, et mores antiquae plebis, et idem
quis ad illa Deus ſubitò te agat, uſque recuſes,
ut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe,
ut quia non firmus rectum defendis, et haeres,
equicquam coeno cupiens evellere plantam.
omae rus optas, abſentem ruſticus urbem
ollis ad aſtra levis. Si nuſquam es ſortè vocatus
d coenam, laudas ſecurum olus; ac, velut uſquam
inctus eas, ita te felicem dicis, amaſque,
nòd nuſquam tibi ſit potandum. juſſerit ad ſe
aecenas ſerum ſub lumina prima venire
nvivam, nemon' oleum feret ocyus? ecquis
dit? cum magno blateras clamore, fugiſque.
lvius, et ſcurrae tibi non referenda precati
ſcedunt. etenim fateor me, dixerit ille,
ci ventre levem. naſum nidore ſupinor:
becillus, iners, ſi quidvis, adde, popino.
cùm ſis, quod ego, et fortaſſis nequior, ultrò,
ctere velut melior, verbiſque decoris
volvas vitium, quid, ſi me ſtultior ipſe
ingentis emto drachmis deprenderis? aufer
vultu terrere, manum, ſtomachumque teneto,
m, quae Criſpini docuit me janitor, edo.
conjux aliena capit, meretricula Davum.
cat uter noſtrûm cruce dignius? acris ubi me
ura incendit, ſub clara nuda lucerna
ecumque excepit turgentis verbera caudae,
nibus aut agitavit equum laſciva ſupinum.
ittit neque famoſum, neque ſollicitum, ne
or, aut formae melioris mejat eodem.
cùm projectis inſignibus, annulo equeſtri,
anoque habitu, prodis ex judice Dama
pis, odoratum caput obſcurante lacerna,
es, quod ſimulas? metuens induceris, atque

Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari?
Auctoratus eas: an turpi clausus in arca,
Quò te demisit peccati conscia herilis
Contractum, genibus tangas caput? Est ne marito
Matronae peccantis in ambos justa potestas?
In corruptorem vel justior? illa tamen se
Non habitu, mutatve loco, peccatve supernè,
Cùm te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore f
mam
Evasti? credo metues, doctusque cavebis.
Quaeres, quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. O toties servus, quae bellua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum moechus, ais. neque ego hercule fur, ubi v
Praetereo sapiens argentea. tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis, hominumque
Tot, tantisque minor: quem ter vindicta, quaterque
Imposita haud umquam misera formidine privet?
Adde suprà dictis, quod non levius valeat. nam
Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
Vester ait, seu conservus, tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? sapiens, sibi qui imperiosus:
Quem neque pauperies, neque mors, neque vin
terrent:
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, et in seipso totus teres, atque rotundus;
Externi ne quid valeat per laeve morari.
In quem manca ruit semper fortuna. potesne
Ex his, ut proprium quid noscere? quinque talent
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum
Perfundit gelida. rursus vocat. eripe turpi
Colla jugo. liber, liber sum, dic age. non quis.

Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
Vel cùm Pausiaca torpes, insane, tabella,
Qui peccas minus, atque ego, cùm Fulvî, Rutubaeque,
Aut Placidejani contento poplite miror
Proelia rubrica picta, aut carbone: velut si
Re vera pugnent: feriant, vitentque moventes
Arma viri. nequam, et cessator Davus: at ipse
Subtilis veterum judex, et callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante. tibi ingens
Virtus, atque animus coenis respondet opimis.
Obsequium ventris mihi perniciosius est. cur?
Tergo plector enim, quî tu impunitior, illa,
Quae parvo fumi nequeunt, opsonia captas?
Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae,
Illusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, subnoctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili? qui praedia vendit,
Nil servile gulae parens habet? adde, quòd idem
Non horam tecum esse potes: non otia rectè
Ponere, teque ipsum vitas fugitivus, et erro:
Jam vino quaerens, jam somno fallere curam.
Frustrà. nam comes atra premit, sequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? quorsum est opus? unde sagittas?
Aut insanit homo, aut versus facit. hoccyus hinc te
Si rapis; accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Nasidieni juvit te coena beati?
Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic
De medio potare die. sic, ut mihi numquam
Invita fuerit melius. da, si grave non est,

Quae prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper, leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat coena pater. acria circùm
Rapula, lactucae, radices, qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum, ſiſer, alec, faecula Coa
His ubi ſublatis, puer altè cinctus, acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit, et alter
Sublegit quodcumque jaceret inutile, quodque
Poſſet coenantes offendere; ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydapſes
Caecuba vina ferens: Alcon, Chium, maris expers
Hic herus, Albanum, Maecenas, ſive Falernum
Te magis appoſitis delectat: habemus utrumque.
Divitias miſeras. ſed queis coenantibus unà,
Fundani, pulcrè fuerit tibi, nôſſe laboro.
Summus ego, et prope me Viſcus Turinus, et infrà,
Si memini, Varius: cum Servilio Balatrone
Vibidius: quos Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infrà,
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui ſi quid fortè lateret,
Indice monſtraret digito. nam caetera turba,
Nos, inquam, coenamus aves, conchylia, piſces,
Longè diſſimilem noto celantia ſuccum:
Ut vel continuò patuit, cùm paſſeris, atque
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere minoreo
Ad Lunam delecta. quod hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
Nos, niſi damnosè bibimus, moriemur inulti;
Et calices poſcit majores. vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis ut acres
Potores: vel quòd maledicunt liberius; vel
Fervida quòd ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius, Balatroque; ſecutis omnibus; imò
Convive lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muraena natantes

In patina porrecta. ſub hoc herus, haec gravida, inquit,
Capta eſt, deterior poſt partum carne futura.
His miſtum jus eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella : garo de ſuccis piſcis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur : cocto Chium ſic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud : pipere albo, non ſine aceto,
Quod Methymnaeam vitio mutaverat uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere, illutos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quàm teſta marina remittat.
Interea ſuſpenſa graves aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri,
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus : erigimur. Rufus poſito capite, ut ſi
Filius immaturus obîſſet, flere. quis eſſet
Finis, ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret ? heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te Deus ? ut ſemper gaudes illudere rebus
Humanis ! Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Haec eſt conditio vivendi, aiebat : eoque
Reſponſura tuo numquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
Sollicitudine diſtrictum ? ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus apponatur, ut omnes
Praecincti rectè pueri, comtique miniſtrent ?
Adde hos praeterea caſus : aulaea ruant ſi,
Ut modò : ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſae nudare ſolent, celare ſecundae.
Naſidienus ad haec : tibi Dii, quaecumque precaris,
Commoda dent : ita vir bonus es, convivaque comis.
Ut ſoleas poſcit. tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Illos his mallem ludos ſpectâſſe : ſed illa
Adde, age, quae deinceps reſiſti. Vibidius dum

Quaerit de pueris, num ſit quoque fracta lagena:
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula, dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone ſecundo,
Naſidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus et ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quàm ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus et merulas poni, et ſine clune palumbes:
Suaves res, ſi non cauſas narraret earum, et
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus, velut illis
Canidia afflaſſet pejor ſerpentibus Afris.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER I.

AD MAECENATEM.

EPIST. I.

PRIMA dicte mihi, ſumma dicende Camoena,
Spectatum ſatis, et donatum jam rude, quaeris
Maecenas iterum antiquo me includere ludo,
Non eadem eſt aetas, non mens. Vejanius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Eſt mihi, purgatam crebrò qui perſonet aurem:
Solve ſeneſcentem maturè ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et verſus, et caetera ludicra pono:
Quid verum, atque decens, curo, et rogo, et omnis in hoc ſum:
Condo, et compono, quae mox depromere poſſim.
Ac ne fortè roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quò me cumque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis,
Virtutis verae cuſtos, rigiduſque ſatelles;
Nunc in Ariſtippi furtim praecepta relabor:
Et mihi res, non me rebus ſubjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, dieſque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:

Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quae ſpem,
Conſiliumque morantur agendi gnaviter, id, quod
Aequè pauperibus prodeſt, locupletibus aequè;
Aequè neglectum pueris ſenibuſque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam, ſolerque elementis.
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.
Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritia, miſeroque cupidine pectus?
Sunt verba, et voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quae te
Ter purè lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator,
Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſſit,
Si modò culturae patientem commodet aurem.
Virtus eſt, vitium fugere: et ſapientia prima,
Stultitia caruiſſe. vides, quae maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animi, capitiſque labore?
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes:
Ne cures ea, quae ſtultè miraris, et optas,
Diſcere, et audire, et meliori credere non vis?
Quis circùm pagos, et circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere palmae?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quaerenda pecunia primùm eſt,
Virtus poſt nummos. haec Janus ſummus ab imo
Perdocet: haec recinunt juvenes dictata, ſeneſque,
Laevo ſuſpenſi loculos, tabulamque lacerto.
Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores, et lingua, fideſque:
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si rectè facies. Hic murus aheneus eſto,

Nil conſcire ſibi, nulla pallescere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Naenia, quae regnum rectè facientibus offert,
Et maribus Curiis, et decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui rem facias, rem
Si poſſis rectè, ſi non, quocumque modo rem,
Ut proprius ſpectes lacrymoſa poëmata Puppi:
An qui fortunae te reſponſare ſuperbae
Liberum, et erectum praeſens hortatur, et aptat?
Quod ſi me populus Romanus fortè roget, cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar iiſdem,
Nec ſequar, aut fugiam, quae diligit ipſe, vel odit:
Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
Reſpondit, referam: Quia me veſtigia terrent
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bellua multorum es capitum. nam quid ſequar, aut quem?
Pars hominum geſtit conducere publica? ſunt qui
Cruſtis, et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant.
Multis occulto crescit res foenore. verùm
Eſto aliis alios rebus, ſtudiiſque teneri:
Idem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Bajis praelucet amoenis,
Si dixit dives: lacus, et mare ſentit amorem
Feſtinantis heri; cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium: cras ferramenta Teanum
Tolletis fabri. lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil coelibe vita.
Si non eſt; jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride. mutat coenacula, lectos,
Balnea, tonſores: conducto navigio aequè
Nauſeat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curtatus inaequali tonſore capillos
Occurri, rides: ſi forte ſubucula pexae
Trita ſubeſt tunicae, vel ſi toga diſſidet impar,
Rides. quid, mea cùm pugnat ſententia ſecum?

Quod petiit, ſpernit: repetit quod nuper omiſit:
Aeſtuat, et vitae diſconvenit ordine toto:
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis.
Inſanire putas ſollennia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A Praetore dati: rerum tutela mearum
Cùm ſis, et pravè ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcer, rex denique regum
Praecipue ſanus, niſi cùm pituita moleſta eſt.

AD LOLLIUM.

EPIST. II.

TROJANI belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneſte relegi:
Qui, quid ſit pulcrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Plenius, ac melius Chryſippo, et Crantore dicit.
Cur ita crediderim (niſi quid te detinet,) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem,
Graecia Barbariae lento colliſa duello,
Stultorum regum, et populorum continet aeſtus.
Antenor cenſet belli praecidere cauſam.
Quid Paris? ut ſalvus regnet, vivatque beatus,
Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites
Inter Peliden feſtinat, et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, et ira,
Iliacos intra muros peccatur, et extra.
Rurſus quid virtus, et quid ſapientia poſſit,
Utile propoſuit nobis exemplar Ulyſſem:
Qui domitor Trojae, multorum providus urbes,
Et mores hominum inſpexit, latumque per aequor,

Dum ſibi, dum ſociis reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adverſis rerum immerſabilis undis.
Sirenum voces, et Circae pocula nôſti:
Quae ſi cum ſociis ſtultus cupiduſque bibiſſet.
Sub domina meretrice fuiſſet turpis, et excors:
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, et fruges conſumere nati,
Sponſi Penelopae, nebulones, Alcinoïque
In cute curanda plus aequo operata juventus:
Cui pulcrum fuit in medios dormire dies, et
Ad ſtrepitum citharae ceſſatum ducere curam.
Ut jugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:
Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? atqui
Si noles ſanus, curres hydropicus: et ni
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum ſtudiis, et rebus honeſtis;
Invidia, vel amore vigil torquebere. nam cur
Quae laedunt oculos, feſtinas demere; ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui coepit habet. ſapere aude:
Incipe. vivendi rectè qui prorogat horam,
Ruſticus expectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, et labetur in omne volubelis aevum.
Quaeritur argentum, puerique beata creandis
Uxor, et incultae pacantur vomere ſylvae.
Quod ſatis eſt, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, et fundus, non aeris acervus, et auri
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit, aut metuit, juvat illum ſic domus, aut res,
Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
Auriculas citharae collecta ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas, quodcumque infundis, aceſcit.
Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macreſcit rebus opimis.
Invidia Siculi non invenere tyranni

Majus tormentum. qui non moderabitur irae,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit, et mens,
Dum poenas odio per vim festinat inulto,
Ira furor brevis est. animum rege: qui nisi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister,
Ire viam, quam monstrat eques. venaticus ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in silvis catulus. nunc adhibe puro
Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. quod si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec praecedentibus insto.

AD JULIUM FLORUM.

EPIST. III.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiae campi, collesque morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? haec quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis, et paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus, et rivos ausus apertos;
Ut valet? ut meminet nostri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musa?
An tragica desaevit, et ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus:
Pervatas ut quaerat opes, et tangere vitet
Scripta Palatinus, quaecumque recepit Apollo.

Ne, si fortè suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
furtivis nudata coloribus. ipse quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
seu linguam causis acuis, seu civica jura
respondere paras, seu condis amabile carmen:
prima feres hederae victricis praemia. quod si
frigida curarum fomenta relinquere posses;
quo te coelestis sapientia duceret, ires
hoc opus, hoc studium parvi properemus, et ampli,
patriae volumus, si nobis vivere cari.
scribes hoc etiam rescribere: sit tibi curae,
quantae conveniat, Munatius: an malè sarta
gratia nequicquam coït, et rescinditur? at vos
cui calidus sanguis, seu rerum insscitia vexat,
indomita cervice feros, ubicumque locorum
advitis, indigni fraternum rumpere foedus:
discitur in vestrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM.

EPIST. IV.

LIBI, nostrorum sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat:
tacitum silvas inter reptare salubres,
curantem quidquid dignum sapiente, bonoque est?
o tu corpus eras sine pectore. Dii tibi formam,
tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
quid voveat dulci nutricula majus alumno:
qui sapere, et fari ut possit quae sentiat, utque
valetia, fama, valetudo contingat abundè,
et mundus victus, non deficiente crumena?
dulcis inter spem, curamque, timores inter, et iras

Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quae non ſperabitur, hora.
Me pinguem, et nitidum bene curata cute viſes:
Cùm ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM.

EPIST. V.

SI potes Archaïcis conviva recumbere lectis,
Nec modica coenare times olus omne patella,
Supremo te ſole domi Torquate manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtres
Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arceſſe: vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, et tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, et certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam. cras nato Caeſare feſtus
Dat veniam, ſomnumque dies. impune licebit
Aeſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quò mihi fortunam, ſi non conceditur uti?
Parcus ob haeredis curam, nimiumque ſeverus,
Aſſidet inſano. potare, et ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit,
Spes jubet eſſe ratas, in proelia trudit inermem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
Foecundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?
Haec ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne ſordida mappa
Corruget nares: ne non et cantharus, et lanx
Oſtendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet, ut coëat par,
Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque;
Et, niſi coena prior, potiorque puella Sabinum

tinet, assumam. locus est et pluribus umbris:
d nimis arcta premunt olidae convivia caprae.
u, quotus esse velis, rescribe, et rebus omissis,
tria servantem postico falle clientem.

AD NUMICIUM.

EPIST. VI.

Nil admirari, propè res est una, Numici,
Solaque, quae possit facere, et servare beatum.
nc solem, et stellas, et decedentia certis
mpora momentis, sunt qui formidine nulla
buti spectent quid censes munera terrae?
id maris, extremos Arabas ditantis, et Indos?
dicra quid, plausus, et amici dona Quiritis?
o spectanda modo, quo sensu credis, et ore?
i timet his adversa, ferè miratur eodem,
o cupiens, pacto. pavor est utrique molestus:
rovisa simul species exterret utrumque.
deat, an doleat, cupiat, metuatve, quid ad rem,
quidquid vidit melius, pejusve sua spe,
ixis oculis, animoque, et corpore torpet?
ni sapiens nomen ferat, aequus iniqui,
rà, quàm satis est, virtutem si petat ipsam.
nc, argentum, et marmor vetus, aeraque, et artes
ice, cum gemmis Tyrios mirare colores,
de, quòd spectant oculi te mille loquentem,
vus manè forum, et vespertinus pete tectum:
lus frumenti dotalibus emetat agris
ius, indignum, quòd sit pejoribus ortus,
tibi sit potius, quàm tu mirabilis illi.
lquid sub terra est, in apricum proferet aetas,
odiet, condetque nitentia. cùm bene notum
icus Agrippae, et via te conspexerit Appî,
amen restat, Numa quò devenit, et Ancus.

Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quaere fugam morbi. vis rectè vivere? quis non?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis virtutem verba putas, ut
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cybiratica, ne Bythina negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera porrò,
Tertia succedant, et quae pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam regina Pecunia donat.
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum rex.
Ne fueris hic tu, chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scenae praebere rogatus,
Qui? possum tot? ait: tamen et quaeram, et quot bebo,
Mittám. pòst paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi Chlamydum: partem, vel tolleret omne
Exilis domus est, ubi non et multa supersunt,
Et dominum fallunt. et prosunt furibus ergo
Si res sola potest facere, et servare beatum:
Hoc primus repetas opus: hoc postremus omittas.
Si fortunatum species, et gratia praestat:
Mercemur servum, qui dictet nomina: laevum
Qui fodiat latus: et cogat trans pondera dextram
Porrigere. hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cuilibet hic fasces dabit: eripietque curule,
Cui volet, importunus ebur. frater, pater, adde,
Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui coenat, bene vivit: lucet, eamus,
Quò ducit gula, piscemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui manè plagas venabula, servos,
Differtum transire forum, populumque jubebat,
Unus ut è multis populo spectante referret
Emtum mulus aprum. crudi, tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non obliti, Caerite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei:
Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.

, Mimnermus uti censet, sine amore, jocisque
il est jucundum: vivas in amore, jocisque.
ive: vale. si quid novisti rectius istis,
andidus imperti: si non, his utere mecum.

AD MAECENATEM.

EPIST. VII.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. atqui
me vivere vis sanum, rectèque valentem;
uam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
ecenas, veniam: dum ficus prima, calorque
ignatorem decorat lictoribus atris:
m pueris omnis pater, et matercula pallet:
icìosaque sedulitas, et opella forensis
ducit febres, et testamenta resignat.
od si bruma nives Albanis illinet agris:
mare descendet vates tuus: et sibi parcet,
tractusque leget: te dulcis amici reviset
n Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
, quo more pyris vescì Calaber jubet hospes:
me fecisti locupletem. vescere sodes:
satis est. at tu quantumvis tolle. benignè.
inviſa feres pueris munuscula parvis.
teneor dono, quàm si dimittar onustus.
libet: haec porcis hodie comedenda relinques.
digus, et stultus donat quae spernit, et odit.
e seges ingrotos tulit, et feret omnibus annis.
bonus, et sapiens dignis ait esse paratus:
tamen ignorat, quid distent aera lupinis.
num praestabo me etiam pro laude merentis.
d si me noles usquam discedere: reddes
e latus, nigros angusta fronte capillos:
des dulce loqui: reddes ridere decorum, et

Inter vina fugam Cynarae moerere protervae.
Forte per anguſtam tenuis vulpecula rimam
Repſerat in cumeram frumenti, paſtaque, rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore, fruſtra.
Cui muſtela procul, ſi vis, ait, effugere iſthinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hac ego ſi compellar imagine: cuncta reſigno.
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium: nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudaſti: rexque, paterque
Audîſti coram: nec verbo parcius abſens,
Inſpice, ſi poſſum donata reponere laetus.
Haud malè Telemachus proles patientis Ulyſſei,
Non eſt aptus equis Ithacae locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multae prodigus herbae:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, et fortis, cauſisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimiùm diſtare Carinas
Jam grandis natu queritur; conſpexit, ut aiunt,
Adraſum quendam vacua tonſoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri (puer hic non laeve juſſa Philippi
Accipiebat) abi, quaere, et refer: unde domo, quis
Cujus fortunae, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat, Vulteium nomine Menam
Praeconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, et ceſſare, et quaerere, et uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus, et Lare certo,
Et ludis, et poſt deciſa negotia, campo.
Scitari libet ex ipſo, quodcumque refers. dic
Ad coenam veniat. non ſanè credere Mena:
Mirari ſecum tacitus. quid multa? benigne,
Reſpondet. negat ille mihi? negat improbus, et
Negligit, ut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicata ſcruta popello,

Occupat: et ſalvere jubet prior. ille Philippo
Excuſare laborem, et mercenaria vincla
Quòd non manè domum veniſſet: denique quòd non
Providiſſet eum. ſic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi coenas hodie mecum. ut libet. ergo
Poſt nonam venies. nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad coenam eſt: dicenda, tacenda locutus,
Sandem dormitum dimittitur. hic ubi ſaepe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Manè cliens, et jam certus conviva; jubetur
Cura ſub urbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis, arvum, coelumque Sabinum
Non ceſſat laudare. videt, ridetque Philippus.
Et ſibi dum requiem, dum riſus undique quaerit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Omittit: perſuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus ultrà,
Quam ſatis eſt, morer: ex nitido fit ruſticus: atque
Bicos, et vineta crepat mera. praeparat ulmos,
Moritur ſtudiis, et amore ſeneſcit habendi.
Jàm ubi oves furto, morbo periere capellae,
Et mentita ſeges, bos eſt enectus arando
Senſus damnis, media de nocte caballum
Rapit, iratuſque Philippi tendit ad aedes.
Cum ſimul aſpexit ſcabrum, intonſumque Philippus,
Rus, ait, Vultei nimis, attentuſque videris
Esse mihi. Pol me miſerum, patrone, vocares,
Velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quid te per Genium, dextràmque Deoſque Penates
Precor, et obteſtor: vitae me redde priori.
Ut ſimul aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Praeſtent, mature redeat, repetatque relicta.
Vivi ſe quemque ſuo modulo, ac pede, verum eſt.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

EPIST. VIII.

CELSO gaudere, et bene rem gerere Albinovano
Musa rogata refer, comiti, scribaeque Neronis.
Si quaeret, quid agam, dic, multa, et pulcra minan-
tem,
Vivere nec rectè, nec suaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamque momorderit aestus:
Nec quia longinquis armentum aegrotet in arvis:
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum:
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno:
Quae nocuere sequar: fugiam quae profore credam.
Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post haec, ut valeat; quo pacto rem gerat, et se,
Ut placeat juveni percontare, utque cohorti.
Si dicet rectè: primùm gaudere. subinde
Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM.

EPIST. IX.

SEPTIMIUS Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. nam cùm rogat, et prece c
Scilicet, ut tibi se laudare, et tradere coner
Dignum mente, domoque legentis honesta Neronis
Munere cùm fungi propioris censet amici;
Quid possim videt, ac novit me valdius ipso:
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:

Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego majoris fugiens opprobria culpae.
Frontis ad urbanae deſcendi praemia. quod ſi
Depoſitum laudas ob amici juſſa pudorem:
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede, bonumque.

AD FUSCUM ARISTIUM.

EPIST. X.

URBIS amatorem Fuſcum ſalvere jubemus
Ruris amatores: hac in re ſcilicet una
Multùm diſſimiles, at caetera paene gemelli.
Fraternis animis, quidquid negat alter, et alter:
Annuimus pariter: vetuli notique columbi,
Tu nidum ſervas: ego laudo ruris amoeni
Rivos, et muſco circumlita ſaxa, nemuſque.
Quid quaeris? vivo, et regno, ſimul iſta reliqui
Quae vos ad coelum effertis rumore ſecundo.
Utque ſacerdotis fugitivus, liba recuſo,
Panе egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturae ſi convenienter oportet,
Ponendaeque domo quaerenda eſt area primùm:
Noviſtine locum potiorem rure beato?
Eſt ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
Sàm ſemel accepit Solem furibundus acutum?
Eſt ubi devellat ſomnos minus invida cura
Deterius Libycis olet, aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quàm, quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur ſilva colūmnas:
Laudaturque domus, longos quae proſpicit agros.
Naturam expellas furca: tamen uſque recurret,

Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidu oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſve medullis,
Quàm qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundae:
Mutatae quatient. ſi quid mirabere, pones
Invitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges, et regum vita praecurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
Sed poſtquam victor violens diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frenum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret: dominum vehet improbus, atque
Serviet aeternùm, quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,
Si pedo major erit, ſubvertet; ſi minor, uret.
Laetus ſorte tua vives ſapienter, Ariſti:
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere, quàm ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat, aut ſervit collecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potius, quàm ducere funem.
Haec tibi dictabam poſt fanum putre Vacunae,
Excepto, quòd non ſimul eſſes, caetera laetus.

AD BULLATIUM.

EPIST. XI.

QUID tibi viſa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Croeſi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora, minorane fama?
Cunctane prae campo, et Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas odio maris, atque viarum?

Scis, Lebedus quàm ſit Gabiis deſertior, atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
Oblituſque meorum, obliviſcendus et illis,
Neptunum procul è terra ſpectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit imbre, lutoque
Adſperſus, volet in caupona vivere: nec, qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plenè praeſtantia vitam.
Nec ſi te validus jactaverit Auſter in alto,
Idcirco navem trans Aegeum mare vendas.
Incolumi Rhodos, et Mitylene pulcra facit, quod
Tenula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus.
Dum licet, et vultum ſervat fortuna benignum,
Romae laudetur Samos, et Chios, et Rhodos abſens.
Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam,
Grata ſume manu: nec dulcia differ in annum.
Et, quocumque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas. nam ſi ratio, et prudentia curas,
Non locus effuſi latè maris arbiter aufert;
Caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: navibus, atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hic eſt:
Et Ulubris, animus ſi te non deficit aequus.

AD ICCIUM.

EPIST. XII.

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
Si rectè frueris, non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. tolle querelas.
Pauper enim non eſt cui rerum ſuppetit uſus.
Ventri bene, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis: nil
Divitiae poterunt regales addere majus.
Si rectè in medio poſitorum abſtemius herbis

Vivis, et urtica: sic vives, protinus, ut te
Confestim liquidus fortunae rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur, si Democriti pecus edit agellos,
Cultaque, dum peregrè est animus sine corpore velox:
Cum tu inter scabiem tantam, et contagia lucri,
Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures:
Quae mare compescant causae: quid temperet annum
Stellae sponte sua, jussaene vagentur, et errent:
Quid premat obscurum Lunae, quid proferat orbem:
Quid velit, et possit rerum concordia discors:
Empedocles, an Stertinium deliret acumen?
Verum, seu pisces, seu porrum, et caepe trucidas:
Utere Pompeio Grospho: et, si quid petet, ultro
Defer: nil Grosphus nisi verum orabit, et aequum.
Vilis amicorum est annona bonis ubi quid deest.
Ne tamen ignores quo sit Romana loco res;
Cantaber Agrippae, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
Caesaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiae pleno diffudit copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM.

EPIST. XIII.

UT proficiscentem docui te saepe, diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vinni,
Si validus, si laetus erit, si denique poscet:
Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente minister.
Si te fortè meae gravis uret sarcina chartae:
Abjicito potius, quàm, quò perferre juberis,
Clitellas ferus impingas: Asinaeque paternum
Cognomen vertas in risum, et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.

Victor propositi simul ac perveneris illuc:
Sic positum servabis onus: ne fortè sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Ut vinosa glomos furtivae Pyrrhia lanae:
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quae possunt oculos, auresque morari
Caesaris. oratus multa prece nitere porrò.
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM.

EPIST. XIV.

VILLICE silvarum, et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro, et melior sit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiae pietas, et cura moratur
Fratrem moerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiter: tamen isthuc mens, animusque
Fert, et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors
Stultus uterque locum immeritum causatur iniquè.
In culpa est animus, qui se non effugit umquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
Nunc urbem, et ludos, et balnea villicus optas,
Ne constare mihi scis, et discedere tristem,
Quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur: eò disconvenit inter
Meque, et te. nam quae deserta, et inhospita tesqua
Credis, amoena vocat, mecum qui sentit; et odit
Quae tu pulcra putas. fornix tibi, et uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video, et quòd

Angulus iſte feret piper, et thus ocyus uva:
Nec vicina ſubeſt, vinum praebere taberna
Quae poſſit tibi: nec meretrix tibicina, cujus
Ad ſtrepitum ſalias terrae gravis: et tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva; bovemque
Disjunctum curas, et ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid noſtrum concentum dividat, audi,
Quem tenues decuere togae, nitidique capilli:
Quem ſcis immunem Cynarae placuiſſe rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Coena brevis juvat, et prope rivum ſomnus in herba.
Nec luſiſſe pudet: ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat, non odio obſcuro, morſuque venenat:
Rident vicini, glebas et ſaxa moventem.
Cum ſervis urbana diaria rodere mavis.
Horum tu in numerum voto ruis. invidet uſum
Lignorum, et pecoris tibi calo argutus, et horti.
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam ſcit uterque, libens, cenſebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM.

EPIST. XV.

QUAE ſit hiems Veliae, quod coelum, Vala, Salerni
Quorum hominum regio, et qualis via (nam
mihi Bajas
Muſa ſupervacuas Antonius, et tamen illis
Me facit inviſum, gelida cùm perluor unda
Per medium frigus ſanè myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus aegris,
Qui caput, et ſtomachum ſupponere fontibus audent

Cluſinis: Gabioſque petunt, et frigida rura.
Mutandus locus eſt, et diverſoria nota
Praeteragendus equus. quò tendis? non mihi Cumas.
Eſt iter, aut Bajas, laeva ſtomachoſus habena
Dicet eques. ſed equi frenato eſt aurisin ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat,
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes
Dulcis aquae: nam vina nihil moror illius orae.
Rure meo poſſum quidvis perferre, patique.
Ad mare cùm veni, generoſum, et lene requiro:
Quod curas abigat: quod cum ſpe divite manet
In venas, animumque meum: quod verba miniſtret,
Quod me Lucanae juvenem commendet amicae.
Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
Utra magis piſces, et echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum poſſim, Phaeaxque reverti,
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Maenius, ut rebus maternis, atque paternis
Fortiter abſumtis, urbanus coepit haberi,
Scurra vagus, non qui certum praeſepe teneret:
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte:
Quaelibet in quemvis opprobria fingere ſaevus,
Pernicies, et tempeſtas, barathrumque macelli,
Quidquid quaeſierat, ventri donabat avaro.
Hic ubi nequitiae fautoribus, et timidis nil,
Aut paullum abſtulerat: patinas cœnabat omaſi
Villis, & agnini, tribus urſis quod ſatis eſſet.
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos correctus. Maenius idem,
Quidquid erat nactus praedae majoris, ubi omne
Verterat in fumum, et cinerem: non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona: cum ſit obeſo
Nil melius turdo: nil vulva pulcrius ampla.
Admirum hic ego ſum: nam tuta, et parvula laudo,
Cum res deficiunt: ſatis inter vilia fortis.
Verùm, ubi quid melius contingit, et unctius: idem
Vult ſapere, et ſolos aio bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM.

EPIST. XVI.

NE perconteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum: an baccis opulenter olivae
Pomisne, et pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter, et situs agri.
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol;
Laevum discedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. quid, si rubicunda benignè
Corna vepres, et pruna ferant? si quercus, et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hae latebrae dulces, etiam (si credis) amoenae,
Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
Tu rectè vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor ne cui de te plus, quàm tibi credas:
Neve putes alium sapiente, bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum, rectèque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules: donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata, marique
Dicat: et his verbis vacuas permulceat aures,
Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit, et tibi, et urbi,
Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis?
Cum pateris sapiens, emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus, et prudens dici delector ego, ac tu.

Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
Pone: meum est, inquit. pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem: neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:
Mordear opprobriis falsis mutemque colores?
Falsus honor juvat, et mendax infamia terret,
Quem, nisi mendosum, et mendacem? vir bonus est
quis?
Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat:
Quo multae, magnaeque secantur judice lites:
Quo responsore, et quo causae teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, et vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi. non pasces in cruce corvos.
Sum bonus, et frugi. renuit, negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus: accipiterque
Suspectos laqueos, et opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine poenae.
Sit spes fallendi: miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabae modiis cùm surripis unum;
Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat, et omne tribunal:
Quandocumque Deos vel porco, vel bove placat,
Sane pater, clarè, clarè cum dixit, Apollo:
Labra movet metuens audiri, pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da justo, sanctoque videri:
Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
In triviis fixum cùm se demittit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porrò,
Qui metuens vivit, liber mihi non erit umquam.
Perdidit arma, locum virtutis deserit, qui
Semper in augenda festinat, et obruitur re.

Vendere cum possis captivum, occidere noli.
Serviet utiliter. sine pascat durus, aretque,
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
Annonae prosit, portet frumenta, penusque.
Vir bonus, et sapiens audebit dicere, Penthea
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? adimam bona, nempe pecus, rem,
Lectos, argentum. tollas licet. in manicis, et
Compedibus saevo te sub custode tenebo.
Ipse Deus, simulatque volam, me solvet. opinor,
Hoc sentit; moriar, mors ultima linea rerum est.

EPIST. XVII.

AD SCAEVAM.

QUAMVIS, Scaeva, satis per te tibi consulis, et scis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti:
Disce docendus adhuc, quae censet amiculus: ut si
Caecus iter monstrare velit, tamen aspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies, et primam somnus in horam
Delectat: si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si laedit caupona: Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis;
Nec vixit malè, qui natus, moriensque fefellit.
Si prodesse tuis, paulloque benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus. si sciret regibus uti,
Fastideret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes et facta, doce: vel junior, audi;
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, (ut aiunt)
Scurror ego ipse mihi: populo tu. rectius hoc, et
Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex.
Officium facio, tu poscis vilia: verum es

Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color, et status, et res,
Tentantem majora, fere praesentibus aequum.
Contrà, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus et angue
Vitabit Chlamydem, morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. refer, et sine vivat ineptus.
Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,
Attingit solium Jovis, et coelestia tentat.
Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non succederet. esto.
Quid, qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Hic est, aut nusquam, quod quaerimus. hic onus horret,
Ut parvis animis, et parvo corpore majus,
Hic subit, et perfert. aut virtus nomen inane est,
Aut decus, et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes,
Plus poscente ferent. diffiat, sumasne pudenter,
An rapias atque rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
Qui dicit, clamat, victum date. succinit alter,
Si mihi dives uno sindetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, et rixae multo minus, invidiaeque.
Circumforaneum comes, aut Surrentum ductus amoenum,
Qui queritur salebras, et acerbum frigus et imbres,
Aut cistam effractam; et subducta viatica plorat:
Nota refert meretricis acumina; saepe catellam,
Saepe periscelidem raptam sibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis, verisque doloribus adsit.
Nec semel irrisus triviis attolere curat

Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma per sanctum jurâtus dicat Osirim.
Credite, non ludo. crudeles tollite claudum.
Quaere peregrinum; vicinia ranca reclamat.

AD LOLLIUM.

EPIST. XVIII.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem praebere, professus amicum:
Ut matrona meretrici dispar erit, atque
Discolor, infido scurrae distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium propè majus,
Asperitas agrestis, et inconcinna, gravisque;
Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum, et utrimque reductum.
Alter in obsequium plus aequo pronus, et imi
Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit,
Ut puerum saevo credas, dictata magistro
Reddere: vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana saepe caprina:
Propugnat nugis armatus: scilicet, ut non
Sit mihi prima fides: et, verè quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium aetas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat, an Docilis plus.
Brundisium Numici melius via ducat, an Appi.
Quem damnosa Venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem supra vires, et vestit, et ungit:
Quem tenet argenti sitis importuna, famesque:
Quem paupertatis pudor, et fuga: dives amicus,
Saepe decem vitiis instructior, odit, et horret.
Aut si non odit, regit, ac veluti pia mater
Plus quàm se sapere, et virtutibus esse priorem

Vult, et ait propè vera : Mene, (contendere noli,)
Stultitiam patiuntur opes, tibi parvula res est.
Arcta decet sinum comitem toga. desine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
Vestimenta dabat pretiosa. beatus enim jam
Cum pulcris tunicis sumet nova consilia, et spes :
Dormiet in lucem, scorto postponet honestum
Officium : nummos alienos pascet : ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis ullius umquam,
Commissumque teges, et vino tortus, et ira.
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes :
Nec, cùm velari volet ille, poëmata panges.
Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
Zethi dissiluit, donec suspecta severo
Conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion. tu cede potentis amici
Lenibus imperiis, quotiesque educet in agros
Aetolis onerata plagis juncta, canesque,
Surge, et inhumanae senium depone Camoenae,
Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta,
Romanis solenne viris opus, utile famae,
Vitaeque, et membris, praesertim cùm valeas, et
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd speciosius arma
Non est qui tractet. scis quo clamore coronae
Proelia sustineas campestria : denique sevum
Militiam puer, et Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
Ut nunc si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis :
Quamvis nil extra numerum fecisse, modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur limites exercitus : Actia pugna
Te duce per pictos hostili more refertur.
Adversarius est frater lacus, Adria : donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te,

Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam, (si quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, et cui dicas, saepe videto.
Percontatorem fugito, nam garrulus idem est.
Nec retinent patulae commissa fideliter aures.
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve
Intra marmoreum venerandi limen amici,
Ne dominus pueri pulcri, caraeve puellae
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, et quondam non dignum tradimus. ergo,
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri.
Ut penitus notum si tentent crimina, serves,
Tuterisque tuo fidentem praesidio, qui
Dente Theonino cùm circumroditur, ecquid
Ad te pòst paullo ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet:
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi,
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores,
Deme supercilio nubem. plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum:
Ne te semper inops agitet, vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes.
Virtutem doctrina paret, naturane donet,
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum,
Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, et fallentis semita vitae.

Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem mandela bibit, rugosus frigore pagus?
Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc est, etiam minus: ut mihi vivam
Quod superest aevi: si quid superesse volunt Di.
Sit bona librorum, et provisae frugis in annum
Copia, ne fluitem dubiae spe pendulus horae.
Sed satis est orare Jovem, quae donat, et aufert:
Det vitam, det opes, aequum mi animum ipse parabo.

AD MAECENATEM.

EPIST. XIX.

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae potoribus: ut malè sanos,
Adscripsit Liber Satyris, Faunisque poëtas:
Vina ferè dulces oluerunt mane Camoenae.
Laudibus argutus vini vinosus Homerus
Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. forum, putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis.
Hoc simul edixit: non cessavere poëtae
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguaeque togae simulet textore Catonem:
Virtutemne repraesentet, moresque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis aemula lingua,
Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. quod si
Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
O imitatores, servum pecus, ut mihi saepe
Bilem, saepe jocum vestri movere tumultus!
Libera per vacuum posui vestigia princeps:
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit

Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio, numeros, animoſque ſecutus
Archilochi, non res, et agentia verba Lycamben:
Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quòd timui mutare modos, et carminis artem,
Temperat Archilochi muſam pede maſcula, Sappho,
Temperat Alcaeus: ſed rebus, et ordine diſpar,
Nec ſocerum quaerit, quem verſibus oblinat atris,
Nec ſponſae laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinis
Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus puſcula lector
Laudet, ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſae plebis ſuffragia venor
Impenſis coenarum, et tritae munere veſtis.
Non ego nobilium ſcriptorum auditor, et ultor,
Grammaticas ambire tribus, et pulpita dignor.
Hinc illae lacrymae, ſpiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare, et nigris addere pondus,
Si dixi, rides, ait, et Jovis auribus iſta
Servas. fidis enim manare poëtica mella
Te ſolum tibi pulcer. ad haec ego naribus uti
Formido, et, luctantis acuto ne fecer ungui,
Diſplicet iſte locus, clamo, et diludia poſco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram,
Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM.

EPIST. XX.

VERTUMNUM, Janumque, liber, ſpectare videris:
Scilicet ut proſtes Soſiorum pumice mundus.
Odiſti claves, et grata ſigilla pudico,
Paucis oſtendi gemis, et communia laudas.

Non ita multitus. Fuge, quo discedere gestis,
Non erit emisso reditus tibi. quid miser egi?
Quid volui? dices, ubi quis te laeserit. et scis
In breve te cogi, cùm plenus langueat amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur:
Carus eris Romae, donec te deserat aetas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Coeperis, aut cineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus, ut ille,
Qui malè parentem in rupes detrusit asellum
Iratus. quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cùm tibi Sol trepidus plures admoverit aures,
Me libertino natum patre, et in tenui re
Majores pennas nido extendisse loquêris:
Et, quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis urbis belli placuisse, domique:
Corporis exigui, praecanum, Solibus aptum,
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Fortè meum si quis te percontabitur aevum:
Me quater undenos sciat implevisse Decembres:
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER II.

AD AUGUSTUM.
EPIST. I.

CUM tot sustineas, et tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Caesar.
Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras, hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros adsignant, oppida condunt:
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit, hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui praegravat artes
Infra se positas, exstinctus amabitur idem.
Praesenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus sapiens, et justus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
Caetera nequaquam simili ratione, modoque
Aestimat, et nisi quae terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit, et odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,

Quas bis quinque viri sanxerunt, foedera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis aequata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano Musas in monte locuta,
Si, quia Graecorum sunt antiquissima quaeque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est quòd multa loquamur,
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
Venimus ad summum fortunae: pinguimus, atque
Psallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos, veteresque referri debet, an inter
Viles, atque novos? excludat jurgia finis.
Est vetus, atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas,
An quos et praesens, et postera respuet aetas?
Ille quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
Utor permisso, caudaeque pilos ut equinae,
Paullatim vello, et demo unum, demo etiam unum:
Donec cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, et virtutem aestimat annis:
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius et sapiens, et fortis, et alter Homerus,
Ut critici dicunt) leviter curare videtur,
Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
Naevius in manibus non est, et mentibus haeret
Paene recens, adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties uter utro sit prior, aufert
Pacuvius docti famam senis, Attius alti,
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro,
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos, numeratque poëtas

Ad noſtrum tempus Livî ſcriptoris ab ævo.
Interdùm vulgus rectum videt, eſt ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet : errat,
Si quædam nimis antiquè, ſi pleraque durè
Dicere credit eos, ignavè multa fatetur,
Et ſapit, et mecum facit, et Jove judicat æquo.
Non equidem inſector : delendaque carmina Livî
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi parvo
Orbilium dictare : ſed emendata videri,
Pulcraque, et exactis minimùm diſſantia, miror :
Inter quæ verbum emicuit ſi forte decorum, et
Si verſus paullo concinnior unus, et alter
Injuſtè totum ducit, venditque poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia craſſè
Compoſitum, illepidève putetur, ſed quia nuper :
Nec veniam antiquis, ſed honorem, et præmia poſci.
Rectè, necne crocum, floreſque perambulet Attæ
Fabula, ſi dubitem : clamant periiſſe pudorem
Cuncti paene patres, ea cùm reprehendere coner,
Quæ gravis Æſopus, quæ doctus Roſcius egit :
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt :
Vel quia turpe putant parêre minoribus, et quæ
Imberbes didicêre, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri :
Ingeniis non ille favet, plauditque ſepultis,
Noſtra ſed impugnat : nos, noſtraque lividus odit.
Quod ſi tam Græcis novitas invîſa fuiſſet,
Quàm nobis : quid nunc eſſet vetus ? aut quid habe
Quod legeret, tereretque viritim publicus uſus ?
Ut primùm poſitis nugari Græcia bellis
Cœpit, et in vitium fortuna labier æqua,
Nunc athletarum ſtudiis, nunc arſit equorum,
Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit ?
Suſpendit picta vultum, mentemque tabella,
Nunc tibicinibus, nunc eſt gavîſa tragœdis,
Sub utrâque puella velut ſtupiret infans,

Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit.
Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonae, ventique secundi.
Romae dulce diu fuit, et solenne, reclusa
Manè domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nomenclatores certis expendere nummos,
Majores audire: minori dicere, per quae
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi studio. pueri, patresque severi
Fronde comas vincti coenant, et carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior, et prius orto
Sole, vigil calamum, et chartas, et scrinia posco.
Navem agere ignarus navis timet, abrotonum aegro
Non audet, nisi qui didicit dare, quod medicorum est,
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti, doctique poëmata passim.
Hic error tamen, et levis haec insania, quantas
Virtutes habeat, sic collige. vatis avarus,
Non temere est animus: versus amat, hoc studet unum,
Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet,
Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
Pupillo, vivit siliquis, et pane secundo:
Militiae quamquam piger, et malus, utilis urbi.
Si dat hoc, parvis quoque rebus magna juvari,
Os tenerum pueri, balbumque poëta figurat,
Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem.
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis, et invidiae corrector, et irae.
Recte facta refert: orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur, et aegrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, et praesentia numina sentit:
Coelestes implorat aquas docta prece blandus,
Avertit morbos, metuenda pericula pellit:

Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
Carmine Dî superi placantur, carmine Manes.
Agricolae prisci, fortes, parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus, et ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, et pueris, et conjuge fida
Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
Floribus et vino Genium memorem brevis aevi.
Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit,
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter: donec jam saevus apertam
In rabiem verti coepit jocus, et per honestas
Ire minax impune domos. doluere cruento
Dente lacessiti. fuit intactis quoque cura
Conditione super communi. quin etiam lex,
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Describi. vertere modum, formidine fustis
Ad bene dicendum, delectandumque redacti.
Graecia capta, ferum victorem cepit, et artes
Intulit agresti Latio. sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiae pepulere. sed in longum tamen aevum
Manserunt, hodieque manent vestigia ruris.
Serus enim Graecis admovit acumina chartis:
Et post Punica bella quietus, quaerere coepit,
Quid Sophocles, et Thespis, et Aeschylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem si digne vertere posset!
Et placuit, sibi natura sublimis, et acer.
Nam spirat tragicum satis: et feliciter audet:
Sed turpem putat in scriptis, metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum: sed habet Comoedia tanto
Plus oneris, quanto veniae minus. aspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantes ephebi:
Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi:
Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis:
Quam non adstricto percurrat pulpita socco.

Gestit enim nummum in loculos dimittere, post hoc
Securus, cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
Subruit, aut reficit. valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc, terretque poëtam
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti, stolidique, et depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum, aut pugiles, his nam plebecula gaudet.
Verùm equites quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos, et gaudia vana.
Quattuor, aut plures aulaea premuntur in horas:
Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
Esseda festinant, pilenta, petorrita naves:
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus: seu
Diversum confusa genus Panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ridens fortè tibi praebentem mimo spectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo. nam quae pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur, et artes,
Divitiaeque peregrinae, quibus oblitus actor
Cum stetit in scena, concurrit dextera laevae.
Dic adhuc aliquid? nil sanè. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ne fortè putes, me, quae facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare malignè:
Ac per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta: meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,

Ut magus: et modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, et his, qui se lectori credere malunt,
Quàm spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
Vis complere libris, et vatibus addere calcar:
Ut studio majore petant Helicona virentem:
Multa quidem nobis facimus mala sæpe poëtæ,
Ut vineta egomet cædam mea: cùm tibi librum
Sollicito damus, aut fesso: cum lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprendere versum:
Cùm loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cùm lamentamur non apparere labores
Nostros, et tenui deducta poëmata filo:
Cùm speramus eò rem venturam, ut simulatque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
Arcessas, et egere vetes, et scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
Aedituos habeat belli spectata, domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Choerilus, incultis qui versibus, et malè natis
Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos:
Sed veluti tractata notam, labemque remittunt
Atramenta, ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum, tam carè prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia. quod si
Judicium subtile videndis artibus, illud
Ad libros, et ad hæc Musarum dona vocares,
Boeotum in crasso jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius, Variusque poëtæ.
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores, animique virorum
Clarorum apparent. nec sermones ego mallem

Repentes per humum, quàm res componere gestas:
Terrarumque situs, et flumina dicere, et arces
Montibus impositas et barbara regna, tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis te principe Romam,
Si quantum cupiam, possem quoque, sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
Sedulitas autem stultè, quem diligit, urget;
Praecipue cùm se numeris commendat, et arte.
Discit enim citius, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat, et veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec pravè factis decorari versibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere: et unà
Cum scriptore meo capsa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus, et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis.

AD JULIUM FLORUM.

EPIST. II.

FLORE, bono, claroque fidelis amice Neroni,
Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
Bure, vel Gabiis; et tecum sic agat: hic et
Candidus, et talos à vertice pulcer ad imos,
Et, eritque tuus, nummorum millibus octo,
Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
Literulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda.
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo

I audat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla, meo sum pauper in aere,
Nemo hoc mangonum faceret tibi. non temere à me
Quivis ferret idem. semel hic cessavit, et, ut fit,
In scalis latuit metuens pendentis habenae.
Des nummos, excepta nihil te si fuga laedat.
Ille ferat pretium, poenae securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
Insequeris tamen hunc, et lite moratis iniqua.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum ne mea saevus
Jurgares ad te quòd epistola nulla veniret,
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, quòd
Expectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat, post hoc vehemens lupus, et sibi, et hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer:
Praesidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summè munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis:
Accipit et bis dena super sestertia nummum.
Fortè sub hoc tempus castellum evertere praetor
Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem
Verbis, quae timido quoque possent addere mentem.
I bone, quò virtus tua te vocat: i pede fausto,
Grandia laturus meritorum praemia. quid stas?
Post haec ille catus, quantumvis rusticus, ibit,
Ibit eò, quò vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romae nutriri mihi contigit, atque doceri,
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonae paullo plus artis Athenae:
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Atque inter silvas Academi quaerere verum.
Dura sed emovere loco me tempora grato:
Civilisque rudem belli tulit aestus in arma,
Caesaris Augusti non responsura lacertis.

Unde simul primùm me dimisere Philippi
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris, et fundi: paupertas impulit audax,
Ut versus facerem. sed, quod non desit, habentem,
Quae poterunt unquam satis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
Singula de nobis anni praedantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
Tendunt extorquere poëmat. quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur, amantque.
Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis:
Ille Bionea sermonibus, et sale nigro.
Tres mihi convivae propè dissentire videntur,
Poscentes vario multùm diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu quod jubet alter.
Quod petis, id sanè est invisum, acidumque duobus.
Praeter cactera, me Romaene poëmata censes
Scribere posse inter tot curas, totque labores?
Hic sponsum vocat: hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini:
Hic extremo in Aventino: visendus uterque.
Intervalla vides humanè commoda. verùm
Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis, gerulisque redemtor.
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hâc rabiosa fugit canis, hâc lutulenta ruit sus.
I nunc, et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
Ritè cliens Bacchi somno gaudentis, et umbra.
Tu me inter strepitus nocturnos, atque diurnos
Vis canere, et contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumsit Athenas,
Et studiis annos septem dedit, insenuitque
Libris, et curis: statua taciturnius exit
Plerumque, et risu populum quatit. hic ego rerum
Fluctibus in mediis, et tempestatibus urbis
Verba lyrae motura sonum connectere digner?

Frater erat Romae consulti rhetor: ut alter
Alterius sermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic ille foret; hic ut Mucius ille.
Quî minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono: hic elegos, mirabile visu,
Caelatumque novem Musis opus, aspice primùm
Quanto cum fastu, quanto molimine circumspe-
emus vacuam Romanis vatibus aedem!
Mox etiam, si forte vacas, sequere, et procul audi
Quid ferat: et quare sibi nectat uterque coronam.
Caedimur: et totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnite ad lumina prima duello.
Discedo Alcaeus puncto illius: ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cùm scribo, et supplex populi suffragia capto.
Idem finitis studiis, et mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, et se venerantur; et ultro,
Si taceas, laudant, quidquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quaecumque parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant,
Et versentur adhuc intra penetralia Vestae.
Obscurata diu populo, bonus eruet, atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc situs informis premit, et deserta vetustas.
Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus
Vehemens, et liquidus, puroque similimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
Laevabit cultu, virtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit, et torquebitur, ut qui

Nunc ſatyrum, nunc agreſtem Cyclopa movetur.
Praetulerim ſcriptor delirus, inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quàm ſapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragoedos
In vacuo laetus ſeſſor, plauſorque theatro:
Caetera qui vitae ſervaret munia recto
More, bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno laeſo non inſanire lagenae:
Poſſet qui rupem, et puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus, curiſque refectus,
Expulit elleboro morbum, bilemque meraco,
Et redit ad ſeſe: Pol me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait: cui ſic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum;
Ne non verba ſequi fidibus modulanda Latinis:
Sed verae numeroſque, modoſque ediſcere vitae.
Quocirca mecum loquor haec, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphae,
Narrares medicis: quòd quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nullime faterier audes?
Si vulnus tibi, monſtrata radice, vel herba,
Non fieret levius, fugeres radice, vel herba
Proficiente nihil curarier: audieras, cui
Rem Dî donarent, illi decedere pravam
Stultitiam, et cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Senior es, tamen utêris monitoribus iiſdem?
Et ſi divitiae prudentem reddere poſſent,
Cupidum, timidumque minus te: nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Proprium eſt, quod quis libra mercatur, et aere,
Quaedam (ſi credis conſultis) mancipat uſus,
Qui te paſcit ager, tuus eſt, et villicus Orbi
Cum ſegetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Et dominum ſentit, das nummos: accipis uvam,

Pullos, ova, cadum temeti; nempe modo isto
Paullatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
Aut etiam suprà nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, ab olim?
Emtor Aricini quondam, Vejentis et arvi,
Emtum coenat olus, quamvis aliter putat, emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat aenum.
Sed vocat usque suum, quà populus adsita certis
Limitibus vicina refugit jurgia, tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic quia perpetuus nulli datur usus, et haeres
Haeredem alterius, velut unda supervenit undam:
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungi
Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu,
Silvestrem flammis, et ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturae Deus humanae, mortalis in unumquodque caput, vultu mutabilis, albus, et ater.
Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet haeres,
Quòd non plura datis invenerit. et tamen idem
Scire volam, quantum simplex, hilarisque nepoti
Discrepet: et quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum
Invitus facias, neque plura parare labores:
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus, olim
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul absit. ego, utrùm
Nave ferar magna, an parva, ferar unus, et idem.

Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
Non tamen adversis aetatem ducimus Austris:
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi. quid? cetera jam simul isto
Cum vitio fugêre? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Thessala rides?
Natales gratè numeras? ignoscis amicis?
Lenior, et melior fis accedente senecta?
Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si rectè nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius aequo
Rideat, et pulset lasciva decentius aetas.

Q. HORATII FLACCI
DE
ARTE POETICA
LIBER.

AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cujus, velut aegri somnia, vanae
Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formae. pictoribus, atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
Scimus, et hanc veniam petimusque, damusque vicissim
Sed non ut placidis coëant immitia, non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque, et magna professis
Purpureus, latè qui splendeat, unus, et alter
Assuitur pannus: cùm lucus, et ara Dianae,
Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortasse cupressum
Scis simulare. quid hoc, si fractis enatat exspes
Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
Institui: currente rota cur urceus exit?
Denique sit, quod vis, simplex duntaxat, et unum.
Maxima pars vatum. pater, et juvenes patre digni,
Decipimur specie recti: brevis esse laboro,
Obscurus fio. sectantem laevia, nervi
Deficiunt, animique: professus grandia, turget,

Serpit humi, tutus nimium, timidusque procellae.
Qui variare cupit rem prodigialiter unam:
Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum,
In vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
Aemilium circa ludum faber imus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur aere capillos,
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nescivit. hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quàm pravo vivere naso,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
Viribus, et versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri, cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis haec virtus erit, et Venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, et praesens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis, cautusque serendis:
Dixeris egregiè, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum:
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia sumta pudenter,
Et nova, fictaque nuper habebunt verba fidem, si
Graeco fonte cadant, parcè detorta. quid autem
Caecilio, Plautoque dabit Romanus, ademtum
Virgilio, Varioque? ego, cur acquirere pauca
Si possum, invideor; cum lingua Catonis, et Ennii
Sermonem patrium ditaverit: et nova rerum
Nomina protulerit. licuit, semperque licebit,
Signatum praesente nota producere nomen.
Ut silvae foliis pronos mutantur in annos:
Prima cadunt, ita verborum vetus interit aetas,
Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.
Debemur morti nos, nostraque; sive receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
Regis opus: sterilisve diu palus, aptaque remis

Vicinas urbes alit, et grave ſentit aratrum:
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt,
Nedum ſermonum ſtet honos, et gratia vivax.
Multa renaſcentur, quae jam cecidere: cadentque,
Quae nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, et jus, et norma loquendi.
Res geſtae regumque, ducumque, et triſtia bella
Quo ſcribi poſſent numero monſtravit Homerus.
Verſibus impariter junctis querimonia primùm,
Poſt etiam inclusa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant, et adhuc ſub judice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armavit iambo.
Hunc ſocci cepere pedem, grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, et populares
Vincentem ſtrepitus, et natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina referre.
Deſcriptas ſervare vices, operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo, ignoroque, poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens prave, quàm diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica, non vult,
Indignatur item privatis, ac propè ſocco
Dignis carminibus narrari coena Thyeſtae.
Singula quaeque locum teneant ſortita decenter.
Interdum, tamen et vocem comoedia tollit:
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore.
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri.
Telephus, et Peleus, cùm pauper, et exſul uterque,
Projicit ampullas, et ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt pulcra eſſe poëmata, dulcia ſunto,
Et quocumque volent animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arridenti, ita flentibus adſunt
Humani vultus. ſi vis me flere, dolendum eſt
Primùm ipſi tibi, tunc tua me infortunia laedent,

Telephe, vel Peleu, malè si mandata loquêris,
Aut dormitabo, aut ridebo. tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum plena minarum,
Ludentem lasciva, severum seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit:
Pòst effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites, peditesque cachinnum.
Interèrit multùm Divusne loquatur, an Heros:
Maturusne senex, an adhuc florente juventa
Fervidus; an matrona potens, an sedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
Scriptor. honoratum si fortè reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scenae committis, et audes
Personam formare novam, servetur ad imum,
Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
Difficile est propriè communia dicere: tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quàm si proferres ignota, indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem, patulumque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres, nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem referre pudor vetet, aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectiùs hic, qui nil molitur ineptè!
Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,

Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum festinat, et in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit; et quae
Desperat tractata nitescere posse, relinquit:
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu quid ego, et populus mecum desideret, audi.
Si plausoris eges aulaea manentis, et usque
Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat:
Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus, et annis.
Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
Colligit, ac ponit temere, et mutatur in horas.
Imberbis juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis, canibusque, et aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus aeris,
Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.
Conversis studiis, aetas, animusque virilis
Quaerit opes, et amicitias, inservit honori:
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda, vel quòd
Quaerit, et inventis miser abstinet, ac timet uti:
Vel quòd res omnes timidè, gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor, castigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum;
Multa recedentes adimunt. ne forte seniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles,
Semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis.

Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur.
Segniùs irritant animos demiſſa per aurem,
Quàm quae ſunt oculis ſubjecta fidelibus, et quae
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri, promes in ſcenam, multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praeſens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet;
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus:
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem,
Quodcumque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula, quae poſci vult, et ſpectata reponi.
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat, et haereat aptè.
Ille bonis faveatque, et concilietur amice:
Et regat iratos, et amet peccare timentes.
Ille dapes laudet menſae brevis: ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, et apertis otia portis.
Ille tegat commiſſa, Deoſque precetur, et oret,
Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubaeque
Aemula; ſed tenuis, ſimplexque foramine pauco
Adſpirare, et adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu.
Quò ſanè populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque coibat.
Poſtquam coepit agros extendere victor, et urbem
Latior amplecti muris, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impunè diebus:
Acceſſit numeriſque, modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet, liberque laborum,
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcae motumque, et luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem.
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,

Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps:
Utiliumque sagax rerum, et divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper
Incolumi gravitate jocum tentavit, eò quòd
Illecebris erat, et grata novitate morandus
Spectator, functusque sacris, et potus, et exlex.
Verùm ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur Heros,
Regali conspectus in auro nuper, et ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragoedia versus,
Ut festis matrona moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paullùm pudibunda protervis.
Non ego inornata, et dominantia nomina solùm,
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo:
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interest Davusne loquatur, et audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An custos, famulusque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
Speret idem. sudet multùm, frustraque laboret
Ausus idem, tantum series, juncturaque pollet:
Tantum de medio sumtis accedit honoris
Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac penè forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim, quibus est equus, et pater, et res:
Nec si quid fricti ciceris probat, et nucis emtor,
Aequis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi subjecta, vocatur iambus,
Pes citus: unde etiam trimetris accrescere jussit
Nomen iambeis, cùm senos redderet ictus,
Primus ad extremum similis sibi. non ita pridem,

Tardior ut paullò, graviorque veniret ad aures:
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus, et patiens, non ut de ſede ſecunda
Cederet, aut quarta ſocialiter. hic et in Acci
Nobilibus trimetris appabet rarus, et Enni.
In ſcenam miſſos magno cum pondere verſus,
Aut operae celeris nimiùm, curaque carentis,
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omnes
Viſuros peccata putem mea, tutus, et intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
Nocturna verſate manu, verſate diurna.
At veſtri proavi Plautinos et numeros, et
Laudavere ſales: nimiùm patienter utrumque,
Ne dicam ſtultè, mirati; ſi modò ego et vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto:
Legitimumque ſonum digitis callemus, et aure.
Ignotum tragicae genus inveniſſe Camoenae
Dicitur, et plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis:
Quae canerent, agerentque peruncti faecibus ora:
Poſt hunc perſonae, pallaeque repertor honeſtae
Aeſchylus, et modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit, magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his comoedia, non ſine multa
Laude: ſed in vitium libertas excidit, et vim
Dignam lege regi. lex eſt accepta, chorusque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poëtae,
Nec minimum meruere decus, veſtigia Graeca
Auſi deſerere, et celebrare domeſtica facta,
Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, clariſve potentius armis,
Quàm lingua, Latium, ſi non offenderet unum-
quemque poëtarum limae labor, et mora. vos ô,
Pompilius ſanguis, carmen reprehendite, quod non

Multa dies, et multa litura coërcuit, atque
Praefectum decies non castigavit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, et excludit sanos Helicone poetas
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium, nomenque poetae,
Si tribus Anticyris caput insanabile numquam
Tonsori Licino commiserit. o ego laevus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata. verum
Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quae ferrum valet, exsors ipsa secandi.
Munus et officium, nil scribens ipse, docebo,
Unde parentur opes, quid alat, formetque poetam:
Quid deceat, quid non: quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte, sapere est et principium, et fons.
Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae:
Verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit, patriae quid debeat, et quid amicis;
Quo sit amore parens, quo frater amandus, et hospes:
Quod sit conscripti, quod judicis officium; quae
Partes in bellum missi ducis, ille profecto
Reddere personae scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitae, morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis, moratasque recte
Fabula, nullius veneris, sine pondere, et arte,
Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
Quàm versus inopes rerum, nugaeque canorae.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Musa loqui, praeter laudem, nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in partes centum diducere. dicat
Filius Albini, si de quincunce remota est
Uncia: quid superat? poterat dixisse triens. heus,
Rem poteris servare tuam. redit uncia: quid sit?
Semis. ad haec animos aerugo, et cura peculi

Cùm semel imbuerit, speramus carmina fingi
Posse linenda cedro, et laevi servanda cupresso:
Aut prodesse volunt, aut delectare poëtae:
Aut simul et jucunda, et idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, esto brevis: ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causâ, sint proxima veris;
Nec quodcumque volet, poscat sibi fabula credi:
Neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
Centuriae seniorum agitant expertia frugis:
Celsi praetereunt austera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret aera liber Sosiis: hic et mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus.
Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus, et
mens;
Poscentique gravem persaepe remittit acutum,
Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus.
Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parùm cavit natura. quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret, et citharoedus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi qui multùm cessat, fit Choerilus ille
Quem bis, terque bonum, cum risu miror: et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verùm opere in longo fas est obrepere somnum.
Ut pictura, poësis erit, quae, si propiùs stes,
Te capiet magis, et quaedam, si longiùs abstes.
Haec amat obscurum, volet haec sub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen:
Haec placuit semel: haec decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te sapis: hoc tibi dictum

Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi. consultus juris, et actor
Causarum mediocris, abest virtute diserti
Messalae, nec scit quantùm Cascellius Aulus;
Sed tamen in pretio est. mediocribus esse poëtis
Non homines, non Di, non concessere columnae.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, et Sardo cum melle papaver;
Offendunt; poterat duci quia coena sine istis:
Sic animis natum, inventumque poëma juvandis,
Si paullum à summo discessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:
Indoctusque pilae, discive, trochive quiescit,
Ne spissae risum tollant impunè coronae:
Qui nescit, versus tamen audet fingere. quid ni?
Liber et ingenuus, praesertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices, facieve Minerva:
Id tibi judicium est, ea mens. si quid tamen olim
Scripseris, in Metî defendat judicis aures,
Et patris, et nostras: nonumque prematur in annum
Membranis intus positis delere licebit,
Quod non edideris. nescit vox missa reverti.
Silvestres homines sacer, interpresque Deorum
Caedibus, et victu foedo deterruit Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres, rapidosque leones.
Dictus et Amphion, Thebanae conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, et prece blanda
Ducere quò vellet. fuit haec sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere vago: dare jura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor, et nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. dictae per carmina sortes:
Et vitae monstrata via est: et gratia regum

Pieriis tentata modis; ludusque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyrae solers, et cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte;
Quaesitum est. ego nec studium sine divite vena,
Nec rude quid prosit video ingenium. alterius sic
Altera poscit opem res, et conjurat amicè.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer: sudavit, et alsit:
Abstinuit Venere, et vino. qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
Nunc satis est dixisse, ego mira poëmata pango.
Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
Et quod non didici, sanè nescire fateri.
Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives positis in foenore nummis.
Si verò est, unctum qui rectè ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, et eripere atris
litibus implicitum: mirabor, si sciet inter-
noscere mendacem, verumque beatus amicum.
tu seu donaris, seu quid donare voles cui,
nolito adversus tibi factos ducere plenum
laetitiae: clamabit enim, Pulchrè, bonè, rectè:
allescet super his: etiam stillabit amicis
ex oculis rorem; saliet, tundet pede terram.
ut qui conducti plorant in funere, dicunt,
et faciunt propè plura dolentibus ex animo; sic
derisor vero plus laudatore movetur.
reges dicuntur multis urgere culullis,
et torquere mero, quem perspexisse laborent,
an sit amicitia dignus. si carmina condes,
numquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quinctilio si quid recitares, corrige, sodes,
hoc, aiebat, et hoc. melius te posse negares,
bis, terque expertum frustrà: delere jubebat,
et malè tornatos incudi reddere versus.
si defendere delictum, quàm vertere malles,

Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem.
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus, et prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambiguè dictum, mutanda notabit:
Fiet Aristarchus, nec dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? hae nugae seria ducent
In mala derisum semel, exceptumque sinistrè.
Ut mala quem scabies, aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana,
Vesanum tetigisse timent, fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic dum sublimes versus ructatur, et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foveamve: licet, Succurrite, longùm
Clamet, Iö cives, non sit, qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre, et demittere funem,
Qui scis, an prudens huc se dejecerit, atque
Servari nolit? dicam, Siculique poëtae
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Insiluit. sit jus, liceatque perire poëtis.
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit, nec si retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famosae mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet, utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus. certè furit, ac velut ursus,
Objectos caveae valuit si frangere clathros,
Indoctum, doctumque fugat recitator acerbus.
Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

p. 20 leg. 20 ct. [illegible] coma
p. 22 l. 20 (omis) quando illum interuenisset parem.
p. 43 l. poenus perhorrescit
p. 50 l. 3 non sat idoneus
79 l. Iolegoni
94 l. imperata
96 l. virentin et
98 l. origines
99 l. et italæ
102 l. jucunda captat
103 l. ejectis
105 l. mollire
129 l. shambure
130 l. aut aquila
132 l. illius æquum
141 l. nos facere
145 l. par pugnant
147 l. affectaretur
147 l. leg. confice
151 l. discipularum
156 l. opprobriis
162 Custodes
165 Cloacam
168 fertile
172 annus
174 contingi
180 cœna
180 Conviva